شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)
شاپرک

گزارش اقتصادی
شاپرک

فروردین ۱۴۰۲. شماره ۹۴

www.shaparak.ir

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست مطالب

فهرست شکل‌ها ۶
فهرست جداول ۸
پیشگفتار ۱۱
شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه ۱۲
۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی ۱۶
۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی ۱۷
۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۱۸
۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۱۹
۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان ۲۱
۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی ۲۱
۱-۲-۲- ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP ۲۲
۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۲۵
۲-۱- آمار عملکردی شاپرک ۲۵
۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک ۲۶
۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی ۲۸
۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش ۲۹
۲-۱-۴- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها ۳۱
۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت ۳۴
۲-۲- نفوذ منطقه‌ای ۳۹
۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی ۳۹
۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور ۴۰
۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان ۴۱
۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی ۴۶
۲-۲-۵- تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به تفکیک استان‌های کشور ۴۷
۲-۲-۶- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور ۴۹
۲-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها ۵۰
۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه ۵۰
۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها ۵۴
۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش ۵۵

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی ۶۰

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها ۶۱

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها ۶۱

۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات ۶۴

۳-۴- آنالیز تراکنش‌ها ناتمام رخداده در شبکه ۶۷

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۹

۴-۱- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP ۷۰

۴-۱-۱- سهم مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۷۰

۴-۱-۲- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۱

۴-۱-۳- سهم مبلغ شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس ۷۳

۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها ۷۵

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش ۷۸

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی ۸۰

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور ۸۱

۴-۳-۲- شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری ۸۴

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور ۸۹

۴-۳-۴- عملکرد شرکت‌های PSPدر ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش ۹۲

۴-۴- نسبت ترمینال‌های تراکنش‌دار به فعال سیستمی شرکت‌های PSP ۹۵

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده ۹۷

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی ۹۷

۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت ۹۸

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۹۹

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده ۱۰۱

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها ۱۰۳

۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی ۱۰۶

۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک ۱۰۶

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنشدار ۱۰۷

۵-۲-۳- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۰۸

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک ۱۱۰

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار ۱۱۲

۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۱۴
۵-۴- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش ۱۲۰
۵-۴-۱- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید ۱۲۱
۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۲۳
۶- جمع‌بندی ۱۲۶
۷- واژه‌نامه ۱۳۶

فهرست شکل‌ها

شکل ۱–۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۱ ..۱۸

شکل ۱–۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰

شکل ۱–۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۴۰۱..... ۲۲

شکل ۲–۱– مقایسه میزان رشد مبلغ تراکنش‌ها (همت) در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ۱۴۰۲ ..... ۲۶

شکل ۲–۲– مقایسه میزان رشد تعداد تراکنش‌ها(میلیون عدد) در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ۱۴۰۲ ..... ۲۷

شکل ۲–۳ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها- فروردین ۱۴۰۲..... ۳۱

شکل ۲–۴ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۳

شکل ۲–۵ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱..... ۳۴

شکل ۲–۶ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۵

شکل ۲–۷ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۲..... ۳۶

شکل ۲–۸ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲..... ۳۷

شکل ۲–۹ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات – فروردین ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲..... ۳۸

شکل ۲–۱۰ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱ ..... ۴۲

شکل ۲–۱۱ تعداد کارتخوان فروشگاهی (هزار عدد) فعال سیستمی در هر استان – فروردین ۱۴۰۲..... ۴۳

شکل ۲–۱۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال – فروردین ۱۴۰۲..... ۴۵

شکل ۲–۱۳ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور – فروردین ۱۴۰۲..... ۴۷

شکل ۲–۱۴ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان – فروردین ۱۴۰۲ .... ۴۹

شکل ۲–۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۵۱

شکل ۲–۱۶ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲..... ۵۲

شکل ۲–۱۷ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲..... ۵۳

شکل ۲–۱۸ مقایسه روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی از ابتدای سال ۱۴۰۰ ..... ۵۵

شکل ۲–۱۹ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۵۶

شکل ۲–۲۰ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه –فروردین ۱۴۰۲..... ۵۸

شکل ۳–۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۶۲

شکل ۳–۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها – فروردین ۱۴۰۲..... ۶۳

شکل ۳–۳ روند دسترس پذیری شاپرک در ۱۲ منتهی به فروردین ۱۴۰۲ ..... ۶۶

شکل ۳–۴ روند دسترس پذیری شبکه پرداخت در ۱۲ منتهی به فروردین ۱۴۰۲ ..... ۶۶

شکل ۴–۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۲..... ۷۰
شکل ۴–۲ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۳
شکل ۴–۳ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– فروردین ۱۴۰۲..... ۷۵
شکل ۴–۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۷
شکل ۴–۵ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان– فروردین ۱۴۰۲...۸۳
شکل ۴–۶ نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP– فروردین ۱۴۰۲ ..... ۸۶
شکل ۴–۷ نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت PSP– فروردین ۱۴۰۲ ۸۹
شکل ۴–۸ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۹۱
شکل ۴–۹ مقایسه روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۴۰۰ تاکنون ۹۳
شکل ۵–۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۹۸
شکل ۵–۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۹۹
شکل ۵–۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۰۸
شکل ۵–۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۱۶
شکل ۵–۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۱۷
شکل ۵–۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۱۹
شکل ۵–۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۲۰

فهرست جداول

جدول ۱–۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۱ ..... ۱۷

جدول ۱–۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۱ ..... ۱۹

جدول ۱–۳ ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی و GDP در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۴۰۱ ..... ۲۳

جدول ۲–۱ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک ۲۷

جدول ۲–۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۱ ..... ۲۷

جدول ۲–۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۸

جدول ۲–۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۹

جدول ۲–۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته ۳۰

جدول ۲–۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار– فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۰

جدول ۲–۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی –فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۲

جدول ۲–۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۲

جدول ۲–۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۳۳

جدول ۲–۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۴۰

جدول ۲–۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۴۰

جدول ۲–۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۴۱

جدول ۲–۱۳ سرانه استانی کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۴۴

جدول ۲–۱۴ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به تفکیک استان‌های کشور– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۴۸

جدول ۲–۱۵ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی ۵۴

جدول ۲–۱۶ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش ۵۵

جدول ۲–۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش ۵۷

جدول ۳–۱تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۶۱

جدول ۳–۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها – فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته ۶۲

جدول ۳–۳ آنالیز خطاهای رخداده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - فروردین ۱۴۰۲ ..... ۶۳

جدول ۳–۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا –فروردین ۱۴۰۲ و ماه گذشته ۶۴

جدول ۳–۵ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی..... ۶۵
جدول ۳–۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخداده در شبکه پرداخت شاپرک – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲..... ۶۷
جدول ۴–۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۲
جدول ۴–۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۴
جدول ۴–۳ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۶
جدول ۴–۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۷۹
جدول ۴–۵ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ .. ۸۰
جدول ۴–۶ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان- فروردین ۱۴۰۲ ..... ۸۲
جدول ۴–۷ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت–اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ..... ۸۵
جدول ۴–۸ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲..... ۸۸
جدول ۴–۹ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۹۰
جدول ۴–۱۰ سهم تعدادکارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هرشرکت ازکل کارتخوان های فعال سیستمی آن– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲..... ۹۴
جدول ۴–۱۱ سهم ترمینال‌های تراکنش‌دار از ترمینال‌های فعال در فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۹۵
جدول ۵–۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۰۰
جدول ۵–۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۰۲
جدول ۵–۳ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۰۴
جدول ۵–۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده–اسفند ماه ۱۴۰۱و فروردین ماه ۱۴۰۲ ۱۰۵
جدول ۵–۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۰۷
جدول ۵–۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۰۹
جدول ۵–۷ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار – فروردین ماه ۱۴۰۲ ..... ۱۱۳
جدول ۵–۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲...۱۱۴
جدول ۵–۹ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۱۵
جدول ۵–۱۰ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید – فروردین ماه ۱۴۰۲..... ۱۲۲

جدول ۵–۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانکهای صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ – فروردین ۱۴۰۲ ..... ۱۲۴

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۹۴ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.

۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.

۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس‌شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.

٤. بخش«بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.

٥. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ۱۴۰۲
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهم از نقدینگی	
نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۵/۱۲ درصد
نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۱/۷۶ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۲

آمار عملکردی	
تعداد تراکنش های شاپرک	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶ عدد
ارزش تراکنش های شاپرک	۸,۲۱۱,۰۷۵,۶۹۲ میلیون ریال
رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها	
رشد اسمی ماهانه فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱	-۲۹/۷۵ درصد
رشد حقیقی ماهانه فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱	-
رشد اسمی فروردین ۱۴۰۲ نسبت به فروردین ۱۴۰۱	۵۰/۹۷ درصد
رشد حقیقی فروردین ۱۴۰۲ نسبت به فروردین ۱۴۰۱	-
سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها	
ابزار پذیرش اینترنتی	۵/۱۰ درصد
ابزار پذیرش موبایلی	۲/۶۶ درصد
کارتخوان فروشگاهی	۹۲/۲۴ درصد

سهم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک	
خرید کالا و خدمات	۹۸/۹۱ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱/۰۹ درصد
سهم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک	
خرید کالا و خدمات	۸۹/۶۴ درصد
پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۶/۱۶ درصد
مانده گیری	۴/۲۰ درصد
ضریب نفوذ منطقه ای	
سرانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸سال کشور	
کل ابزارها	۱،۷۴۴/۶۰
کارتخوان فروشگاهی	۱،۵۹۴/۷۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۹/۹۹
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۲۹/۸۳
سرانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور	
کل ابزارها	۵۹/۷۵
کارتخوان فروشگاهی	۵۵/۱۱
ابزار پذیرش موبایلی	۱/۵۹
ابزار پذیرش اینترنتی	۳/۰۴
نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی	
بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی	۱,۶۹۲,۴۰۰ عدد استان تهران
بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی	۸،۳۵۴ عدد استان تهران
بیشترین سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی	۰/۲۰۲ عدد استان مازندران
بیشترین تعداد سرانه تراکنش های کارتخوان فروشگاهی	۸۱/۴۴ عدد استان هرمزگان
نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها	
نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۴۷۱/۹۵

۳ کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

سهم تراکنش های موفق

درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها	۹۲/۷۴ درصد	▲
درصد تراکنش های موفق سوییچ شاپرک به کل تراکنش ها	۹۹/۹۹ درصد	▼

سهم هریک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

خطای پذیرندگی	۰/۶۷ درصد	▼
خطای شاپرکی	۰/۱۵ درصد	▲
خطای صادرکنندگی	۹/۵۷ درصد	▼
خطای کاربری	۸۸/۸۴ درصد	▲
خطای کسب و کار	۰/۷۷ درصد	▲

دسترس پذیری حس شده خدمات

دسترس پذیری حس شده شبکه	۹۹/۱۹ درصد	▲
دسترس پذیری حس شده شاپرک	۹۹/۹۹ درصد	▼

تراکنش های ناتمام

درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها	۰/۰۱۱ درصد	▲
درصد تغییرات تراکنش های ناتمام	۱/۱ درصد	▲

۴ شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارتی در فروردین ماه ۱۴۰۲

شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی

بالاترین میزان شاخص	به پرداخت ملت	۱/۷۳۴	▼
کمترین میزان شاخص	سایان کارت	۰/۳۱۸	▼

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

بالاترین میزان شاخص	پرداخت نوین آرین	۰/۰۹۲ درصد	▼
کمترین میزان شاخص	تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۱۵ درصد	▲

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

بالاترین سهم	سایان کارت	۴۸/۷۸ درصد	▲
کمترین سهم	پرداخت الکترونیک سداد	۷/۹۴ درصد	▲

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار	۱۹/۶۸ درصد به پرداخت ملت	▲	۱۶/۴۹ درصد بانک ملت	▼
بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار	عدم انتشار	▶	۱۷/۵۶ درصد بانک ملت	▲

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	۳۰/۶۶ درصد پرداخت الکترونیک سامان	▲	۱۲/۱۷ درصد بانک ملت	▼
ابزار پذیرش موبایلی	۵۰/۲۰ درصد به پرداخت ملت	▲	۵۸ درصد بانک ملت	▲
کارتخوان فروشگاهی	۱۸/۵۰ درصد به پرداخت ملت	▲	۱۷/۲۴ درصد بانک ملت	▲

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

ابزار پذیرش اینترنتی	عدم انتشار	▶	۲۲/۰۴ درصد بانک ملی ایران	▼
ابزار پذیرش موبایلی	عدم انتشار	▶	۵۷/۴۶ درصد بانک ملت	▲
کارتخوان فروشگاهی	عدم انتشار	▶	۱۸/۲۸ درصد بانک سپه	▲

شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI)

ابزار پذیرش اینترنتی	۲,۶۷۵	▼	۱,۲۴۸	▼
ابزار پذیرش موبایلی	۳,۱۷۲	▲	۳,۷۵۶	▲
کارتخوان فروشگاهی	۱,۳۱۱	▲	۹۸۲	▲

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

کارت هدیه و بن کارت	بانک ملی ایران	۱۴/۱۳ درصد	▼
کارت اعتباری	بانک ملی ایران	۹۱/۶۸ درصد	▲
کارت برداشت	بانک ملی ایران	۲۱/۲۴ درصد	▲

فصل ۱

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

بررسی کلان اقتصادی عملکرد شبکه الکترونیک پرداخت کارتی، شاپرک با استفاده از قیاس با شاخص‌های اقتصادی در این بخش از گزارش مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی[۱]، درصدی از نقدینگی[۲] که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا بهمن ۱۴۰۱) استفاده شده است.

جدول ۱–۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۱

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
اسفند ۱۴۰۰	۴۸,۳۲۴,۴۰۰	۷,۴۳۹,۵۱۱	۱۵/۳۹٪
فروردین ۱۴۰۱	۴۸,۲۳۲,۹۰۰	۵,۴۳۸,۷۹۳	۱۱/۲۸٪
اردیبهشت ۱۴۰۱	۴۹,۴۳۴,۷۰۰	۶,۶۷۷,۰۷۴	۱۳/۵۱٪
خرداد ۱۴۰۱	۵۱,۰۴۹,۶۰۰	۷,۲۵۱,۳۶۶	۱۴/۲۰٪
تیر ۱۴۰۱	۵۲,۵۰۱,۴۰۰	۶,۸۵۷,۲۷۶	۱۳/۰۶٪
مرداد ۱۴۰۱	۵۴,۰۱۷,۹۰۰	۶,۷۶۲,۳۵۳	۱۲/۵۲٪
شهریور ۱۴۰۱	۵۵,۹۴۹,۳۰۰	۷,۲۰۶,۰۶۷	۱۲/۸۸٪
مهر ۱۴۰۱	۵۶,۷۶۹,۷۰۰	۷,۰۵۱,۵۸۸	۱۲/۴۲٪
آبان ۱۴۰۱	۵۸,۰۶۸,۴۰۰	۷,۷۰۸,۳۹۴	۱۳/۲۷٪
آذر ۱۴۰۱	۵۹,۰۵۶,۱۰۰	۸,۳۳۴,۰۴۷	۱۴/۱۱٪
دی ۱۴۰۱	۶۰,۳۷۶,۱۰۰	۸,۴۴۹,۳۱۴	۱۳/۹۹٪
بهمن ۱۴۰۱	۶۱,۰۳۴,۴۰۰	۹,۲۳۱,۴۴۳	۱۵/۱۲٪

در بهمن ۱۴۰۱ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۵/۱۲ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه دی ۱۴۰۱، افزایش ۱/۱۳ درصدی داشته است.

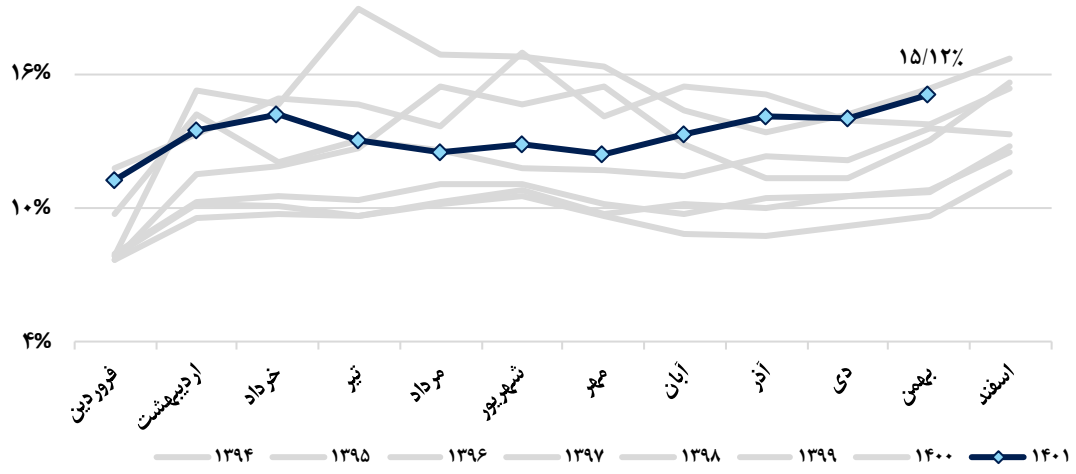
---

[۱] رجوع شود به پیوست ۷–۲–۱.

[۲] رجوع شود به پیوست ۷–۲–۲ . آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در بهمن ۱۴۰۱، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۹/۲۶ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۱/۰۹ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه دی ۱۴۰۱ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا بهمن ۱۴۰۱منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۴ لغایت بهمن ۱۴۰۱در شکل ۱–۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱–۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۱

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱–۲ ارائه شده است.

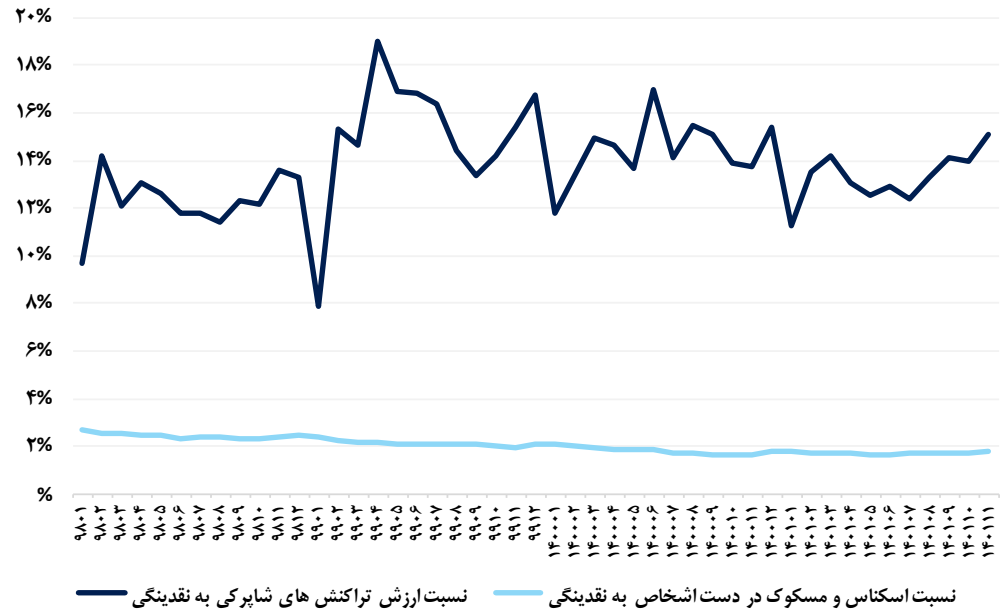
جدول ۱–۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۱

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص(میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
اسفند ۱۴۰۰	۴۸,۳۲۴,۴۰۰	۸۶۴,۳۰۰	۱/۷۹٪
فروردین ۱۴۰۱	۴۸,۲۳۲,۹۰۰	۸۴۸,۷۰۰	۱/۷۶٪
اردیبهشت ۱۴۰۱	۴۹,۴۳۴,۷۰۰	۸۵۵,۱۰۰	۱/۷۳٪
خرداد ۱۴۰۱	۵۱,۰۴۹,۶۰۰	۸۶۰,۷۰۰	۱/۶۹٪
تیر ۱۴۰۱	۵۲,۵۰۱,۴۰۰	۸۸۵,۰۰۰	۱/۶۹٪
مرداد ۱۴۰۱	۵۴,۰۱۷,۹۰۰	۸۸۹,۹۰۰	۱/۶۵٪
شهریور ۱۴۰۱	۵۵,۹۴۹,۳۰۰	۹۱۸,۲۰۰	۱/۶۴٪
مهر ۱۴۰۱	۵۶,۷۶۹,۷۰۰	۹۵۶,۲۰۰	۱/۶۸٪
آبان ۱۴۰۱	۵۸,۰۶۸,۴۰۰	۹۸۴,۲۰۰	۱/۶۹٪
آذر ۱۴۰۱	۵۹,۰۵۶,۱۰۰	۱,۰۱۷,۰۰۰	۱/۷۲٪
دی ۱۴۰۱	۶۰,۳۷۶,۱۰۰	۱,۰۵۴,۰۰۰	۱/۷۵٪
بهمن ۱۴۰۱	۶۱,۰۳۴,۴۰۰	۱,۰۷۴,۸۰۰	۱/۷۶٪

در بهمن ۱۴۰۱، ۱/۷۶ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در دی ۱۴۰۱ افزایش۰/۰۲ درصدی را تجربه نموده است. در بهمن ۱۴۰۱ میزان نقدینگی با افزایش ۱/۰۹ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۱/۹۷ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱–۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۸ تا بهمن ۱۴۰۱) دارای برایند صعودی بوده است و از ۹/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۸ به ۱۵/۱۲ درصد در بهمن ۱۴۰۱ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۲/۶۸ درصد به ۱/۷۶ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۰/۹۱ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می‌رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می‌رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در بهمن ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۸ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم‌سازی ترکیب نقدینگی[۳] در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای

[۳] منظور کاهش سهم پول پرقدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این درصورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۱-۲- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارتی را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارتی را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری[۴] و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

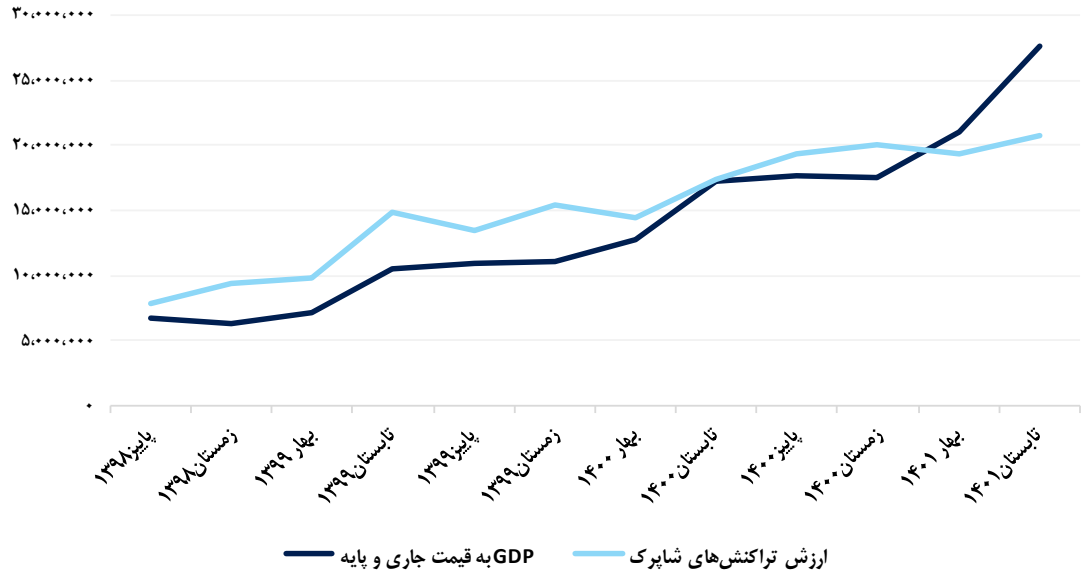
در شکل ۱–۳ روند تولید ناخالص داخلی[۵] به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۴۰۱ به صورت فصلی ترسیم شده است.[۶]

---

[۴] بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

[۵] رجوع شود به پیوست ۷–۲–۴.

[۶] آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نماگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به تابستان ۱۴۰۱ می‌باشد.

شکل ۱–۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۴۰۱

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفا ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP

ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارتی در کنار GDP ، معیاری جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. این آمار در طول زمان[۷] در جدول ۱–۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا.

[۷] در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به تابستان۱۴۰۱ می‌باشد.

مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

جدول ۱–۳ ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارتی و GDP در ۱۲ فصل منتهی به تابستان ۱۴۰۱

دوره	GDP(میلیارد ریال)	ارزش تراکنش-های شاپرک(میلیارد ریال)
پاییز۱۳۹۸	۶،۷۳۰،۰۰۰	۷،۸۴۸،۴۳۹
زمستان۱۳۹۸	۶،۳۶۸،۰۰۰	۹،۳۳۷،۷۳۷
بهار ۱۳۹۹	۷،۱۸۱،۰۰۰	۹،۸۴۲،۳۷۶
تابستان۱۳۹۹	۱۰،۵۹۲،۰۰۰	۱۴،۸۴۳،۴۱۸
پاییز۱۳۹۹	۱۰،۹۹۷،۰۰۰	۱۳،۴۰۹،۵۵۵
زمستان۱۳۹۹	۱۱،۰۲۱،۰۰۰	۱۵،۴۷۵،۸۳۴
بهار ۱۴۰۰	۱۲،۷۷۸،۰۰۰	۱۴،۴۳۴،۷۹۴
تابستان۱۴۰۰	۱۷،۲۷۰،۰۰۰	۱۷،۴۴۶،۲۲۶
پاییز۱۴۰۰	۱۷،۶۲۳،۰۰۰	۱۹،۳۲۵،۰۴۱
زمستان۱۴۰۰	۱۷،۵۹۲،۰۰۰	۲۰،۰۶۸،۱۶۶
بهار ۱۴۰۱	۲۱،۰۳۳،۷۲۹	۱۹،۳۶۷،۲۳۳
تابستان۱۴۰۱	۲۷،۶۹۴،۳۲۵	۲۰،۸۲۵،۶۹۶

**در محاسبات GDP صرفا ارزش مبادلات کالا ها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالا ها، ارزش مبادلات کالا های واسطه‌ای لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالا های واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود.*

فصل ۲

شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ۱۴۰۲

بررسی کلان عملکرد شبکه الکترونیکی پرداخت کارتی، شاپرک در این بخش از گزارش مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۲

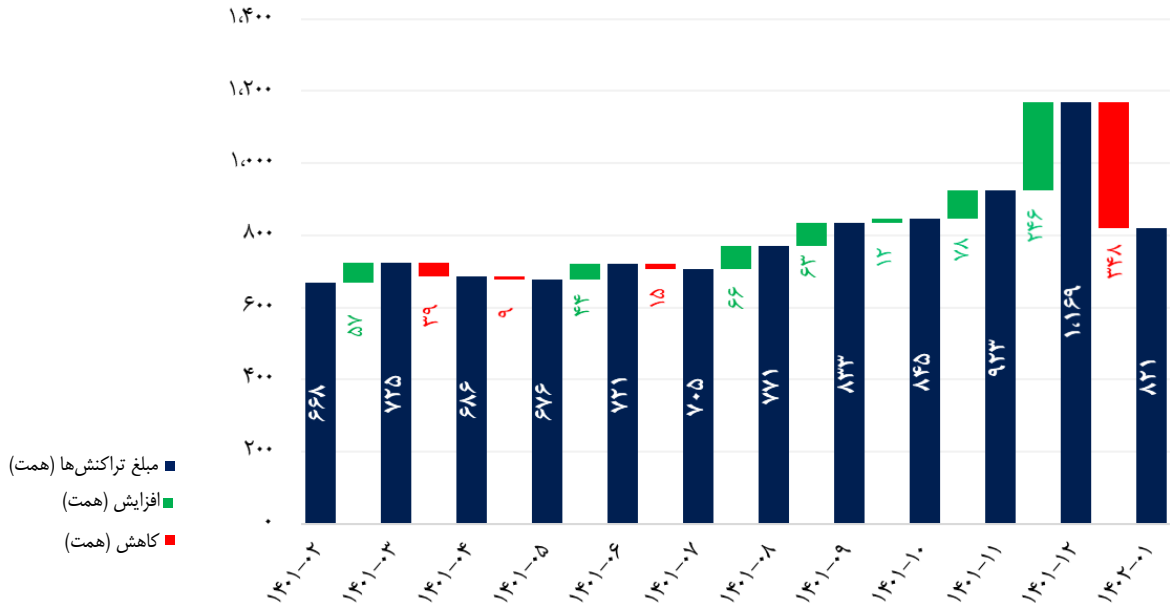
فعالیت و عملکرد پذیرندگی در کل شبکه پرداخت الکترونیک کارت در این بخش بررسی شده است. این بخش خود به سه زیر بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "نفوذ منطقه‌ای" و نیز "شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" تقسیم شده که در هر زیر بخش شاخص‌های مختلفی ارائه شده است.

۲-۱- آمار عملکردی شاپرک

در این بخش، عملکرد شاپرک به لحاظ تعدادی و ارزشی و نیز رشد اسمی و حقیقی آن، نسبت تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و سهم هر یک از انواع خدمات پرداخت الکترونیک کارت (خرید کالا و خدمات، پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه و مانده‌گیری) با ارائه شاخص‌هایی بررسی می‌شود.

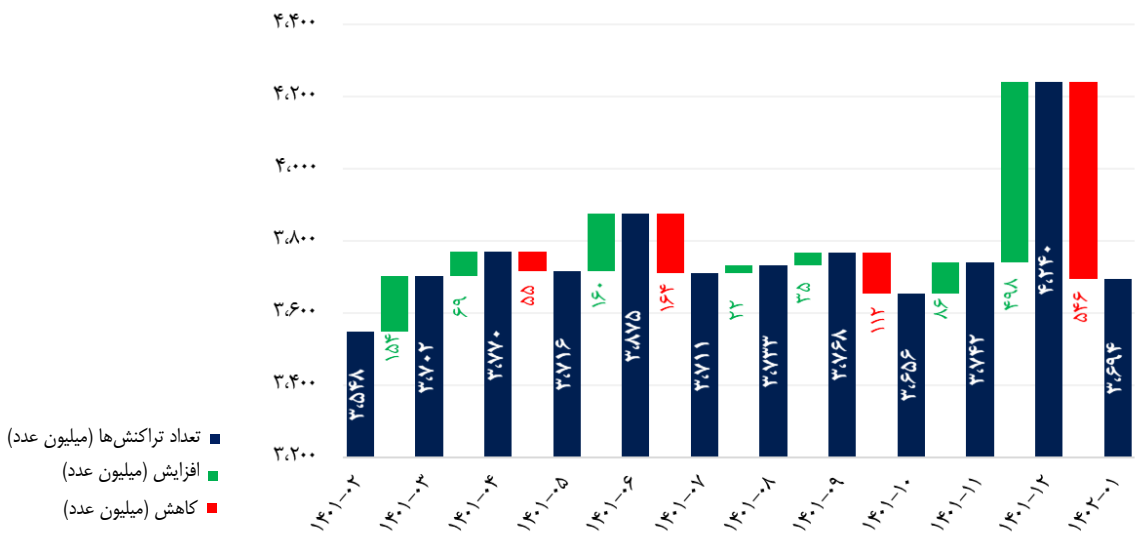
۲-۱-۱- آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک

در نمودار شکل ۲–۱، به بررسی مبلغ تراکنش‌ها در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۲ پرداخته شده است. همچنین میزان کاهش و افزایش هر ماه نسبت به ماه گذشته در نمودار قابل مشاهده است. با توجه به این نمودار بیشترین میزان افزایش و کاهش مبلغ تراکنش نسبت به ماه گذشته به ترتیب در ماه‌های اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ رخ داده است.

شکل ۲–۱– مقایسه میزان رشد مبلغ تراکنش‌ها (همت) در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ۱۴۰۲

در نمودار شکل ۲–۲، به بررسی تعداد تراکنش‌ها در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۲ پرداخته شده است. همچنین میزان کاهش و افزایش هر ماه نسبت به ماه گذشته در نمودار قابل مشاهده است. با توجه به این نمودار بیشترین میزان افزایش و کاهش مبلغ تراکنش نسبت به ماه گذشته به ترتیب در ماه‌های اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ رخ داده است.

شکل ۲–۲- مقایسه میزان رشد تعداد تراکنش‌ها(میلیون عدد) در ۱۲ ماه منتهی به فروردین ۱۴۰۲

در فروردین ماه ۱۴۰۲ بالغ بر ۳,۶۹۴ میلیون تراکنش با ارزش ۸,۲۱۱ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۱ رشد ۱۲/۸۸- درصدی در تعداد و ۲۹/۷۵- درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۲–۱ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۲ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۲–۱ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۴,۲۳۹,۸۹۸,۹۸۸	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	-۱۲/۸۸٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۱۱,۶۸۸,۴۳۹,۵۰۳	۸,۲۱۱,۰۷۵,۶۹۲	-۲۹/۷۵٪

همچنین جدول ۲–۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ۱۴۰۲ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲–۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۱

نوع	فروردین ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	۱۵/۵۵٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	۸,۲۱۱,۰۷۵,۶۹۲	۵۰/۹۷٪

بر اساس جدول ۲–۲ مندرجات تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۲ به نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۱ از نظر تعدادی ۱۵/۵۵ و از نظر ریالی ۵۰/۹۷ درصد رشد داشته است.

۲-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی[۸]را تورم‌زدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی[۹] و تورم‌زدایی شده می‌باشد.

جدول ۲–۳ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	بهمن ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۹,۲۳۱,۴۴۲,۵۸۲/۵۳	۱۱,۶۸۸,۴۳۹,۵۰۳/۴۱	۲۶/۶۲٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۲,۳۸۹,۵۳۵/۰۷	۱۴,۷۱۵,۳۹۶/۵۸	۱۸/۷۷٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۷۴۵/۱	۷۹۴/۳	۶/۶۰٪

**نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالا ها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI سایت بانک مرکزی ج.ا.ا می‌باشد.)*

**به دلیل عدم انتشار شاخص CPI در زمان تهیه گزارش، اطلاعات ماه گذشته ذکر گردیده است.*

همان‌گونه که جدول ۲–۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های اسفند ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته با رشد ۲۶/۶۲ درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در رشد ۱۸/۷۷ درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش

[۸] ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

[۹] ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا اخذ شده است.

حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲–۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

جدول ۲–۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اسفند ۱۴۰۰	اسفند ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۷,۴۳۹,۵۱۰,۷۵۹/۲۴	۱۱,۶۸۸,۴۳۹,۵۰۳/۴۱	۵۷/۱۱٪
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۵,۳۵۱,۸۵۸/۷۷	۱۴,۷۱۵,۳۹۶/۵۸	-۴/۱۵٪
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۴۸۴/۶	۷۹۴/۳	۶۳/۹۱٪

** تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد. (مرجع آمار CPI سایت بانک مرکزی ج.ا.ا می‌باشد.)*

**به دلیل عدم بروزرسانی نرخ تورم، اطلاعات گزارش ماه گذشته ذکر گردیده است.*

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲–۴ رشد ۵۷/۱۱ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهدی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۴/۱۵– درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلا نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۳- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و " ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد

ابزار "فعال سیستمی[۱۰]" استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۲ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲–۵ ارائه شده است.

جدول ۲–۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	رشد
ابزار پذیرش اینترنتی	۷۹۱,۴۳۳	۸۰۲,۶۱۱	۱/۴۱٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۳,۵۸۹	۱۲۳,۵۶۱	-۰/۰۲٪
کارتخوان فروشگاهی	۹,۸۰۱,۹۱۴	۹,۸۵۹,۲۹۴	۰/۵۹٪
مجموع ابزارها	۱۰,۷۱۶,۹۳۶	۱۰,۷۸۵,۴۶۶	۰/۶۴٪

بر اساس جدول ۲–۵ تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به اسفند ۱۴۰۱ ماه رشد ۰/۶۴ درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، افزایش ۰/۵۹ درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱ ماه رشد ۱/۴۱ درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با کاهش ۰/۰۲- درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲–۶ ارائه شده است.

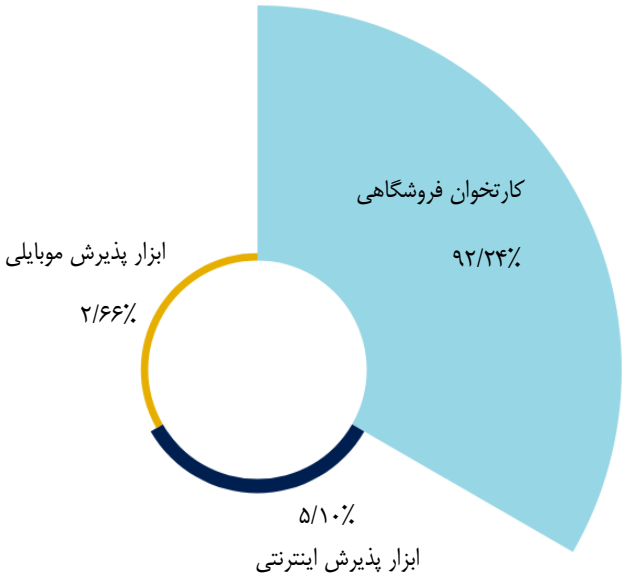
جدول ۲–۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار– فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	اسفند ۱۴۰۱		فروردین ۱۴۰۲	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۷۹۱,۴۳۳	۷/۳۸٪	۸۰۲,۶۱۱	۷/۴۴٪
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۳,۵۸۹	۱/۱۵٪	۱۲۳,۵۶۱	۱/۱۵٪
کارتخوان فروشگاهی	۹,۸۰۱,۹۱۴	۹۱/۴۶٪	۹,۸۵۹,۲۹۴	۹۱/۴۱٪
مجموع ابزارها	۱۰,۷۱۶,۹۳۶	۱۰۰/۰۰٪	۱۰,۷۸۵,۴۶۶	۱۰۰/۰۰٪

[۱۰] ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "۷" ثبت شده است.

۲-۱-٤- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲–۳ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاهی با سهم ۹۲/۲۴ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲–۳ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها- فروردین ۱۴۰۲

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاهی، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲–۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲–۷ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی –فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۸۰۲,۶۱۱	۱۸۸,۲۱۴,۳۲۳	۲۳۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۳,۵۶۱	۹۸,۳۶۵,۹۰۶	۷۹۶
کارتخوان فروشگاهی	۹,۸۵۹,۲۹۴	۳,۴۰۷,۲۷۷,۰۳۷	۳۴۶
مجموع ابزارها	۱۰,۷۸۵,۴۶۶	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	۳۴۲

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرکی در فروردین ۱۴۰۲، ۳۴۲ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته کاهش ۵۳/۱۴ واحدی (۱۳/۴۳– درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین کاهش متوسط تعداد تراکنش مربوط به کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. در فروردین ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با کاهش ۱۰/۴۴– درصدی از ۲۶۲ تراکنش در اسفند ۱۴۰۱ به ۲۳۵ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۹۶ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با کاهش ۶/۷۵ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۵۵/۷۰ واحد کاهش نسبت به اسفند ۱۴۰۱ به ۳۴۶ عدد در فروردین ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲–۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲–۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی – فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۸۰۲,۶۱۱	۱,۲۶۸,۲۹۸,۶۳۱	۱,۵۸۰/۲۲
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۳,۵۶۱	۱۵,۵۲۹,۰۴۸	۱۲۵/۶۸
کارتخوان فروشگاهی	۹,۸۵۹,۲۹۴	۶,۹۲۷,۲۴۸,۰۱۳	۷۰۲/۶۱
مجموع ابزارها	۱۰,۷۸۵,۴۶۶	۸,۲۱۱,۰۷۵,۶۹۲	۷۶۱/۳۱

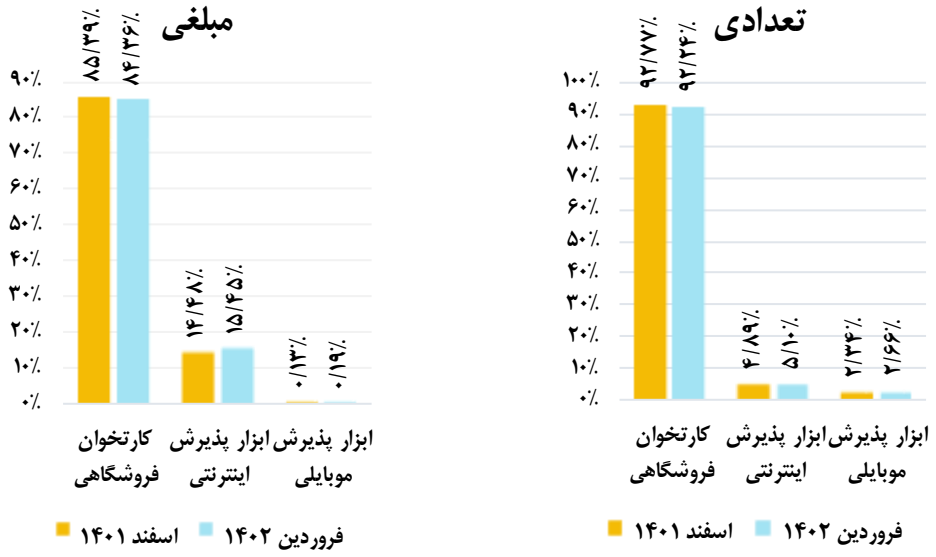
متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۲ ماه با کاهش ۵۵۸/۷۰ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۱,۵۸۰/۲۲ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۵/۷۰ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۱۲۵/۶۸ میلیون ریال به ازای هر ابزار در فروردین ماه رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با توجه به جدول ۲–۸ برابر با ۷۰۲/۶۱ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۳۱۵/۶۴ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲–۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاهی از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲–۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (تعداد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار(میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۸۸,۲۱۴,۳۲۳	۱,۲۶۸,۲۹۸,۶۳۱	۶/۷۴
ابزار پذیرش موبایلی	۹۸,۳۶۵,۹۰۶	۱۵,۵۲۹,۰۴۸	۰/۱۶
کارتخوان فروشگاهی	۳,۴۰۷,۲۷۷,۰۳۷	۶,۹۲۷,۲۴۸,۰۱۳	۲/۰۳
مجموع ابزارها	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	۸,۲۱۱,۰۷۵,۶۹۲	۲/۲۲

اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲–۴ ترسیم شده است.

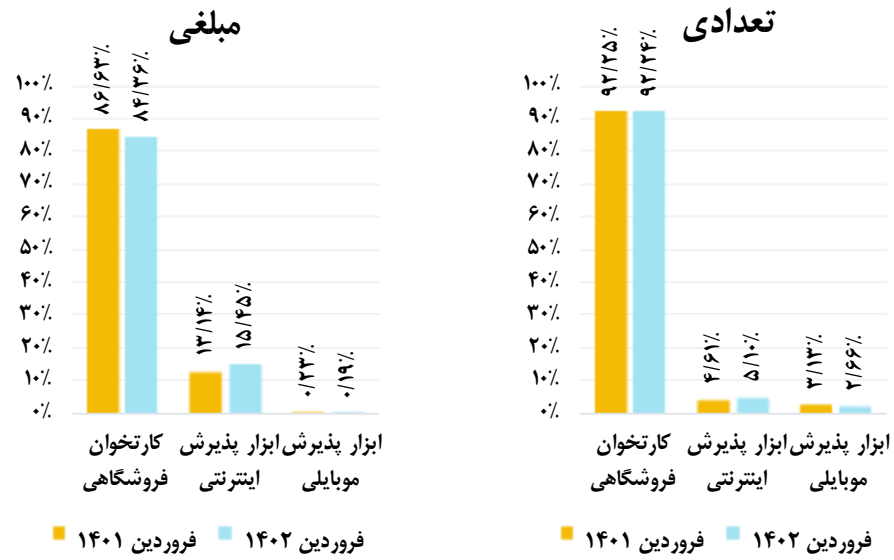

شکل ۲–۴ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

همانگونه که در شکل ۲–۴ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۵۳ و ۱/۰۳ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ

تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۲۱ و ۰/۹۶ درصدی را تجربه نموده‌اند. در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز به ترتیب افزایش ۰/۳۲درصدی در تعداد تراکنش‌ها و ۰/۰۶۲ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲–۵ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای فروردین ۱۴۰۲ و مقایسه آن با فروردین ۱۴۰۱ را نشان می‌دهند.

شکل ۲–۵ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲ و ۱۴۰۱

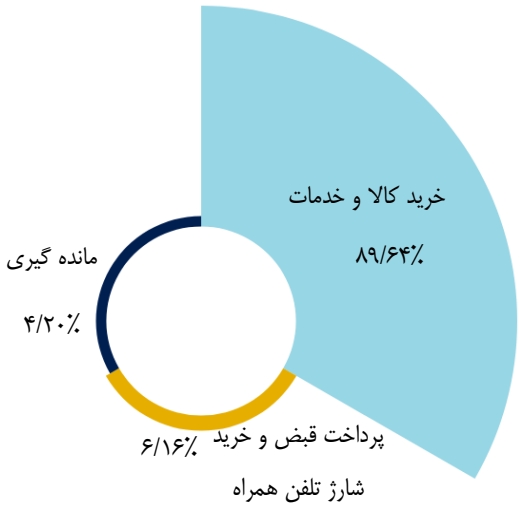
همانگونه که در شکل ۲–۵ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی در فروردین ماه ۱۴۰۲ نسبت ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با کاهش ۰/۰۱ و ۲/۲۶ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب افزایش ۰/۴۸ و ۲/۳۰ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب با کاهش ۰/۴۷ و ۰/۰۳۹ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۵- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و"مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲–۶ و شکل ۲–۷ به ترتیب سهم تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲–۶ مبین آن است که در فروردین ۱۴۰۲، ۸۹/۶۴ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲–۸ نسبت به ماه گذشته این سهم کاهش ۰/۰۳ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۲۰ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

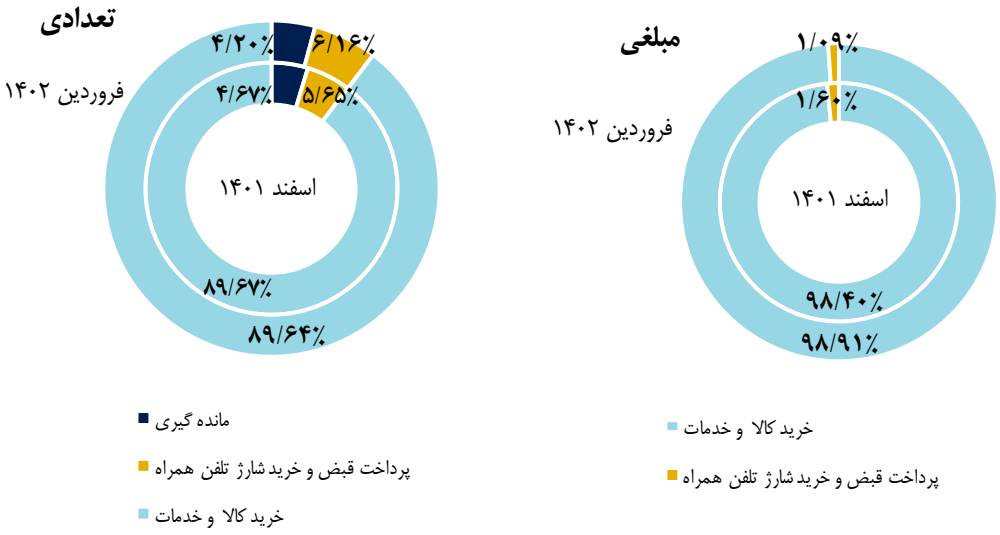
شکل ۲–۶ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک – فروردین ۱۴۰۲

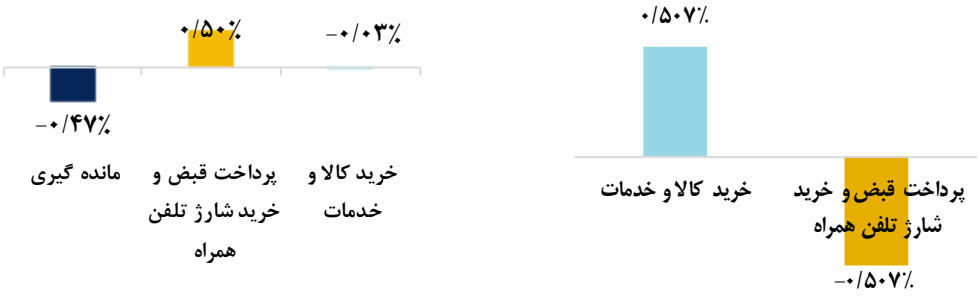
شکل ۲–۷ نشان می‌دهد که ۹۸/۹۱ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه فروردین ۱۴۰۲ مربوط به خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۲–۷ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۲

برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲–۸ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

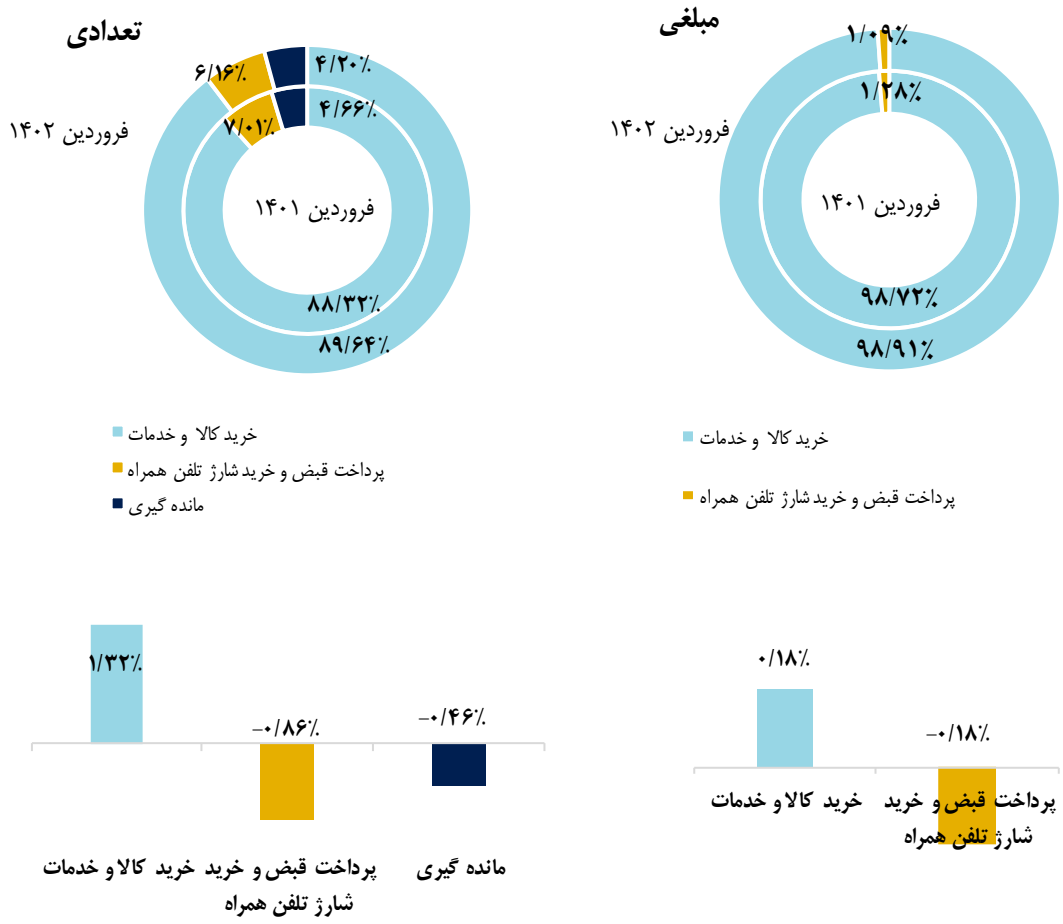

شکل ۲–۸ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

در شکل ۲–۸ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، همچنین خدمات "خرید کالا و خدمات" و "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده‌اند. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته کاهش ۰/۰۳ درصدی،"پرداخت قبض و خرید شارژ" افزایش ۰/۵۰ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده گیری" با کاهش ۰/۴۷ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در فروردین ماه با افزایش ۰/۵۰۷ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته به سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" اضافه شده است.

در شکل ۲–۹ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی فروردین ۱۴۰۱ بررسی شده است.

شکل ۲–۹ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات – فروردین ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲

بر اساس شکل ۲–۹ ملاحظه می‌شود همزمان با افزایش ۱/۳۲ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به فروردین ۱۴۰۱، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۱۸ درصد افزایش داشته است. تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با افزایش ۰/۸۶ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز افزایش ۰/۴۶ درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال[۱۱] مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲—۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱,۷۴۴/۶۰ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاهی با تعداد ۱,۵۹۴/۷۹ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفا ۱۹/۹۹ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۱۲۹/۸۳ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاهی، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی که نیازمند حضور فیزیک کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

[۱۱] آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

جدول ۲–۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰،۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال – فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰،۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۸۰۲,۶۱۱	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۱۲۹/۸۳
ابزار پذیرش موبایلی	۱۲۳,۵۶۱		۱۹/۹۹
کارتخوان فروشگاهی	۹,۸۵۹,۲۹۴		۱,۵۹۴/۷۹
کل ابزارها	۱۰,۷۸۵,۴۶۶		۱,۷۴۴/۶۰

در فروردین ۱۴۰۲ بیش از ۱,۷۴۵ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۵۹۵ ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۱۳۰ و ۲۰ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در فروردین ماه سال جاری در جدول ۲–۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲–۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور – فروردین ۱۴۰۲

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۸۸,۲۱۴,۳۲۳	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۳/۰۴
ابزار پذیرش موبایلی	۹۸,۳۶۵,۹۰۶		۱/۵۹
کارتخوان فروشگاهی	۳,۴۰۷,۲۷۷,۰۳۷		۵۵/۱۱
کل ابزارها	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶		۵۹/۷۵

همانطور که در جدول ۲–۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در فروردین ماه سال جاری ۵۹/۷۵ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاهی با ۵۵/۱۱ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان

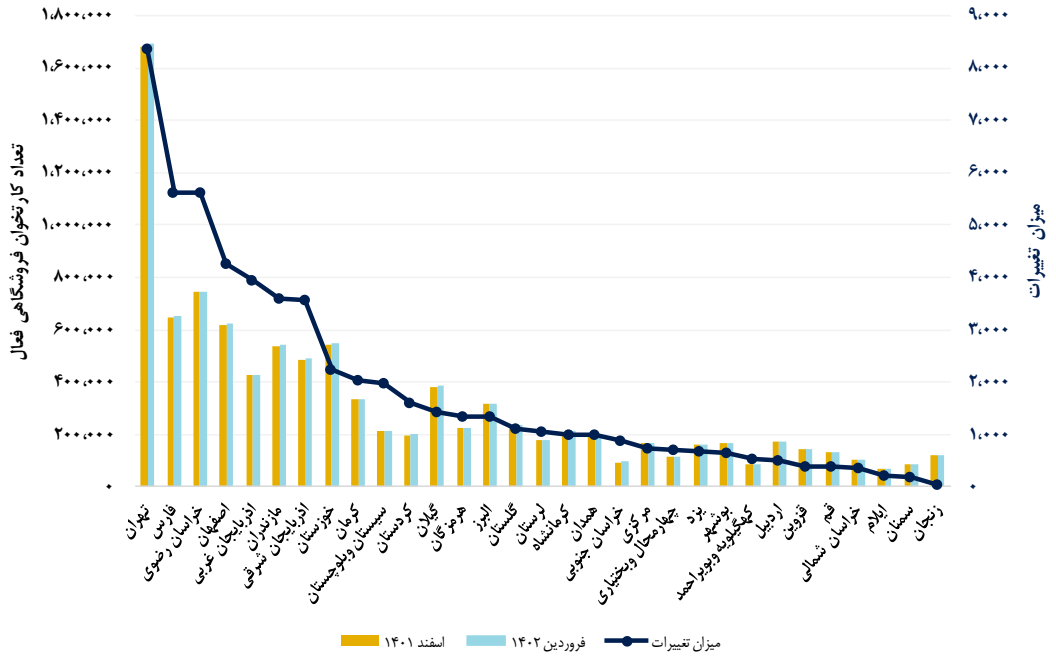
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاهی، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفا تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال و تغییرات آن در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲–۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲–۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام استان	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۶۸۴,۰۴۶	۱,۶۹۲,۴۰۰	۸,۳۵۴	۰/۵۰٪
خراسان رضوی	۷۴۲,۷۳۲	۷۴۸,۳۵۱	۵,۶۱۹	۰/۷۶٪
فارس	۶۴۴,۷۲۵	۶۵۰,۳۵۱	۵,۶۲۶	۰/۸۷٪
اصفهان	۶۲۰,۷۳۴	۶۲۵,۰۰۳	۴,۲۶۹	۰/۶۹٪
خوزستان	۵۴۳,۹۳۶	۵۴۶,۱۷۴	۲,۲۳۸	۰/۴۱٪

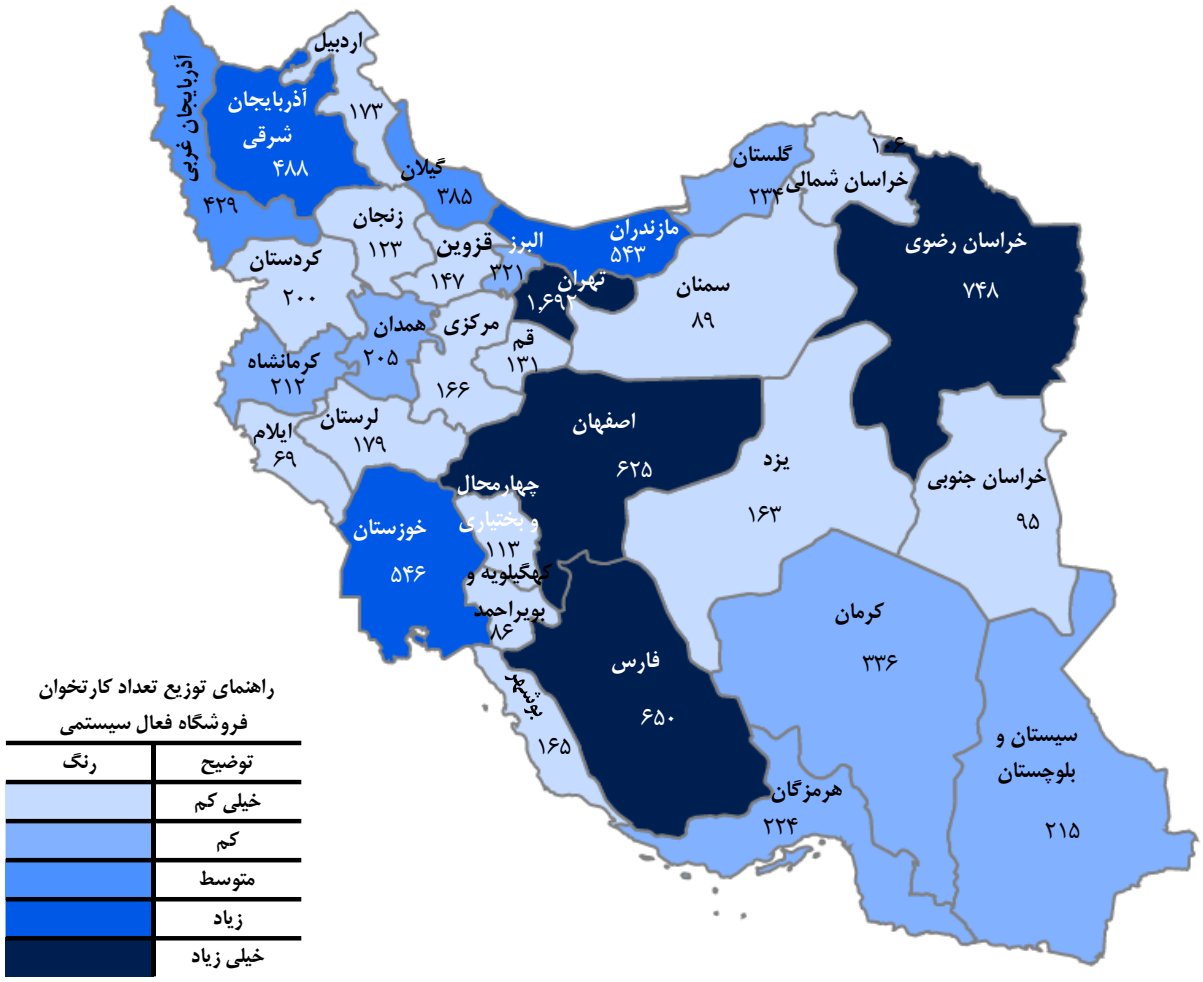
همانگونه که در جدول ۲–۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، فارس، اصفهان و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال در فروردین ۱۴۰۲ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲–۱۲، شکل ۲–۱۰ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۱ نشان می‌دهد.

شکل ۲–۱۰ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان – فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱

در فروردین ۱۴۰۲ بیشترین افزایش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۸,۳۵۴ افزایش متعلق به استان تهران می‌باشد. شکل ۲–۱۱ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

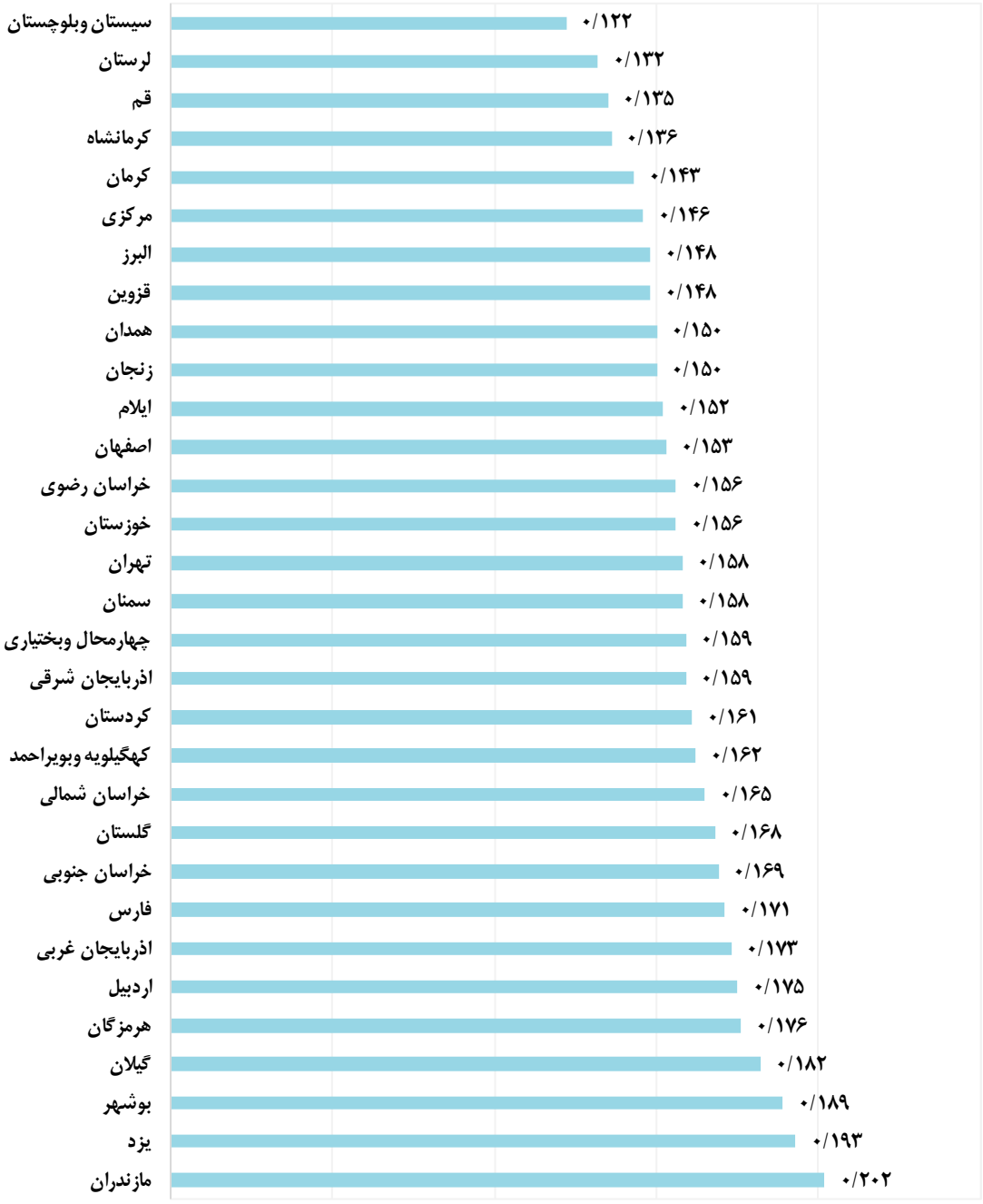
شکل ۲–۱۱ تعداد کارتخوان فروشگاهی (هزار عدد) فعال سیستمی در هر استان – فروردین ۱۴۰۲

در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲–۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲–۱۳ سرانه استانی کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی			
استان	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
سیستان وبلوچستان	۰/۱۲۱	۰/۱۲۲	۰/۹۳٪
آذربایجان غربی	۰/۱۷۲	۰/۱۷۳	۰/۹۳٪
خراسان جنوبی	۰/۱۶۷	۰/۱۶۹	۰/۹۲٪
فارس	۰/۱۷۰	۰/۱۷۱	۰/۸۷٪
کردستان	۰/۱۶۰	۰/۱۶۱	۰/۸۰٪
خراسان رضوی	۰/۱۵۵	۰/۱۵۶	۰/۷۶٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۵۸	۰/۱۵۹	۰/۷۳٪
اصفهان	۰/۱۵۲	۰/۱۵۳	۰/۶۹٪
مازندران	۰/۲۰۱	۰/۲۰۲	۰/۶۷٪
چهارمحال وبختیاری	۰/۱۵۸	۰/۱۵۹	۰/۶۳٪
کهگیلویه وبویراحمد	۰/۱۶۱	۰/۱۶۲	۰/۶۳٪
کرمان	۰/۱۴۲	۰/۱۴۳	۰/۶۱٪
هرمزگان	۰/۱۷۵	۰/۱۷۶	۰/۶۱٪
لرستان	۰/۱۳۲	۰/۱۳۲	۰/۵۹٪
تهران	۰/۱۵۷	۰/۱۵۸	۰/۵۰٪
همدان	۰/۱۴۹	۰/۱۵۰	۰/۴۹٪
گلستان	۰/۱۶۷	۰/۱۶۸	۰/۴۸٪
کرمانشاه	۰/۱۳۶	۰/۱۳۶	۰/۴۷٪
مرکزی	۰/۱۴۵	۰/۱۴۶	۰/۴۵٪
یزد	۰/۱۹۲	۰/۱۹۳	۰/۴۲٪
البرز	۰/۱۴۷	۰/۱۴۸	۰/۴۲٪
خوزستان	۰/۱۵۶	۰/۱۵۶	۰/۴۱٪
بوشهر	۰/۱۸۹	۰/۱۸۹	۰/۴۰٪
گیلان	۰/۱۸۲	۰/۱۸۲	۰/۳۷٪
خراسان شمالی	۰/۱۶۵	۰/۱۶۵	۰/۳۵٪
ایلام	۰/۱۵۲	۰/۱۵۲	۰/۳۰٪
قم	۰/۱۳۴	۰/۱۳۵	۰/۲۹٪
اردبیل	۰/۱۷۴	۰/۱۷۵	۰/۲۹٪
قزوین	۰/۱۴۷	۰/۱۴۸	۰/۲۷٪
سمنان	۰/۱۵۸	۰/۱۵۸	۰/۲۲٪
زنجان	۰/۱۵۰	۰/۱۵۰	۰/۰۴٪

در شکل ۲–۱۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲–۱۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال – فروردین ۱۴۰۲

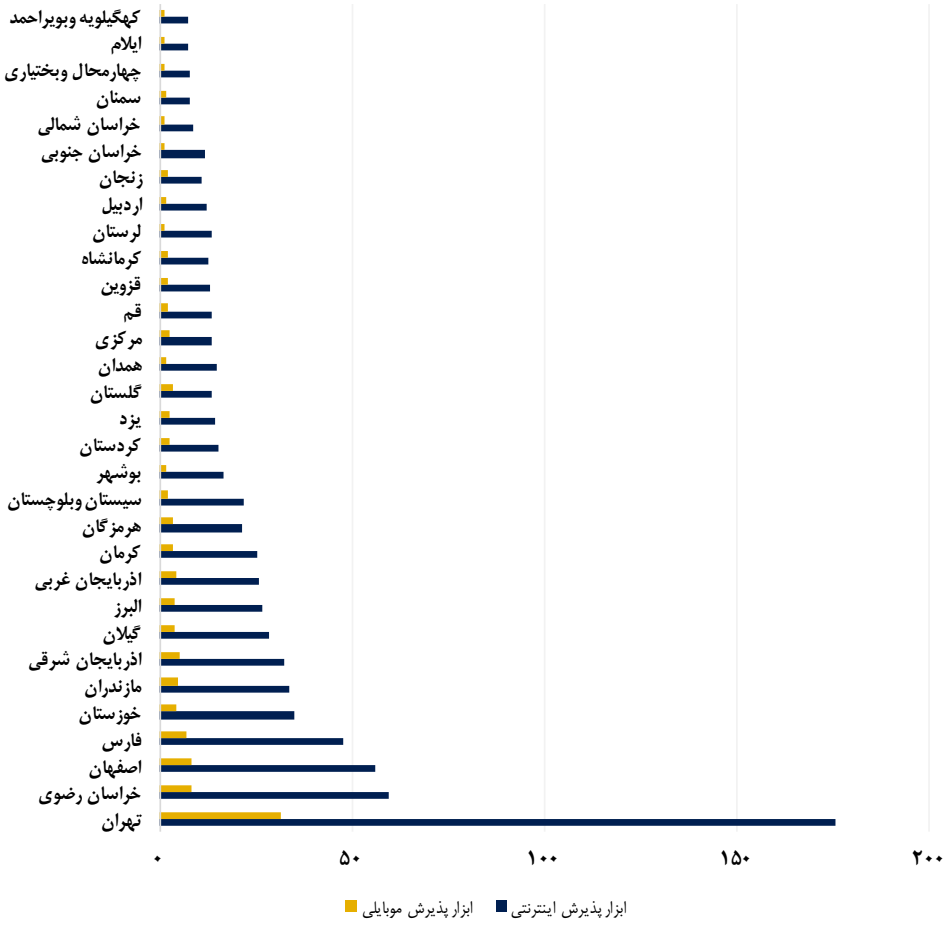
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی به ترتیب به استان‌های مازندران، یزد و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان وبلوچستان، لرستان و قم تعلق گرفته است. لازم

به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در فروردین ۱۴۰۲، تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاهی در کل کشور ۰/۱۵۹۵ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۵۹۵ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-٤- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلا ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاهی) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سوییچ شاپرک، در شکل ۲—۱۳ ترسیم شده است.

شکل ۲–۱۳ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور – فروردین ۱۴۰۲

شکل ۲–۱۳ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، خراسان رضوی و اصفهان می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به تفکیک استان‌های کشور

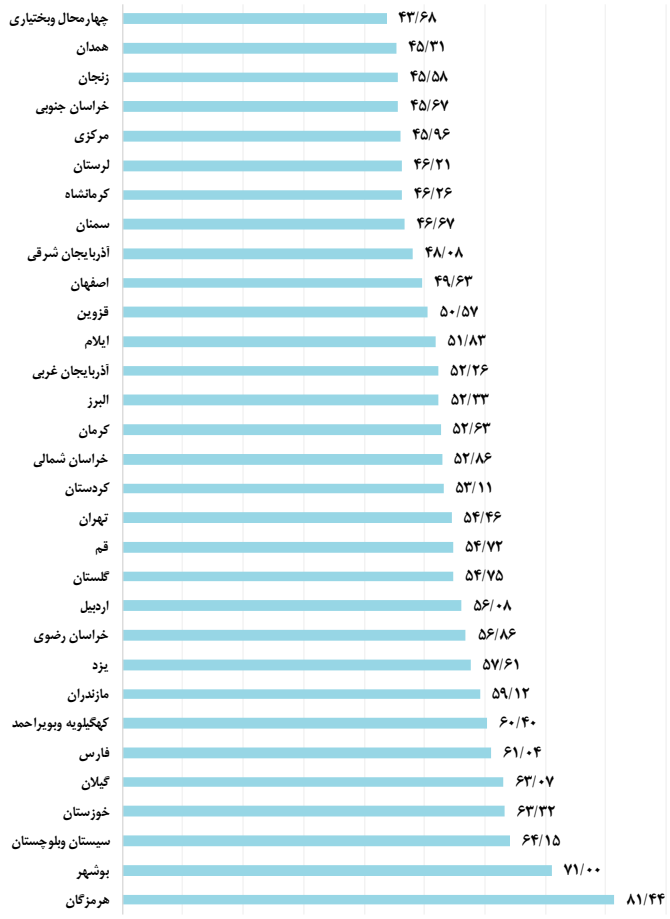
با توجه به جدول عملکرد تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به تفکیک هر استان در ماه اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ ذکر گردیده است. همچنین درصد تغییرات برای هر استان نسبت به ماه گذشته محاسبه و قابل مشاهده است.

جدول ۲–۱۴ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها به تفکیک استان‌های کشور– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

استان	تعداد تراکنش			مبلغ تراکنش(میلیون ریال)		
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
اذربایجان شرقی	۱۷۲,۸۵۱,۴۰۶	۱۴۸,۶۴۳,۴۲۹	-۱۴/۰۱٪	۴۳۸,۴۶۸,۷۷۳	۳۰۳,۸۳۶,۲۴۱	-۳۰/۷۱٪
اذربایجان غربی	۱۳۸,۳۹۱,۸۱۹	۱۲۹,۶۷۵,۷۸۹	-۶/۳۰٪	۳۵۵,۶۱۱,۹۴۳	۲۹۲,۰۶۹,۸۰۹	-۱۷/۸۷٪
اردبیل	۵۹,۶۰۳,۶۱۹	۵۵,۷۷۳,۳۶۱	-۶/۴۳٪	۱۳۳,۸۰۸,۴۵۲	۱۰۰,۴۴۷,۴۳۱	-۲۴/۹۳٪
اصفهان	۲۴۶,۷۸۳,۳۳۹	۲۰۳,۶۴۷,۴۶۶	-۱۷/۴۸٪	۶۵۶,۱۱۷,۲۷۹	۴۳۴,۴۱۶,۴۰۱	-۳۳/۷۹٪
البرز	۱۴۵,۹۲۱,۷۵۸	۱۱۴,۱۷۱,۱۴۱	-۲۱/۷۶٪	۳۷۹,۷۱۲,۶۶۱	۲۲۰,۲۰۴,۵۸۸	-۴۲/۰۱٪
ایلام	۲۶,۳۸۰,۶۸۴	۲۳,۵۲۸,۴۰۱	-۱۰/۸۱٪	۴۸,۹۹۸,۴۴۱	۳۵,۳۱۰,۶۵۲	-۲۷/۹۴٪
بوشهر	۶۰,۶۹۸,۰۸۰	۶۲,۱۳۱,۳۱۸	۲/۳۶٪	۱۵۳,۹۶۴,۱۳۲	۱۴۰,۷۳۹,۳۴۱	-۸/۵۹٪
تهران	۱,۰۴۹,۰۴۹,۴۵۱	۸۴۷,۷۷۴,۹۶۴	-۱۹/۱۹٪	۴,۱۰۹,۱۳۵,۳۲۲	۲,۶۰۰,۷۱۷,۸۱۴	-۳۶/۷۱٪
چهارمحال وبختیاری	۳۷,۸۲۳,۳۸۲	۳۱,۲۵۲,۸۳۲	-۱۷/۳۷٪	۸۴,۱۶۱,۲۶۸	۵۴,۳۸۱,۴۹۵	-۳۵/۳۸٪
خراسان جنوبی	۲۹,۰۸۵,۲۷۹	۲۵,۸۱۲,۱۹۷	-۱۱/۲۵٪	۵۷,۱۴۲,۳۱۶	۴۱,۹۰۱,۴۱۰	-۲۶/۶۷٪
خراسان رضوی	۳۰۹,۰۵۰,۱۱۱	۲۷۴,۲۸۱,۴۶۸	-۱۱/۲۵٪	۷۰۲,۳۲۶,۴۴۲	۵۰۵,۸۱۶,۳۱۸	-۲۷/۹۸٪
خراسان شمالی	۳۷,۷۹۰,۹۴۹	۳۳,۸۹۵,۲۶۷	-۱۰/۳۱٪	۷۱,۴۱۳,۴۲۵	۵۰,۱۲۴,۹۹۳	-۲۹/۸۱٪
خوزستان	۲۳۵,۹۳۷,۴۲۶	۲۲۱,۵۱۰,۵۶۱	-۶/۱۱٪	۵۱۱,۳۱۳,۲۳۵	۴۰۸,۵۰۹,۸۶۸	-۲۰/۱۱٪
زنجان	۴۵,۶۴۳,۳۴۴	۳۸,۱۷۰,۳۶۶	-۱۶/۳۷٪	۹۶,۲۰۳,۴۸۰	۶۳,۰۶۱,۸۹۰	-۳۴/۴۵٪
سمنان	۳۱,۷۱۱,۶۲۴	۲۶,۲۷۸,۷۶۳	-۱۷/۱۳٪	۶۷,۱۷۶,۲۲۳	۴۱,۹۷۲,۳۳۶	-۳۷/۵۲٪
سیستان وبلوچستان	۱۱۴,۶۵۴,۵۷۸	۱۱۳,۲۶۲,۵۰۵	-۱/۲۱٪	۲۴۸,۰۰۶,۱۸۵	۲۴۶,۸۴۲,۱۲۹	-۰/۴۷٪
فارس	۲۵۷,۲۰۵,۶۸۱	۲۳۲,۹۷۸,۱۰۷	-۹/۴۲٪	۶۱۴,۸۱۷,۸۸۰	۴۵۶,۶۸۵,۹۰۵	-۲۵/۷۲٪
قزوین	۶۲,۶۲۵,۶۴۹	۵۰,۵۴۸,۷۹۹	-۱۹/۲۸٪	۱۳۸,۴۸۶,۷۳۳	۸۶,۶۰۳,۹۵۵	-۳۷/۴۶٪
قم	۶۵,۲۰۵,۲۰۰	۵۴,۰۹۸,۱۸۵	-۱۷/۰۳٪	۱۵۳,۸۲۱,۶۴۸	۱۰۲,۵۰۸,۷۵۰	-۳۳/۳۶٪
کردستان	۶۷,۳۰۷,۴۲۹	۶۶,۰۱۷,۴۹۵	-۱/۹۲٪	۱۴۸,۸۹۸,۹۳۷	۱۳۰,۹۵۴,۳۷۰	-۱۲/۰۵٪
کرمان	۱۴۲,۱۷۶,۰۰۸	۱۲۴,۱۱۶,۵۸۸	-۱۲/۷۰٪	۳۲۸,۵۹۷,۲۴۰	۲۳۹,۹۶۸,۴۳۶	-۲۶/۹۷٪
کرمانشاه	۸۱,۶۹۶,۶۴۹	۷۱,۹۰۰,۷۴۱	-۱۱/۹۹٪	۱۸۲,۹۲۶,۱۷۰	۱۳۴,۹۱۰,۷۴۸	-۲۶/۲۵٪
کهگیلویه وبویراحمد	۳۳,۸۹۵,۸۴۱	۳۱,۹۶۲,۳۹۶	-۵/۷۰٪	۵۴,۰۵۴,۰۱۹	۴۲,۹۹۶,۵۹۷	-۲۰/۴۶٪
گلستان	۸۱,۹۳۴,۷۷۴	۷۶,۵۸۷,۰۹۰	-۶/۵۳٪	۱۷۴,۹۹۹,۵۷۶	۱۳۵,۷۹۴,۵۴۶	-۲۲/۴۰٪
گیلان	۱۳۹,۴۸۰,۷۰۶	۱۳۳,۷۴۵,۶۸۴	-۴/۱۱٪	۳۳۹,۵۴۱,۴۴۲	۲۷۴,۶۰۹,۶۰۴	-۱۹/۱۲٪
لرستان	۷۴,۸۰۲,۶۳۷	۶۲,۵۳۷,۰۶۴	-۱۶/۴۰٪	۱۴۸,۸۴۲,۴۳۰	۹۹,۶۱۰,۱۱۹	-۳۳/۰۸٪
مازندران	۱۷۷,۵۵۰,۲۴۶	۱۵۹,۴۴۴,۶۲۰	-۱۰/۲۰٪	۵۴۴,۴۵۲,۸۳۵	۳۹۹,۷۲۲,۱۷۷	-۲۶/۵۸٪
مرکزی	۶۳,۵۴۱,۰۷۶	۵۲,۳۸۵,۵۷۶	-۱۷/۵۶٪	۱۴۲,۲۱۶,۲۱۴	۸۸,۴۹۱,۷۹۵	-۳۷/۷۸٪
هرمزگان	۱۱۸,۱۰۵,۳۵۶	۱۱۶,۵۷۸,۳۰۱	-۱/۲۹٪	۲۸۶,۹۸۵,۱۵۴	۲۶۵,۸۴۶,۱۲۴	-۷/۳۷٪
همدان	۷۶,۶۳۳,۴۹۴	۶۲,۱۱۵,۶۳۷	-۱۸/۹۴٪	۱۶۶,۸۷۰,۷۳۱	۱۰۷,۸۲۷,۷۷۷	-۳۵/۳۸٪
یزد	۵۶,۳۶۱,۳۹۳	۴۹,۰۳۱,۱۵۵	-۱۳/۰۱٪	۱۴۹,۳۶۸,۹۱۹	۱۰۴,۱۹۲,۰۷۵	-۳۰/۲۵٪

۲-۲-۶- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاهی لزوما به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفا برای ابزار کارتخوان فروشگاهی (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای فروردین ۱۴۰۲ ترسیم شده است.

شکل ۲–۱۴ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان – فروردین ۱۴۰۲

همانطور که در شکل ۲–۱۴ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان ، بوشهر و سیستان وبلوچستان در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و چهارمحال وبختیاری، همدان و زنجان کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در فروردین ۱۴۰۲ داشته‌اند.

۲-۳- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور همزمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاهی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در فروردین ۱۴۰۲ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد.

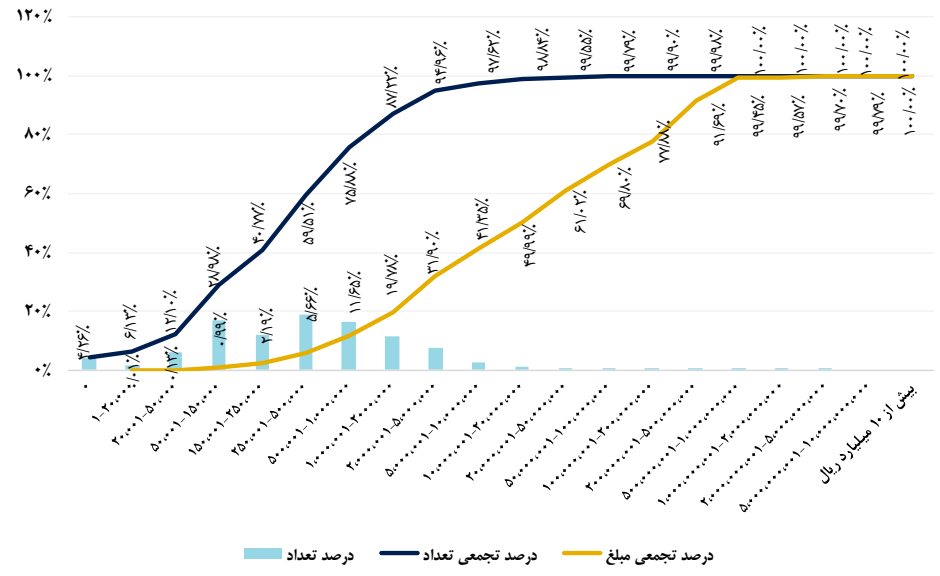
بر اساس شکل ۲–۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ :

- زیر ۵۰،۰۰۰ ریال
- بین ۵۰،۰۰۱ ریال تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰،۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی ۴/۲۶ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲–۱۵ مشخص است در فروردین ۱۴۰۲:

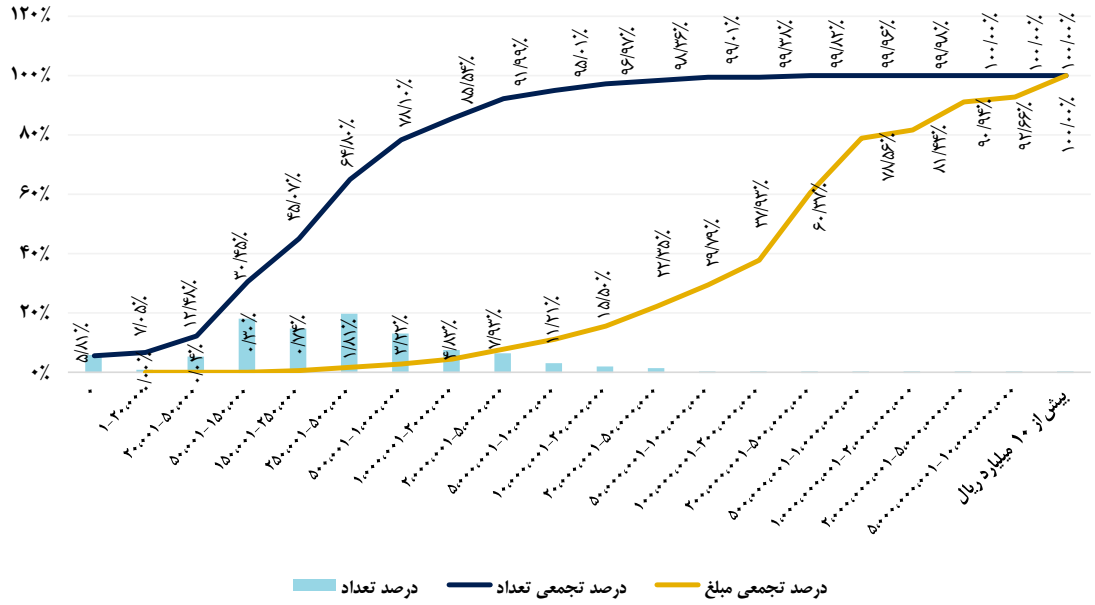
- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی دارای مبلغی بین ۲۵۰,۰۰۱ تا ۵۰۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۷/۸۴ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارت خوان فروشگاهی، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۲۸/۶۷ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.
- ۵۹/۲۳ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲–۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲

در فروردین ماه ۱۴۰۲، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاهی برابر با ۲۶۷,۰۸۰,۹۴۹ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰،۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۹۷۶,۸۴۵,۷۹۷ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۲,۰۱۸,۲۰۹,۲۳۹ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۰/۷۰ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

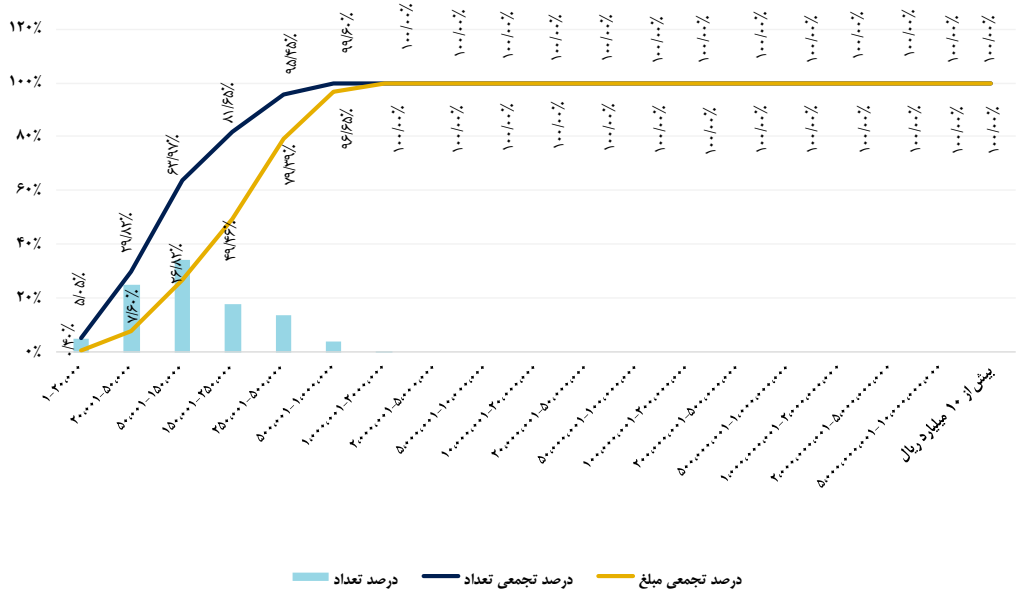
شکل ۲–۱۶ ترسیم کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است. سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی ۵/۸۱ درصد می‌باشد.

شکل ۲–۱۶ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۲۵۰,۰۰۱ تا ۵۰۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۱۹/۷۳ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۳۹/۲۷ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰،۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲–۱۷ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲–۱۷ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) – فروردین ۱۴۰۲

در بررسی شکل ۲–۱۷ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملا متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۲۴/۷۷ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ بین ۲۰،۰۰۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال و ۵۸/۹۲ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ بین ۲۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه با استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ ۵۰،۰۰۰ و ۱۰۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی بین ۲۰،۰۰۱ تا ۱۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا. ، شکل فوق صرفا نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲–۱۷ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

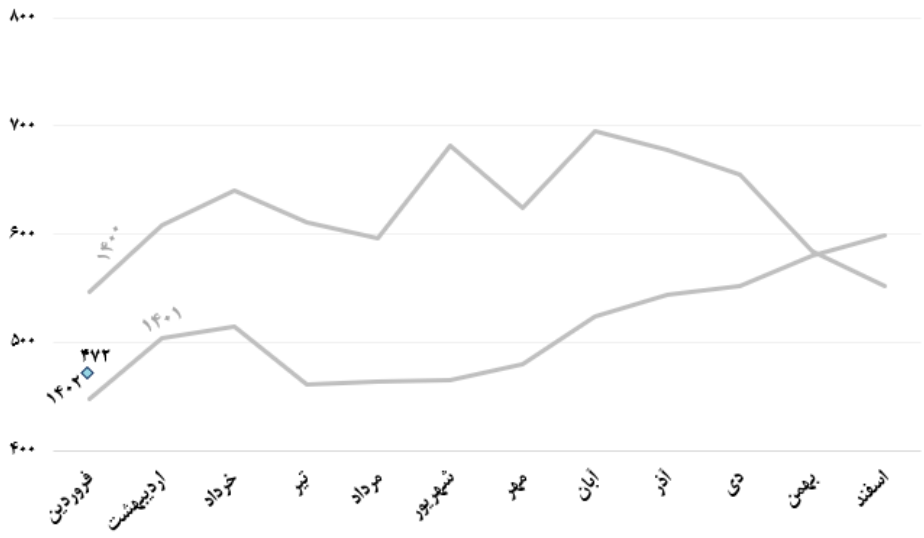
در این بخش شاخص نسبت دهکی[۱۲] به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارتی می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲–۱۵ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در فروردین ماه ۱۴۰۲ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۴۰۱ ارائه نموده است.

جدول ۲–۱۵ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

محاسبه نسبت دهکی	مقایسه ماهانه			مقایسه نقطه به نقطه		
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات	فروردین ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
میانگین مبالغ تراکنش دهک دهم (ریال)	۲۳,۲۴۷,۲۹۱	۱۸,۲۴۶,۲۲۰	-۲۱/۵۱٪	۱۴,۲۵۶,۳۴۳	۱۸,۲۴۶,۲۲۰	۲۷/۹۹٪
میانگین مبالغ تراکنش دهک اول (ریال)	۳۸,۷۹۴	۳۸,۶۶۱	-۰/۳۴٪	۳۱,۸۲۴	۳۸,۶۶۱	۲۱/۴۸٪
نسبت دهکی	۵۹۹/۲۴	۴۷۱/۹۵	-۲۱/۲۴٪	۴۴۷/۹۸	۴۷۱/۹۵	۵/۳۵٪

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۵/۳۵ درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۲۱/۲۴- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۲۱/۵۱- درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۰/۳۴- درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۲۱/۲۴- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

[۱۲] تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲–۱۸ مقایسه روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی از ابتدای سال ۱۴۰۰

با توجه به شکل ۲–۱۸ ، نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته کاهش داشته است، به طوری که نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱ رشد ۱۲۷/۲۹- واحدی را تجربه نموده و برابر با ۴۷۲ است.

۲-۳-۳- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲–۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۲–۱۶ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

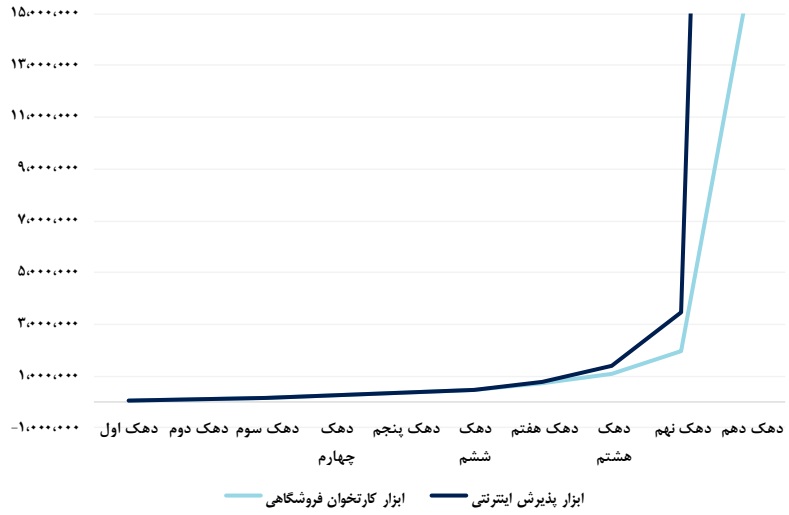
دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)	
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک اول	۳۸,۶۸۴/۳۹	۴۹,۷۴۰/۴۸
دهک دوم	۹۳,۹۳۶/۲۴	۱۱۵,۱۳۰/۸۶
دهک سوم	۱۶۰,۸۸۳/۶۸	۱۸۳,۷۳۲/۱۶
دهک چهارم	۲۳۹,۲۵۸/۲۱	۲۵۴,۴۶۱/۱۱

دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)	
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک پنجم	۳۴۳,۶۴۹/۸۱	۳۴۴,۷۸۱/۵۲
دهک ششم	۴۹۱,۹۶۵/۷۷	۴۹۱,۴۲۳/۵۹
دهک هفتم	۷۱۳,۸۵۰/۴۶	۷۵۸,۱۹۴/۴۷
دهک هشتم	۱,۰۹۳,۶۴۸/۱۷	۱,۳۸۰,۸۷۴/۰۵
دهک نهم	۱,۹۵۳,۵۸۴/۴۶	۳,۴۴۰,۰۴۴/۵۸
دهک دهم	۱۶,۵۱۱,۱۳۰/۹۲	۸۷,۲۸۷,۸۹۰/۸۸

** ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.*

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۷۰ درصد تراکنش‌ها (۷ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمت با مبلغ کمتر از ۱،۰۰۰،۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲–۱۶ در شکل ۲–۱۹ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲–۱۹ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات – فروردین ۱۴۰۲

در شکل ۲–۱۹ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۸۷,۲۸۷,۸۹۰/۸۸ ریال بوده است.

جدول ۲–۱۷ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

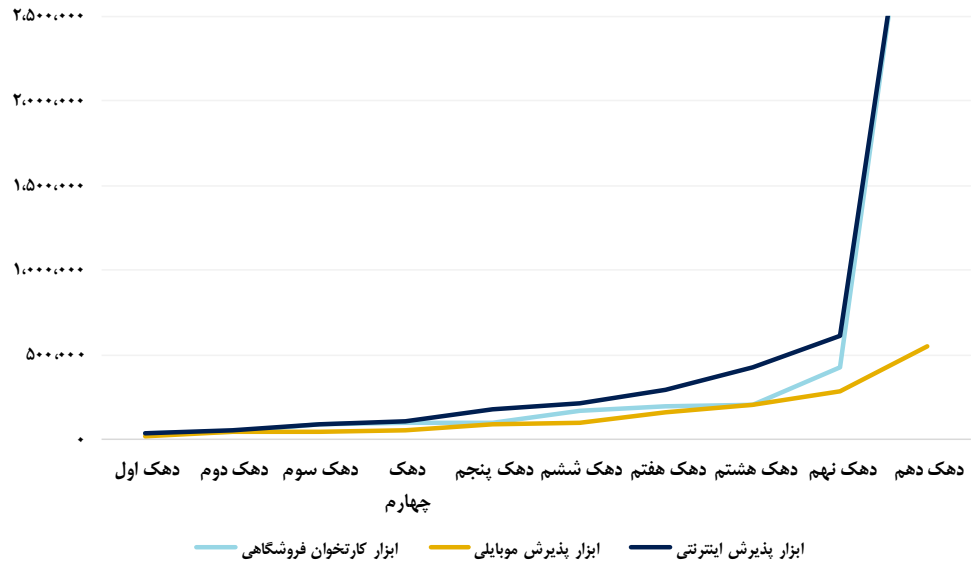
جدول ۲–۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

دهک قیمتی	متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		
	ابزار کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
دهک اول	۴۱,۵۸۸/۰۳	۲۰,۸۱۰/۴۵	۳۸,۲۳۶/۵۶
دهک دوم	۵۰,۰۷۲/۵۸	۵۰,۰۰۰/۰۰	۵۳,۳۷۶/۴۵
دهک سوم	۹۳,۵۰۳/۰۹	۵۰,۰۴۸/۲۹	۹۶,۳۵۸/۰۹
دهک چهارم	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	۵۴,۶۲۰/۱۲	۱۰۸,۶۶۹/۶۱
دهک پنجم	۱۰۰,۵۷۶/۶۸	۹۳,۵۹۱/۸۳	۱۷۶,۳۱۶/۹۹
دهک ششم	۱۷۱,۵۸۶/۸۳	۱۰۵,۱۱۵/۰۷	۲۱۷,۹۰۷/۳۱
دهک هفتم	۲۰۰,۰۰۰/۰۰	۱۶۲,۰۷۲/۲۴	۲۹۹,۶۷۲/۲۰
دهک هشتم	۲۰۹,۸۰۹/۰۰	۲۰۶,۸۴۱/۷۳	۴۲۵,۲۹۱/۸۶
دهک نهم	۴۲۶,۰۶۲/۴۴	۲۸۷,۱۲۳/۷۰	۶۱۴,۲۲۷/۶۶
دهک دهم	۴,۱۵۲,۵۹۵/۵۴	۵۴۸,۴۸۰/۰۰	۴,۰۶۳,۷۹۰/۰۲

با توجه به اطلاعات جدول ۲–۱۷ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاهی و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاهی، خرید کارت شارژ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد. این در حالی است که به طور متوسط ۲۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (دو دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰،۰۰۰ و ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط به ترتیب حداقل ۳۰ و ۲۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار

دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲–۲۰ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲–۲۰ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه –فروردین ۱۴۰۲

در شکل ۲–۲۰ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۴,۰۶۳,۷۹۰/۰۲ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۴,۱۵۲,۵۹۵/۵۴ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۵۴۸,۴۸۰/۰۰ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

فصل ۳

کیفیت ارائه خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

کیفیت ارائه خدمات توسط شبکه پرداخت الکترونیک کشور و شرکت شاپرک و همچنین بررسی تعداد خطاهای هر گروه خطایی از موارد تحت بررسی در این بخش از گزارش می‌باشد.

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۳-۱- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"[۱۳]، "خطای پذیرندگی"[۱۴]، "خطای شاپرکی"[۱۵]، "خطای کاربری"[۱۶] و "خطای کسب و کار"[۱۷] طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۳–۱ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۷۴ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۲۶ درصدی خطاهای رخداده در فروردین ۱۴۰۲ دارد.

جدول ۳–۱تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها – فروردین ۱۴۰۲

نوع تراکنش	تعداد	سهم
تراکنش‌های موفق	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	۹۲/۷۴٪
تراکنش‌های ناموفق و خطادار	۲۸۹,۱۶۸,۸۳۹	۷/۲۶٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۹۸۳,۰۲۶,۱۰۵	۱۰۰٪

۳-۲- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

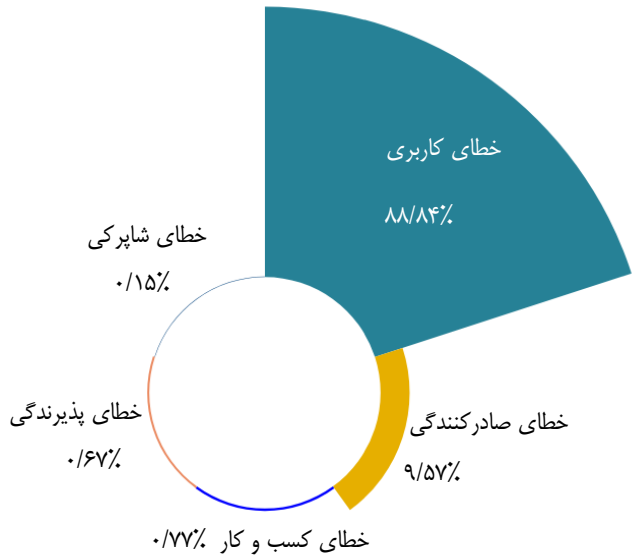
همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در فروردین ۱۴۰۲ و ماه گذشته در جدول ۳–۲ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

[۱۳] علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.
[۱۴] علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.
[۱۵] علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.
[۱۶] علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی(دارندگان کارت) می‌باشد.
[۱۷] رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۳–۲ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها – فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا		اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	درصد تغییرات
ناموفق	خطای پذیرندگی	۳,۶۶۸,۲۸۷	۱,۹۴۲,۰۶۳	-۴۷/۰۶٪
	خطای کاربری	۲۹۶,۵۲۷,۶۸۰	۲۵۶,۸۹۰,۸۶۹	-۱۳/۳۷٪
	خطای صادرکنندگی	۵۷,۳۸۳,۰۰۸	۲۷,۶۷۴,۰۹۲	-۵۱/۷۷٪
	خطای شاپرکی	۳۲۷,۲۶۰	۴۴۰,۵۲۲	۳۴/۶۱٪
	خطای کسب و کار	۲,۱۵۸,۱۳۰	۲,۲۲۱,۲۹۳	۲/۹۳٪
	تعداد کل تراکنش های ناموفق	۳۶۰,۰۶۴,۳۶۵	۲۸۹,۱۶۸,۸۳۹	-۱۹/۶۹٪
تعداد کل تراکنش های موفق		۴,۲۳۹,۸۹۸,۹۸۸	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	-۱۲/۸۸٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۴,۵۹۹,۹۶۳,۳۵۳	۳,۹۸۳,۰۲۶,۱۰۵	-۱۳/۴۱٪

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳–۲ قابل ملاحظه می‌باشد.

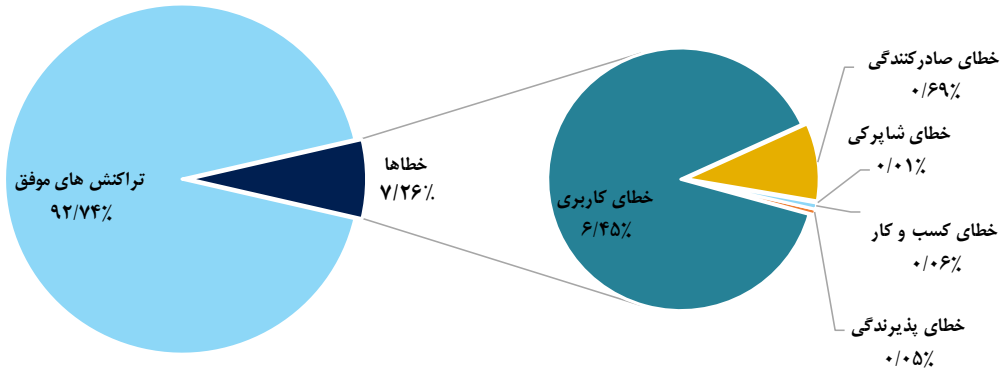
شکل ۳–۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق – فروردین ۱۴۰۲

همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳–۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۸/۸۴ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳–۳ آنالیز خطاهای رخداده در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی - فروردین ۱۴۰۲

نوع تراکنش و انواع خطا		تعداد	سهم
موفق	تراکنش های موفق	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	۹۲/۷۴٪
ناموفق	خطای پذیرندگی	۱,۹۴۲,۰۶۳	۰/۰۵٪
	خطای کاربری	۲۵۶,۸۹۰,۸۶۹	۶/۴۵٪
	خطای صادرکنندگی	۲۷,۶۷۴,۰۹۲	۰/۶۹٪
	خطای شاپرکی	۴۴۰,۵۲۲	۰/۰۱٪
	خطای کسب و کار	۲,۲۲۱,۲۹۳	۰/۰۶٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۳,۹۸۳,۰۲۶,۱۰۵	۱۰۰/۰۰٪

در ادامه اطلاعات جدول ۳–۳ در شکل ۳–۲ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۳–۲ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها – فروردین ۱۴۰۲

همانگونه که در شکل ۳–۲ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۵ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳–۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳–۴ ارائه شده است.

جدول ۳–۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا –فروردین ۱۴۰۲ و ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا		سهم از کل تراکنش‌ها اسفند ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها فروردین ۱۴۰۲	تغییر سهم
ناموفق	خطای پذیرندگی	۰/۰۸٪	۰/۰۵٪	-۰/۰۳٪
	خطای کاربری	۶/۴۴۶٪	۶/۴۵۰٪	۰/۰۰۳٪
	خطای صادرکنندگی	۱/۲۵٪	۰/۶۹٪	-۰/۵۵٪
	خطای شاپرکی	۰/۰۰۷٪	۰/۰۱۱٪	۰/۰۰۴٪
	کسب و کار	۰/۰۵٪	۰/۰۶٪	۰/۰۱٪
	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۷/۸۳٪	۷/۲۶٪	-۰/۵۷٪
موفق	تعداد کل تراکنش‌های موفق	۹۲/۱۷٪	۹۲/۷۴٪	۰/۵۷٪
تعداد کل تراکنش‌ها		۱۰۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	-

اطلاعات جدول ۳–۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی صادرکنندگی و پذیرندگی در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی کاربری، شاپرکی و کسب و کار از کل تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ۱۴۰۱ می‌باشد.

۳-۳- دسترس‌پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترس‌پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترس‌پذیری حس شده خدمات در جدول ۳–۵ ارائه شده است.

جدول ۳–۵ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

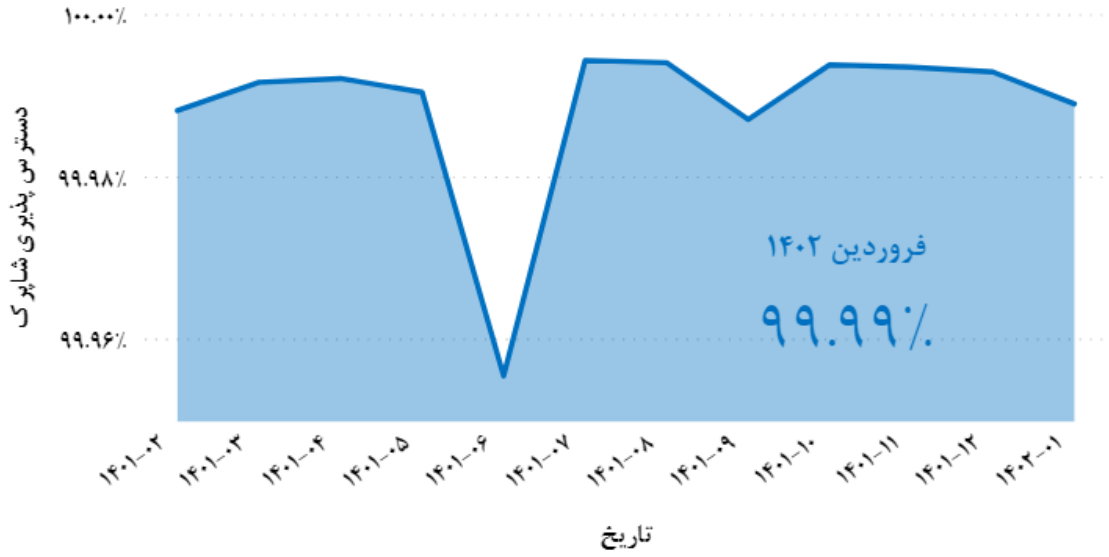
تراکنش‌های موفق	فروردین ۱۴۰۱		اسفند ۱۴۰۱		فروردین ۱۴۰۲	
	تعداد تراکنش‌ها	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس‌پذیری حس شده
تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت[۱۸]	۳,۴۱۸,۸۰۱,۱۷۱	۹۹/۰۶٪	۴,۵۳۶,۴۲۶,۶۶۸	۹۸/۶۲٪	۳,۹۵۰,۷۴۸,۱۳۵	۹۹/۱۹٪
تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی[۱۹]	۳,۴۵۰,۷۲۵,۳۷۶	۹۹/۹۹٪	۴,۵۹۹,۶۳۶,۰۹۳	۹۹/۹۹٪	۳,۹۸۲,۵۸۵,۵۸۳	۹۹/۹۹٪
تعداد کل تراکنش	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	-	۴,۵۹۹,۹۶۳,۳۵۳	-	۳,۹۸۳,۰۲۶,۱۰۵	

جدول ۳–۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در فروردین ۱۴۰۲می‌باشد که نسبت به فروردین ۱۴۰۱ تغییر ۰/۱۲۷ درصدی و نسبت به اسفند ۱۴۰۱ رشد ۰/۵۷۱ درصدی داشته است.

در نمودارهای شکل ۳–۳ و شکل ۳–۴ به ترتیب روند دسترس‌پذیری تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرک و کل شبکه پرداخت در دوازده ماه منتهی به فروردین ماه ۱۴۰۲ قابل مشاهده است.

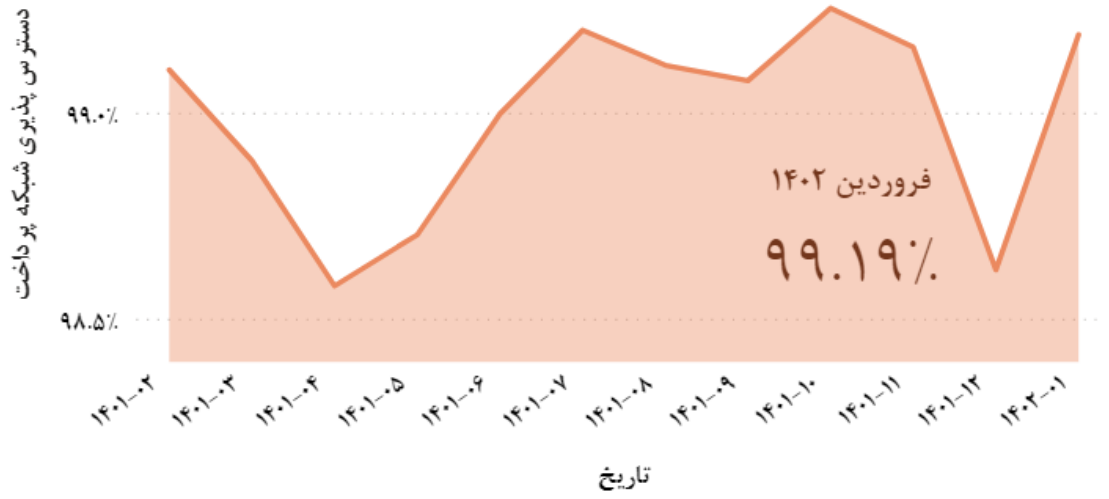
[۱۸] تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

[۱۹] تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

شکل ۳–۳ روند دسترس پذیری شاپرک در ۱۲ منتهی به فروردین ۱۴۰۲

با توجه به شکل ۳–۳ کمترین و بیشترین درصد دسترس‌پذیری شاپرک به ترتیب در ماه‌های شهریور ۱۴۰۱ و مهر ۱۴۰۱ رخ داده است.

شکل ۳–۴ روند دسترس پذیری شبکه پرداخت در ۱۲ منتهی به فروردین ۱۴۰۲

همچنین با توجه به شکل ۳–۴ کمترین و بیشترین درصد دسترس‌پذیری شبکه پرداخت به ترتیب در ماه‌های تیر ۱۴۰۱ و دی ۱۴۰۱ مشاهده می‌شود.

۳-٤- آنالیز تراکنش‌ها ناتمام رخ‌داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام[۲۰] رخ‌داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳–۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳–۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ‌داده در شبکه پرداخت شاپرک – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

تراکنش‌های مغایرتی	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	تغییرات
تعداد تراکنش‌های مغایرتی	۴۱۸,۰۱۷	۴۲۲,۶۱۶	۱/۱۰٪
تعداد کل تراکنش‌ها	۴,۲۳۹,۸۹۸,۹۸۸	۳,۶۹۳,۸۵۷,۲۶۶	-۱۲/۸۸٪
نسبت تعداد تراکنش‌های مغایرتی به کل تراکنش‌ها	۰/۰۱۰٪	۰/۰۱۱٪	۰/۰۰۲٪

همانطور که در جدول ۳–۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام فروردین ماه نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۱ بارشد ۱/۱۰ درصدی همراه بوده است. همزمان با کاهش ۱۲/۸۸- درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با افزایش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۰۰۲ درصدی را تجربه نموده است.

[۲۰] تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

فصل ۴

بررسی عملکرد کلی شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت

در این بخش به بررسی عملکرد شرکت های ارائه کننده خدمات پرداخت در شبکه پرداخت کشور و بررسی شاخص‌های تدوین شده به ازای هر شرکت در سطح کلی پرداخته خواهد شد.

٤- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه‌ی بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت خواهد نمود.

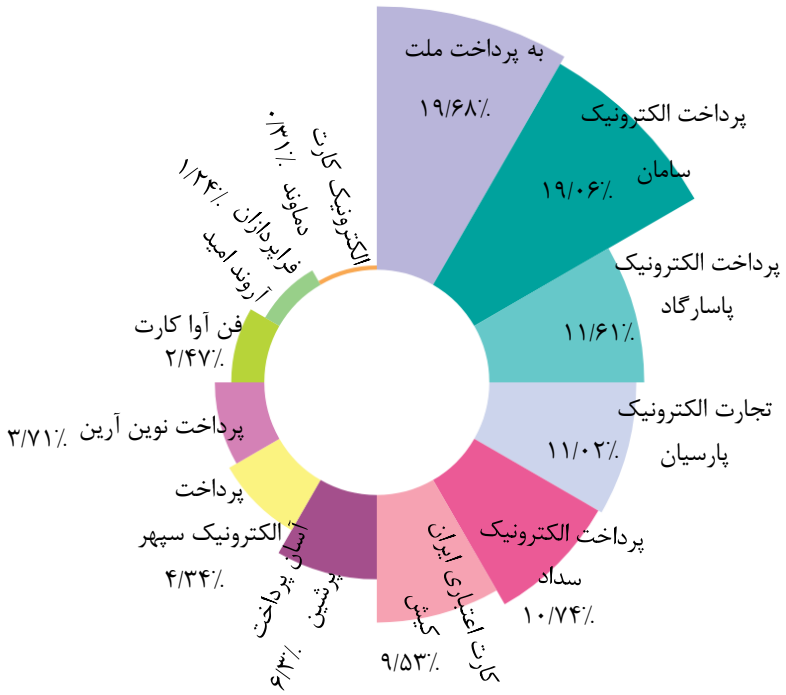
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

٤-١- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخداد تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

٤-١-١- سهم مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کارتی ، در شکل ۴–۱ ترسیم شده است.

شکل ۴–۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۲

در شاخص سهم مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" با اختصاص سهم ۱۹/۶۸ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان"- دومین شرکت بازار- با این شرکت حدود ۰/۶۲ درصد است.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش اسفند ماه سال ۱۴۰۱ حکایت از آن دارد که در این مولفه جایجایی بین دو شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و "پرداخت الکترونیک سداد" رخ است.

٤-١-٢- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

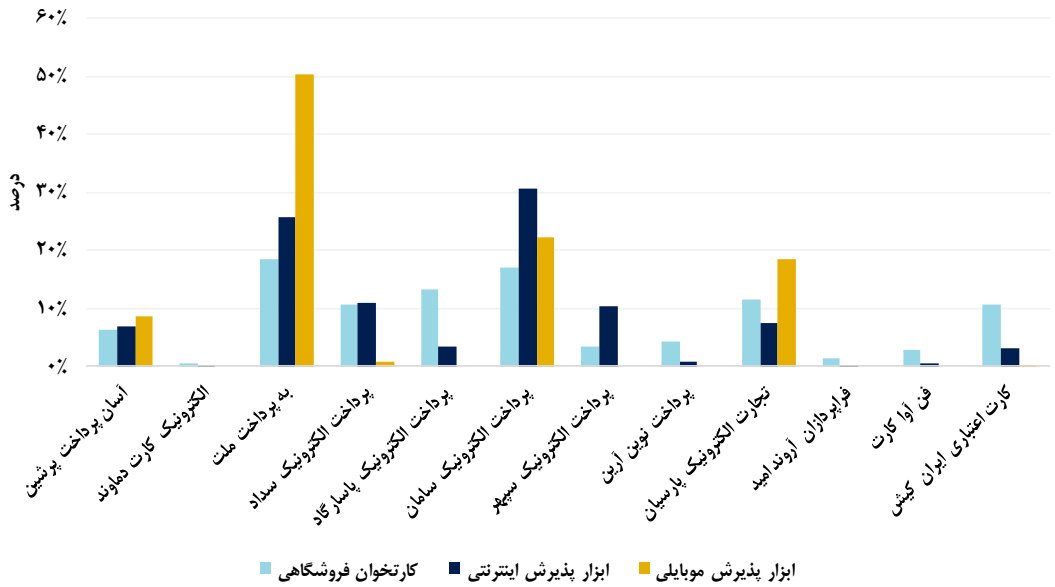
این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش مبلغ تراکنش‌های هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار می‌گیرد.

سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌هایPSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ در جدول ۴–۱ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۸/۵۰ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین این شرکت در فروردین ماه از مبالغ ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۵۰/۲۰ درصدی دارای بالاترین سهم می‌باشد. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" از مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی، با پوشش ۳۰/۶۶ درصدی بالاترین سهم را در اختیار خود دارد.

جدول ۴–۱ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۶٪	۶/۱۹٪	۰/۲۳٪	۵/۵۵٪	۶/۸۴٪	۱/۳۰٪	۸/۸۷٪	۸/۴۹٪	-۰/۳۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۵٪	۰/۳۶٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	**۱۸/۱۴٪**	**۱۸/۵۰٪**	۰/۳۶٪	**۲۶/۵۴٪**	۲۵/۷۸٪	-۰/۷۶٪	**۵۰/۱۷٪**	**۵۰/۲۰٪**	۰/۰۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۱/۳۶٪	۱۰/۷۳٪	-۰/۶۳٪	۱۳/۵۷٪	۱۰/۹۲٪	-۲/۶۶٪	۰/۱۷٪	۰/۷۲٪	**۰/۵۵٪**
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۳/۴۷٪	۱۳/۱۲٪	-۰/۳۵٪	۳/۰۶٪	۳/۵۰٪	۰/۴۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۰۵٪	۱۶/۹۳٪	**۰/۸۸٪**	۲۵/۹۳٪	**۳۰/۶۶٪**	**۴/۷۳٪**	۲۲/۳۲٪	۲۲/۱۰٪	-۰/۲۳٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۳۲٪	۳/۲۷٪	-۰/۰۵٪	۱۱/۳۳٪	۱۰/۲۴٪	-۱/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۴/۱۶٪	۴/۲۶٪	۰/۰۹٪	۰/۴۹٪	۰/۷۵٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۳۶٪	۱۱/۶۳٪	۰/۲۶٪	۷/۷۳٪	۷/۵۸٪	-۰/۱۵٪	۱۸/۰۱٪	۱۸/۴۶٪	۰/۴۵٪
فراپردازان آروند امید	۱/۳۶٪	۱/۴۷٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۵۱٪	۲/۸۴٪	-۰/۶۷٪	۰/۶۵٪	۰/۵۲٪	-۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۹۶٪	۱۰/۷۱٪	-۰/۲۵٪	۵/۱۴٪	۳/۲۰٪	-۱/۹۴٪	۰/۴۵٪	۰/۰۴٪	-۰/۴۱٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی نسبت به ماه گذشته با افزایش ۰/۸۸ درصدی به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" تعلق دارد. همچنین این شرکت در ابزار پذیرش اینترنتی نیز با افزایش ۴/۷۳ درصدی، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" با ۰/۵۵ درصد افزایش دارای بیشترین اختلاف سهم در مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. شکل ۴–۲ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در فروردین ۱۴۰۲ نمایش می‌دهد.

شکل ۴–۲ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش – فروردین ۱۴۰۲

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" به‌گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

٤-١-٣- سهم مبلغ شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد.

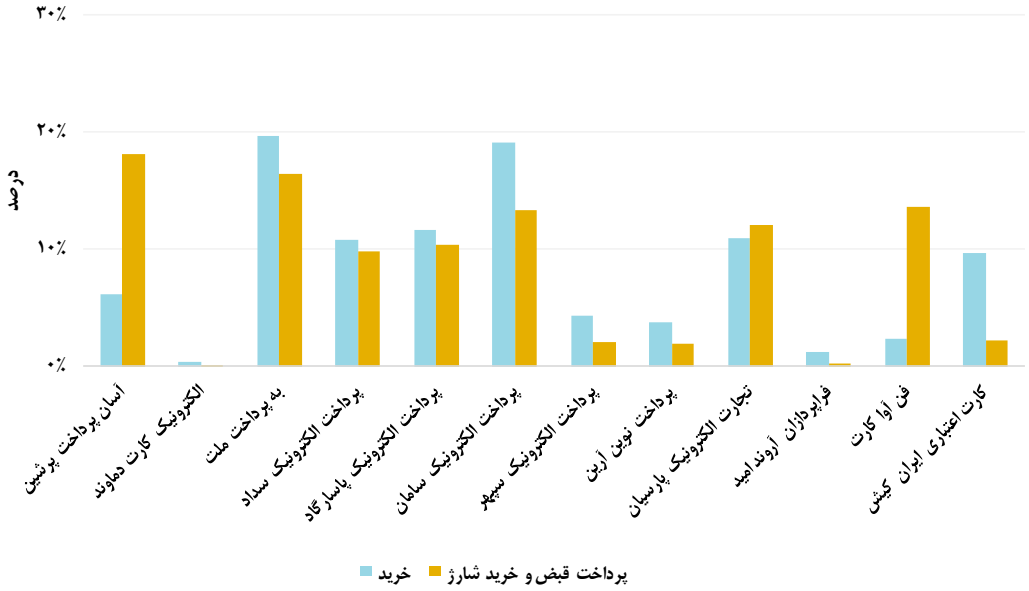
سهم مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت برای دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ در جدول ۴–۲ ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در فروردین ماه شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۹/۷۲ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، بالاترین دارنده‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور محسوب می‌گردد. همچنین شرکت "آسان پرداخت پرشین" در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ فروردین ماه با سهم مبلغی ۱۸/۱۰ درصدی بیشترین سهم مبلغی این نوع از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴–۲ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۸۴٪	۶/۱۷٪	۰/۳۳٪	۱۰/۱۹٪	**۱۸/۱۰٪**	۷/۹۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۱٪	۰/۳۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۷٪	۰/۰۳٪
به پرداخت ملت	**۱۹/۵۶٪**	**۱۹/۷۲٪**	۰/۱۶٪	۹/۴۱٪	۱۶/۴۲٪	۷/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۱/۷۰٪	۱۰/۷۵٪	-۰/۹۵٪	۹/۵۸٪	۹/۸۳٪	۰/۲۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۲/۰۳٪	۱۱/۶۲٪	-۰/۴۰٪	۶/۹۶٪	۱۰/۴۲٪	۳/۴۶٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۷/۶۳٪	۱۹/۱۳٪	**۱/۵۰٪**	۸/۸۵٪	۱۳/۲۷٪	۴/۴۲٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۴/۴۸٪	۴/۳۷٪	-۰/۱۲٪	۳/۹۱٪	۲/۰۰٪	-۱/۹۱٪
پرداخت نوین آرین	۳/۶۶٪	۳/۷۳٪	۰/۰۷٪	۱/۴۱٪	۱/۸۶٪	۰/۴۴٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۰/۸۹٪	۱۱/۰۰٪	۰/۱۱٪	۷/۸۳٪	۱۲/۰۲٪	۴/۱۹٪
فراپردازان آروند امید	۱/۱۷٪	۱/۲۵٪	۰/۰۷٪	۰/۱۵٪	۰/۲۲٪	۰/۰۷٪
فن آوا کارت	۲/۵۱٪	۲/۳۵٪	-۰/۱۵٪	**۳۹/۲۷٪**	۱۳/۵۹٪	**-۲۵/۶۷٪**
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۲۳٪	۹/۶۱٪	-۰/۶۲٪	۲/۴۱٪	۲/۲۱٪	-۰/۲۰٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در اسفند ماه ۱۴۰۱ و ماه جاری با رقمی برابر با ۱/۵۰ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با کاهش قابل توجه ۲۵/۶۷ درصدی، در شرکت " فن آوا کارت" مشاهده می‌شود.

شکل ۴–۳ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در فروردین ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴–۳ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس– فروردین ۱۴۰۲

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

٤-١-٤- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴–۳ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ را منعکس نموده است.

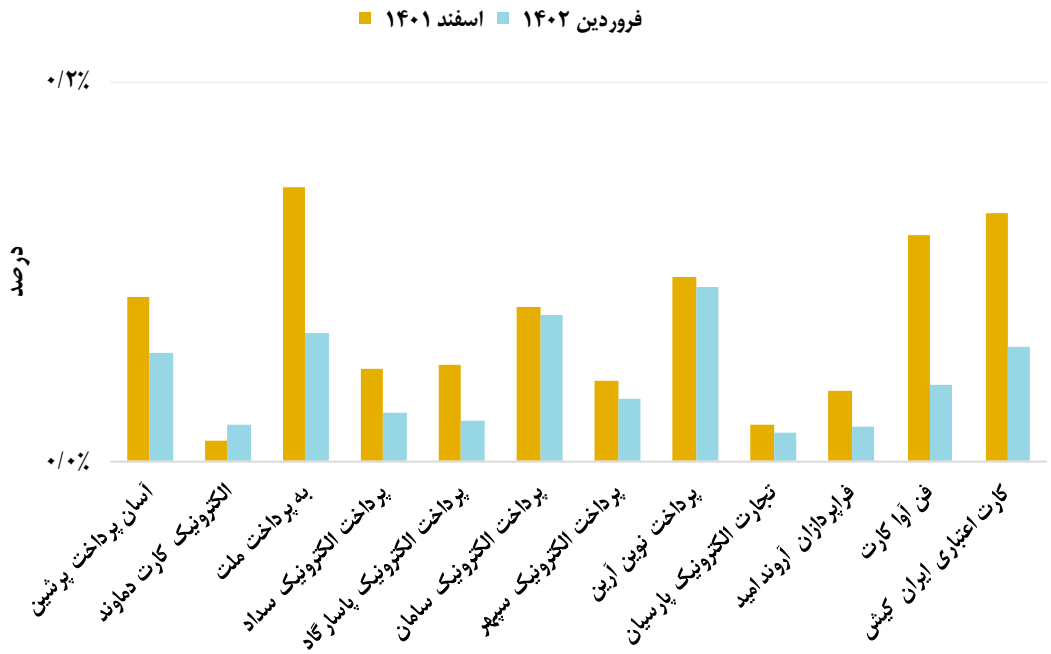
جدول ۴–۳ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		درصد تغییرات
	اسفند	فروردین	
آسان پرداخت پرشین	۰/۰۸۶٪	۰/۰۵۷٪	-۰/۰۲۹٪
الکترونیک کارت دماوند	**۰/۰۱۰٪**	۰/۰۱۹٪	۰/۰۰۸٪
به پرداخت ملت	۰/۱۴۴٪	۰/۰۶۸٪	-۰/۰۷۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۰/۰۴۹٪	۰/۰۲۵٪	-۰/۰۲۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۰۵۰٪	۰/۰۲۲٪	-۰/۰۲۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۰/۰۸۱٪	۰/۰۷۷٪	-۰/۰۰۴٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۰/۰۴۳٪	۰/۰۳۳٪	-۰/۰۱۰٪
پرداخت نوین آرین	۰/۰۹۷٪	۰/۰۹۲٪	-۰/۰۰۵٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۰/۰۲۰٪	**۰/۰۱۵٪**	-۰/۰۰۵٪
فراپردازان آروند امید	۰/۰۳۷٪	۰/۰۱۹٪	-۰/۰۱۸٪
فن آوا کارت	۰/۱۱۹٪	۰/۰۴۱٪	**-۰/۰۷۸٪**
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۱۳۰٪	۰/۰۶۱٪	-۰/۰۷۰٪

**هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت Bold نمایش داده شده است.*

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان"، با رقمی برابر با ۰/۰۱۵ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته‌است. در مقابل شرکت "پرداخت نوین آرین" با کسب رقم ۰/۰۹۲ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد بیشتر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت به‌ویژه شرکت "به پرداخت ملت" به‌گونه‌ای بوده که سبب کاهش ۴۶/۸۳ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴–۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴–۴ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها – اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با رقمی برابر با ۰/۰۷۸ درصد در شرکت "فن آوا کارت" رخ داده است. همچنین شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با رقم ۰/۰۰۸ درصد افزایش، بیشترین رشد را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

٤-٢- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاهی، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هریک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاهی توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲ در جدول ۴-۴ ارائه شده است.

در فروردین ماه از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم بازار ۱۹/۸۳ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" نیز با سهم بازار ۵۶/۱۹ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتخوان‌های فروشگاهی خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV۲ انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۴/۸۴ درصد در اختیار دارد.

جدول ۴–۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۰۵٪	۵/۰۷٪	۰/۰۳٪	۲۳/۷۳٪	۲۴/۲۹٪	۰/۵۵٪	۳/۱۵٪	۳/۱۴٪	-۰/۰۱٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۷۴٪	۰/۷۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۰/۶۱٪	۱۰/۶۷٪	۰/۰۶٪	۲/۶۰٪	۲/۶۵٪	۰/۰۵٪	۹۴/۸۳٪	۹۴/۸۴٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۴۷٪	۸/۴۶٪	-۰/۰۱٪	۲/۳۴٪	۲/۳۲٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۹/۸۴٪	۱۹/۸۳٪	-۰/۰۱٪	۳/۴۵٪	۳/۵۶٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۶۸٪	۱۳/۵۶٪	-۰/۱۲٪	۳/۶۸٪	۳/۳۴٪	-۰/۳۴٪	۰/۹۴٪	۰/۹۵٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۱۶٪	۳/۱۷٪	۰/۰۲٪	۳/۲۹٪	۳/۳۷٪	۰/۰۸٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۶/۸۲٪	۶/۹۷٪	۰/۱۵٪	۱/۶۵٪	۱/۶۴٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۲۴٪	۱۱/۱۴٪	-۰/۱۰٪	۵۶/۶۲٪	۵۶/۱۹٪	-۰/۴۳٪	۰/۸۲٪	۰/۸۲٪	۰/۰۰٪
فراپردازان آروند امید	۴/۶۳٪	۴/۶۱٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۹٪	۰/۰۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۴/۸۸٪	۴/۹۱٪	۰/۰۳٪	۰/۲۴٪	۰/۲۴٪	-۰/۰۰۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۸۹٪	۱۰/۸۶٪	-۰/۰۳٪	۲/۳۰٪	۲/۳۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۲٪	۰/۱۲٪	۰/۰۰٪

در سهم تعدادی کارتخوان‌های فروشگاهی، شرکت "پرداخت نوین آرین" با ۰/۱۵ درصد افزایش نسبت به ماه پیشین، بیشترین اختلاف را در این مولفه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با افزایش ۰/۵۵ درصدی مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی طور همزمان به ترتیب با کاهش و افزایش ۰/۰۱ درصدی در شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سامان" دارای بیشترین اختلاف نسبت به ماه گذشته هستند.

سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی اسفند و فروردین در جدول ۴–۵ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۲۰/۷۲ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با کسب سهم ۲۱/۴۵ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. همچنین این شرکت با ۵۵/۰۷ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را نیز در دست دارد.

جدول ۴–۵ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۳۲٪	۵/۳۷٪	۰/۰۵٪	۱۱/۰۱٪	۱۱/۴۰٪	۰/۳۹٪	۱۷/۹۵٪	۲۰/۲۹٪	۲/۳۴٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۹٪	۰/۵۹٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۰/۸۶٪	۱۰/۹۲٪	۰/۰۶٪	۱۷/۵۶٪	۱۶/۵۶٪	-۱/۰۰٪	۶/۴۱٪	۷/۲۵٪	۰/۸۴٪
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۵۳٪	۹/۴۲٪	-۰/۱۰٪	۶/۶۳٪	۶/۰۵٪	-۰/۵۸٪	۸/۹۷٪	۱۰/۱۴٪	۱/۱۷٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	**۲۰/۶۹٪**	**۲۰/۷۲٪**	۰/۰۳٪	۱۱/۸۰٪	۱۵/۹۳٪	**۴/۱۳٪**	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۸۵٪	۱۴/۹۵٪	۰/۱۰٪	**۲۲/۷۱٪**	**۲۱/۴۵٪**	-۱/۲۶٪	**۴۴/۸۷٪**	**۵۵/۰۷٪**	۱۰/۲۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۴٪	۳/۳۲٪	۰/۰۸٪	۱۸/۹۰٪	۱۷/۹۴٪	-۰/۹۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آرین	۶/۲۷٪	۶/۳۳٪	۰/۰۶٪	۱/۱۱٪	۱/۰۷٪	-۰/۰۴٪	۰/۶۴٪	۰/۷۲٪	۰/۰۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۰۰٪	۱۰/۹۵٪	-۰/۰۵٪	۵/۸۱٪	۵/۵۳٪	-۰/۲۹٪	۳/۲۱٪	۳/۶۲٪	۰/۴۲٪
فراپردازان آروند امید	۲/۸۲٪	۲/۸۲٪	۰/۰۰٪	۰/۱۳٪	۰/۱۴٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۳/۸۵٪	۳/۸۳٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۹٪	۰/۱۷٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۹۹٪	۱۰/۷۸٪	**-۰/۲۰٪**	۴/۱۳٪	۳/۷۵٪	-۰/۳۸٪	۱۷/۹۵٪	۲/۹۰٪	**-۱۵/۰۵٪**

سهم بازار کارتخوان فروشگاهی در شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با کاهش ۰/۲۰ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار با افزایش ۴/۱۳ درصدی بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با کاهش قابل توجه ۱۵/۰۵ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی

کارتخوان فروشگاهی به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ[۲۱] تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاهی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

[۲۱] سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در فروردین ماه نزدیک به ۹۲ درصد بوده که حدود ۸۴ درصد مبالغ تراکنش های این شبکه را جابجا می نماید.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاهی در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد ابزار فعال کارتخوان فروشگاهی در هر استان محاسبه می‌گردد و سپس مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

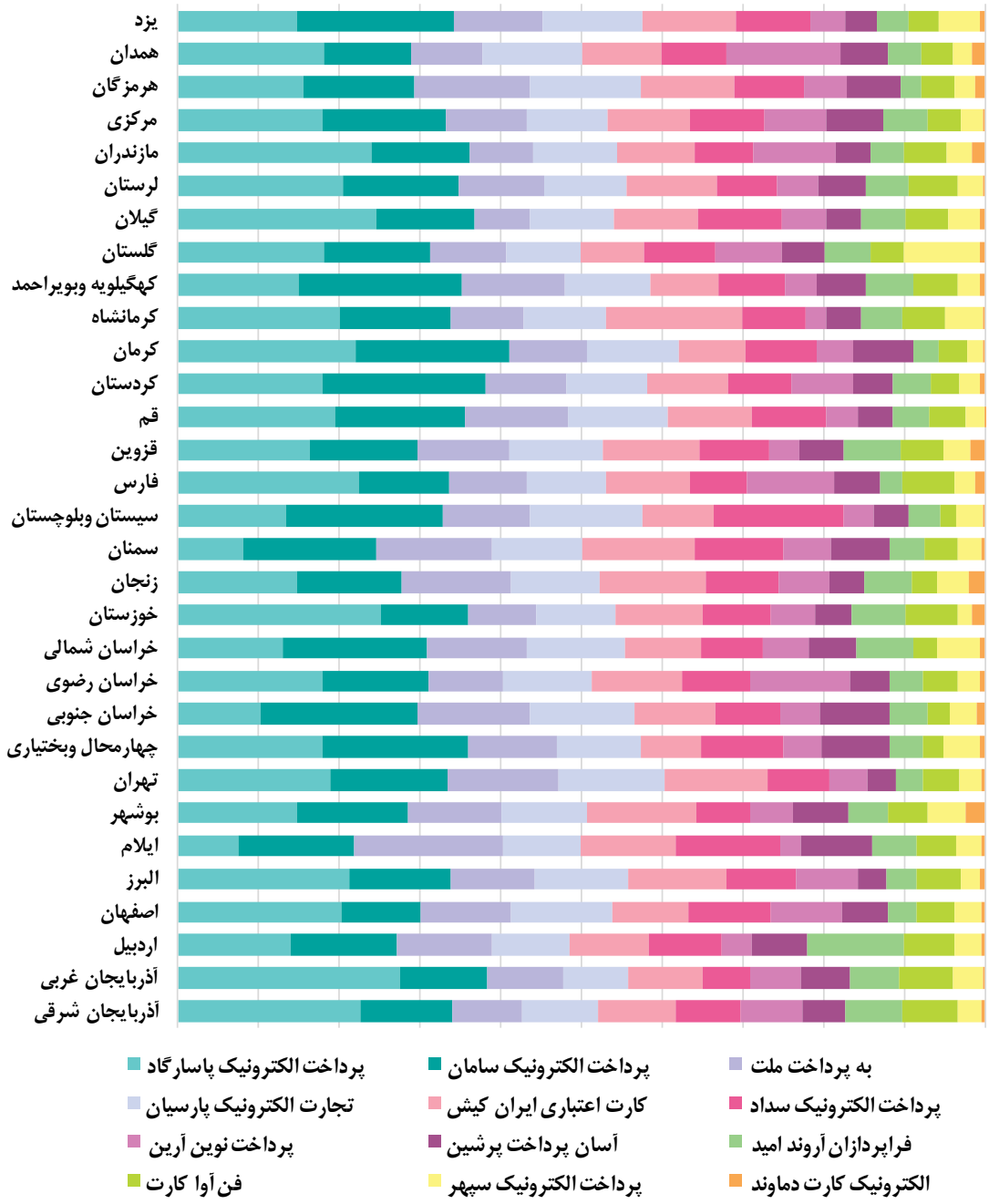
٤-٣-١- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۴–۶ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای فروردین ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "به پرداخت ملت" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۴–۶ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان– فروردین ۱۴۰۲

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۵/۲۵٪	۰/۴۹٪	۸/۶۰٪	۸/۰۰٪	**۲۲/۶۲٪**	۱۱/۴۶٪	۲/۹۸٪	۷/۷۱٪	۹/۳۶٪	۷/۱۳٪	۶/۷۷٪	۹/۶۴٪
آذربایجان غربی	۶/۰۶٪	۰/۳۲٪	۹/۴۹٪	۵/۸۷٪	**۲۷/۴۹٪**	۱۰/۸۶٪	۳/۶۹٪	۶/۲۴٪	۸/۰۴٪	۶/۰۷٪	۶/۶۴٪	۹/۲۲٪
اردبیل	۶/۸۳٪	۰/۵۱٪	۱۱/۷۵٪	۸/۹۲٪	**۱۴/۰۶٪**	۱۳/۱۷٪	۳/۲۳٪	۳/۷۸٪	۹/۵۴٪	۱۲/۰۹٪	۶/۲۷٪	۹/۸۷٪
اصفهان	۵/۶۲٪	۰/۴۴٪	۱۱/۱۹٪	۱۰/۰۶٪	**۲۰/۲۵٪**	۹/۸۵٪	۳/۳۱٪	۸/۹۶٪	۱۲/۴۶٪	۳/۵۴٪	۴/۷۳٪	۹/۵۸٪
البرز	۳/۵۵٪	۰/۶۱٪	۱۰/۵۱٪	۸/۶۹٪	**۲۱/۲۰٪**	۱۲/۵۳٪	۲/۳۲٪	۷/۵۵٪	۱۱/۶۵٪	۳/۸۲٪	۵/۴۹٪	۱۲/۰۸٪
ایلام	۸/۸۶٪	۰/۳۶٪	**۱۸/۲۷٪**	۱۳/۰۶٪	۷/۴۳٪	۱۴/۴۹٪	۳/۲۰٪	۲/۴۴٪	۹/۶۵٪	۵/۴۶٪	۴/۹۸٪	۱۱/۸۰٪
بوشهر	۶/۷۷٪	۲/۳۴٪	۱۱/۵۰٪	۶/۷۱٪	**۱۴/۸۴٪**	۱۳/۷۴٪	۴/۷۴٪	۵/۳۶٪	۱۰/۵۶٪	۵/۰۶٪	۴/۸۴٪	۱۳/۵۳٪
تهران	۳/۵۲٪	۰/۴۰٪	۱۳/۸۸٪	۷/۷۳٪	**۱۸/۹۶٪**	۱۴/۳۶٪	۲/۸۶٪	۴/۷۰٪	۱۳/۰۵٪	۳/۳۰٪	۴/۴۳٪	۱۲/۸۱٪
چهارمحال وبختیاری	۸/۳۷٪	۰/۶۰٪	۱۱/۰۶٪	۱۰/۳۳٪	۱۷/۸۸٪	**۱۸/۰۶٪**	۴/۵۳٪	۴/۷۰٪	۱۰/۴۳٪	۴/۰۷٪	۲/۶۴٪	۷/۳۳٪
خراسان جنوبی	۸/۷۱٪	۱/۰۳٪	۱۴/۰۲٪	۸/۰۷٪	۱۰/۱۷٪	**۱۹/۴۹٪**	۳/۴۱٪	۴/۷۶٪	۱۲/۹۶٪	۴/۷۴٪	۲/۶۴٪	۱۰/۰۰٪
خراسان رضوی	۴/۹۱٪	۰/۶۰٪	۹/۱۹٪	۸/۴۴٪	**۱۷/۹۴٪**	۱۳/۰۸٪	۲/۷۶٪	۱۲/۴۳٪	۱۱/۰۲٪	۴/۲۰٪	۴/۲۵٪	۱۱/۱۹٪
خراسان شمالی	۵/۸۹٪	۰/۵۷٪	۱۲/۲۶٪	۷/۷۱٪	۱۲/۹۰٪	**۱۸/۰۵٪**	۵/۳۷٪	۵/۷۳٪	۱۲/۱۲٪	۷/۰۵٪	۲/۸۹٪	۹/۴۴٪
خوزستان	۴/۴۵٪	۱/۵۶٪	۸/۴۵٪	۸/۴۶٪	**۲۵/۰۸٪**	۱۰/۹۲٪	۱/۹۰٪	۵/۴۲٪	۹/۸۵٪	۶/۷۸٪	۶/۳۴٪	۱۰/۸۱٪
زنجان	۴/۳۵٪	۲/۰۳٪	۱۳/۵۵٪	۹/۰۹٪	**۱۴/۷۵٪**	۱۳/۰۰٪	۳/۸۵٪	۶/۲۴٪	۱۰/۸۸٪	۵/۸۷٪	۳/۱۳٪	۱۳/۲۷٪
سمنان	۷/۳۱٪	۰/۵۰٪	۱۴/۳۰٪	۱۱/۰۶٪	۸/۱۲٪	**۱۶/۴۸٪**	۲/۸۳٪	۵/۹۶٪	۱۱/۲۳٪	۴/۲۵٪	۴/۱۵٪	۱۳/۸۱٪
سیستان وبلوچستان	۴/۳۹٪	۰/۲۴٪	۱۰/۷۸٪	۱۶/۱۷٪	۱۳/۴۰٪	**۱۹/۴۳٪**	۳/۲۶٪	۳/۶۴٪	۱۴/۰۱٪	۴/۰۳٪	۱/۹۴٪	۸/۷۲٪
فارس	۵/۶۴٪	۱/۱۵٪	۹/۵۱٪	۷/۰۶٪	**۲۲/۳۳٪**	۱۱/۳۰٪	۲/۵۵٪	۱۰/۸۹٪	۹/۸۳٪	۲/۷۷٪	۶/۵۲٪	۱۰/۴۵٪
قزوین	۵/۵۴٪	۱/۸۶٪	۱۱/۳۸٪	۸/۵۲٪	**۱۶/۲۸٪**	۱۳/۴۳٪	۳/۳۶٪	۳/۸۴٪	۱۱/۵۷٪	۶/۹۰٪	۵/۲۹٪	۱۲/۰۲٪
قم	۴/۲۷٪	۰/۰۸٪	۱۲/۷۰٪	۹/۲۴٪	**۱۹/۴۱٪**	۱۶/۱۴٪	۲/۳۲٪	۴/۰۰٪	۱۲/۳۶٪	۴/۵۰٪	۴/۵۶٪	۱۰/۴۴٪
کردستان	۴/۸۰٪	۰/۶۷٪	۱۰/۰۹٪	۷/۹۹٪	۱۷/۹۲٪	**۲۰/۱۸٪**	۲/۵۰٪	۷/۶۸٪	۹/۸۹٪	۴/۸۱٪	۳/۴۹٪	۹/۹۹٪
کرمان	۷/۴۲٪	۰/۲۵٪	۹/۷۵٪	۸/۸۷٪	**۲۱/۹۵٪**	۱۹/۰۵٪	۲/۰۲٪	۴/۴۹٪	۱۱/۲۴٪	۳/۱۴٪	۳/۴۸٪	۸/۳۳٪
کرمانشاه	۴/۲۸٪	۰/۲۶٪	۹/۰۳٪	۷/۸۰٪	**۲۰/۱۳٪**	۱۳/۶۳٪	۴/۶۰٪	۲/۶۷٪	۱۰/۲۱٪	۵/۰۳٪	۵/۴۷٪	۱۶/۸۹٪
کهگیلویه وبویراحمد	۶/۰۷٪	۰/۶۰٪	۱۲/۷۷٪	۸/۱۹٪	۱۵/۰۱٪	**۲۰/۲۶٪**	۲/۷۶٪	۳/۹۴٪	۱۰/۴۷٪	۵/۸۵٪	۵/۵۱٪	۸/۵۸٪
گلستان	۵/۲۶٪	۰/۷۱٪	۹/۵۹٪	۸/۹۵٪	۱۳/۱۵٪	**۱۸/۰۱٪**	۹/۲۸٪	۸/۲۶٪	۹/۱۲٪	۵/۶۳٪	۴/۲۴٪	۷/۷۹٪
گیلان	۴/۲۰٪	۰/۷۰٪	۶/۸۲٪	۱۰/۴۲٪	**۲۴/۵۴٪**	۱۲/۱۷٪	۳/۸۹٪	۵/۶۵٪	۱۰/۴۱٪	۵/۵۹٪	۵/۲۱٪	۱۰/۴۲٪
لرستان	۵/۷۱٪	۰/۱۷٪	۱۰/۵۲٪	۷/۴۱٪	**۲۰/۴۴٪**	۱۴/۴۱٪	۳/۲۶٪	۵/۱۹٪	۱۰/۲۶٪	۵/۳۰٪	۶/۱۲٪	۱۱/۲۰٪
مازندران	۴/۳۹٪	۱/۶۶٪	۷/۷۶٪	۷/۳۵٪	**۲۳/۹۴٪**	۱۲/۳۲٪	۳/۱۱٪	۱۰/۰۹٪	۱۰/۵۰٪	۴/۰۷٪	۵/۳۱٪	۹/۵۲٪
مرکزی	۷/۰۸٪	۰/۳۳٪	۹/۹۸٪	۹/۲۱٪	**۱۷/۸۸٪**	۱۵/۳۵٪	۲/۶۰٪	۷/۴۹٪	۹/۹۸٪	۵/۶۵٪	۴/۱۰٪	۱۰/۳۴٪
هرمزگان	۶/۶۸٪	۱/۱۲٪	۱۴/۲۱٪	۸/۵۹٪	**۱۵/۴۸٪**	۱۳/۹۱٪	۲/۶۵٪	۵/۳۵٪	۱۳/۷۲٪	۲/۵۲٪	۴/۱۶٪	۱۱/۶۲٪
همدان	۵/۸۱٪	۱/۵۸٪	۸/۹۵٪	۸/۱۳٪	**۱۸/۰۳٪**	۱۰/۸۰٪	۲/۳۱٪	۱۴/۱۰٪	۱۲/۲۶٪	۴/۱۷٪	۳/۹۷٪	۹/۸۹٪
یزد	۴/۰۸٪	۰/۵۹٪	۱۰/۹۲٪	۹/۱۷٪	۱۴/۸۳٪	**۱۹/۴۰٪**	۵/۰۸٪	۴/۲۱٪	۱۲/۴۳٪	۳/۸۲٪	۳/۸۳٪	۱۱/۶۴٪

شکل ۴–۵ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره فروردین ۱۴۰۲ به تصویر می‌کشد.

شکل ۴–۵ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان– فروردین ۱۴۰۲

٤-٣-٢- شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی و مبلغ تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین‌کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاهی است[۲۲]. عدد حاصل میزان اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقا به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP از نظر مبلغی و تعداد کارتخوان بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کاراتر بودن توزیع، می‌بایست با جایابی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴–۷ شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSPدر فروردین ماه محاسبه شده است.

[۲۲] این شاخص به عبارتی همان متوسط مبلغ تراکنش کارتخوان فروشگاهی هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۴–۷ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت–اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

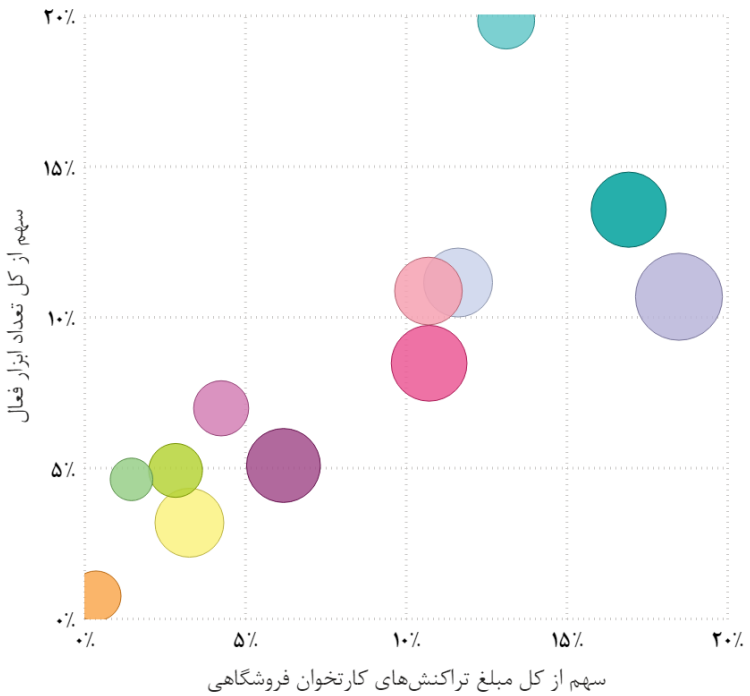
شرکت	کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی		
	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۱۹٪	۵/۰۷٪	**۱/۱۸۱**	**۱/۲۲۱**	۰/۰۴۰
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۶٪	۰/۷۴٪	۰/۴۷۴	۰/۴۸۷	۰/۰۱۳
به پرداخت ملت	**۱۸/۵۰٪**	۱۰/۶۷٪	**۱/۷۱۰**	**۱/۷۳۴**	۰/۰۲۴
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۷۳٪	۸/۴۶٪	**۱/۳۴۱**	**۱/۲۶۸**	-۰/۰۷۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۳/۱۲٪	**۱۹/۸۳٪**	۰/۶۷۹	۰/۶۶۲	-۰/۰۱۷
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۹۳٪	۱۳/۵۶٪	**۱/۱۷۴**	**۱/۲۴۹**	۰/۰۷۵
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۷٪	۳/۱۷٪	**۱/۰۵۲**	**۱/۰۳۰**	-۰/۰۲۲
پرداخت نوین آرین	۴/۲۶٪	۶/۹۷٪	۰/۶۱۰	۰/۶۱۱	۰/۰۰۰
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۶۳٪	۱۱/۱۴٪	**۱/۰۱۱**	**۱/۰۴۴**	۰/۰۳۳
فراپردازان آروند امید	۱/۴۷٪	۴/۶۱٪	۰/۲۹۲	۰/۳۱۸	۰/۰۲۵
فن آوا کارت	۲/۸۴٪	۴/۹۱٪	۰/۷۲۰	۰/۵۷۸	**-۰/۱۴۲**
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۷۱٪	۱۰/۸۶٪	**۱/۰۰۶**	۰/۹۸۶	-۰/۰۲۰

در فروردین ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "پرداخت الکترونیک سپهر" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی مبلغ به این معناست که جذب مجموع مبلغ تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر مبلغ تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی در فروردین ماه ۱۴۰۲ نسبت به ماه گذشته در شرکت "فن آوا کارت" با ۰/۱۴۲ واحد کاهش گزارش می‌شود. این امر به دلیل افزایش سهم تعداد پایانه‌های کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی و کاهش سهم مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی آن ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار رشد سهم مبلغی تراکنش‌های کارتخوان–های فروشگاهی شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاهی آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

شکل ۴–۶، نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP را برای دوره فروردین ۱۴۰۲ به تصویر می‌کشد. با توجه به این نمودار قطر هر دایره میزان شاخص اثربخشی هر شرکت را نشان می‌دهد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی و مبلغ تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاهی فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده‌است.

راهنمای شاخص اثربخشی مبلغ برای هر شرکت PSP		
آسان پرداخت پرشین	۱/۲۲۱	
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۸۷	
به پرداخت ملت	۱/۷۳۴	
پرداخت الکترونیک سداد	۱/۲۶۸	
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۰/۶۶۲	
پرداخت الکترونیک سامان	۱/۲۴۹	
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۰۳۰	
پرداخت نوین آرین	۰/۶۱۱	
تجارت الکترونیک پارسیان	۱/۰۴۴	
فراپردازان آروند امید	۰/۳۱۸	
فن آوا کارت	۰/۵۷۸	
کارت اعتباری ایران کیش	۰/۹۸۶	

شکل ۴–۶ نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP– فروردین ۱۴۰۲

اثربخشی مبلغ هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاهی در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار[۲۳] در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی مبلغ به ازای سهم مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقا به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار در فروردین ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

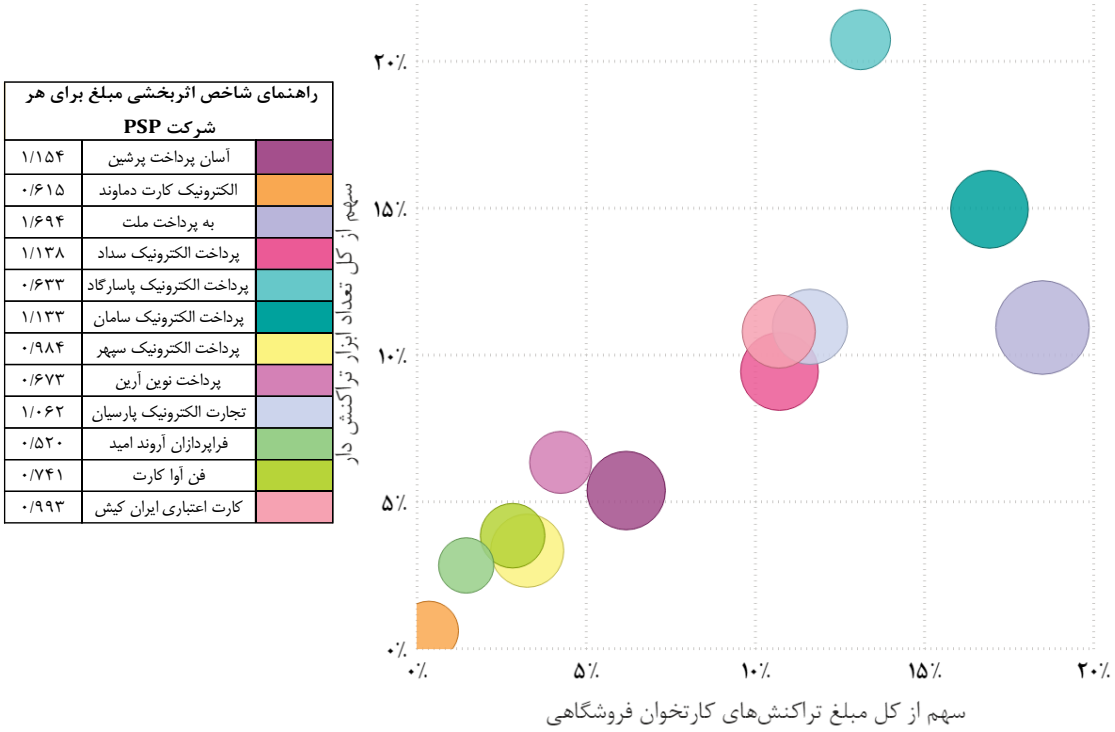
[۲۳] با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۴–۸ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت –اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

شرکت	کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار		اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار		
	سهم از کل مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۱۹٪	۵/۳۷٪	**۱/۱۲۱**	**۱/۱۵۴**	۰/۰۳۳
الکترونیک کارت دماوند	۰/۳۶٪	۰/۵۹٪	۰/۵۹۸	۰/۶۱۵	۰/۰۱۶
به پرداخت ملت	**۱۸/۵۰٪**	۱۰/۹۲٪	**۱/۶۷۰**	**۱/۶۹۴**	۰/۰۲۴
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۷۳٪	۹/۴۲٪	**۱/۱۹۲**	**۱/۱۳۸**	-۰/۰۵۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۳/۱۲٪	**۲۰/۷۲٪**	۰/۶۵۱	۰/۶۳۳	-۰/۰۱۸
پرداخت الکترونیک سامان	۱۶/۹۳٪	۱۴/۹۵٪	**۱/۰۸۱**	**۱/۱۳۳**	۰/۰۵۲
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۲۷٪	۳/۳۲٪	**۱/۰۲۵**	۰/۹۸۴	-۰/۰۴۰
پرداخت نوین آرین	۴/۲۶٪	۶/۳۳٪	۰/۶۶۳	۰/۶۷۳	۰/۰۰۹
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۱/۶۳٪	۱۰/۹۵٪	**۱/۰۳۳**	**۱/۰۶۲**	۰/۰۲۹
فراپردازان آروند امید	۱/۴۷٪	۲/۸۲٪	۰/۴۸۱	۰/۵۲۰	۰/۰۳۹
فن آوا کارت	۲/۸۴٪	۳/۸۳٪	۰/۹۱۱	۰/۷۴۱	**-۰/۱۷۰**
کارت اعتباری ایران کیش	۱۰/۷۱٪	۱۰/۷۸٪	۰/۹۹۷	۰/۹۹۳	-۰/۰۰۴

در شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "تجارت الکترونیک پارسیان"، به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی تراکنش-دار نیز در در شرکت "فن آوا کارت" با کاهش ۰/۱۷۰ واحدی مشاهده می‌شود. چرا که سهم تعداد پایانه‌های کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار و سهم مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی با کاهش همراه بوده است.

دستیابی به عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار، بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضا با افزایش و یا کاهش مواجه شود.

شکل ۴–۷ نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت PSP– فروردین ۱۴۰۲

شکل ۴–۷ ، نمودار پراکندگی شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت PSP را بر اساس نام اختصاری برای دوره فروردین ۱۴۰۲ به تصویر می‌کشد. با توجه به این نمودار قطر هر دایره میزان شاخص اثربخشی هر شرکت را نشان می‌دهد.

٤-۳-۳- شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

در این قسمت شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت "به پرداخت ملت" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی مبلغی کارتخوان فروشگاهی بالاتر از یک هستند. در جدول ۴–۹ این شاخص در فروردین ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۴–۹ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان – فروردین ۱۴۰۲

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	فرا پردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۱/۳۳۷	۰/۳۴۸	**۱/۹۷۱**	۱/۱۲۶	۰/۷۰۷	۱/۳۰۸	۱/۱۱۲	۰/۶۷۳	۱/۰۱۲	۰/۳۶۹	۰/۶۴۴	۱/۱۳۳
آذربایجان غربی	۱/۱۰۵	۰/۹۲۵	**۱/۸۶۹**	۱/۴۰۹	۰/۷۷۴	۱/۲۳۷	۱/۱۰۳	۰/۷۳۵	۰/۹۸۱	۰/۳۱۹	۰/۵۵۹	۱/۰۹۳
اردبیل	۱/۰۶۳	۰/۶۳۱	**۱/۵۳۲**	۱/۳۳۶	۰/۷۵۳	۱/۲۳۸	۰/۹۵۲	۰/۸۱۴	۰/۹۷۲	۰/۴۲۵	۰/۶۸۴	۱/۰۹۱
اصفهان	۱/۱۸۹	۰/۴۸۶	**۱/۹۶۸**	۱/۲۲۳	۰/۵۷۵	۱/۲۳۴	۱/۴۱۰	۰/۴۹۹	۰/۹۹۹	۰/۲۶۳	۰/۴۴۳	۱/۰۸۳
البرز	۱/۵۱۱	۰/۴۸۲	**۱/۷۳۷**	۱/۳۰۱	۰/۵۹۵	۱/۲۵۵	۰/۹۲۲	۰/۴۸۰	۱/۱۸۹	۰/۴۷۵	۰/۷۴۳	۰/۹۰۵
ایلام	۱/۲۰۰	۰/۳۱۰	**۱/۴۸۴**	۱/۰۳۷	۰/۶۴۲	۰/۹۸۸	۰/۷۹۲	۰/۶۴۰	۰/۹۳۲	۰/۳۶۷	۰/۷۸۴	۰/۸۹۲
بوشهر	۱/۱۰۸	۰/۵۱۰	**۱/۷۶۲**	۱/۱۴۳	۰/۶۲۳	۱/۱۱۹	۱/۰۳۱	۰/۷۴۲	۱/۳۵۰	۰/۳۱۷	۰/۴۶۴	۰/۸۷۱
تهران	**۱/۴۴۵**	۰/۴۱۰	۱/۳۸۴	۱/۲۰۹	۰/۶۸۶	۱/۳۳۵	۱/۰۲۶	۰/۶۹۰	۰/۹۹۹	۰/۳۱۹	۰/۶۰۱	۰/۸۶۶
چهارمحال وبختیاری	۱/۰۳۶	۰/۵۲۲	**۱/۶۱۰**	۱/۳۷۵	۰/۷۰۹	۱/۱۷۰	۰/۶۹۵	۰/۴۴۵	۰/۹۲۶	۰/۴۲۸	۰/۴۰۰	۱/۰۲۲
خراسان جنوبی	۱/۱۱۵	۰/۳۱۴	**۱/۶۷۵**	۱/۱۲۴	۰/۶۸۱	۱/۰۳۰	۰/۸۱۶	۰/۵۱۳	۰/۸۴۲	۰/۲۸۶	۰/۵۹۶	۱/۱۳۴
خراسان رضوی	۱/۰۸۱	۰/۳۵۲	**۲/۰۴۱**	۱/۳۸۸	۰/۶۰۱	۱/۲۲۹	۱/۱۴۱	۰/۶۴۱	۱/۰۰۸	۰/۲۷۶	۰/۵۷۶	۱/۰۱۴
خراسان شمالی	۱/۱۰۰	۰/۵۰۴	**۱/۶۳۳**	۱/۳۸۰	۰/۵۹۶	۱/۱۸۸	۰/۹۲۱	۰/۵۱۸	۰/۹۲۰	۰/۲۹۳	۰/۵۴۹	۱/۱۳۴
خوزستان	۱/۳۹۰	۰/۵۲۱	**۱/۹۷۰**	۱/۲۷۶	۰/۷۲۵	۱/۱۴۹	۰/۹۱۴	۰/۶۶۹	۱/۱۵۵	۰/۴۱۶	۰/۵۵۱	۱/۰۹۲
زنجان	۱/۴۲۵	۰/۶۰۱	**۱/۷۳۴**	۱/۴۲۲	۰/۶۲۷	۱/۰۴۸	۱/۱۱۰	۰/۶۰۸	۰/۹۲۷	۰/۲۲۴	۰/۴۲۳	۰/۹۴۱
سمنان	۱/۲۱۶	۰/۲۴۰	**۱/۴۷۲**	۱/۳۸۴	۰/۵۵۷	۱/۱۲۱	۰/۸۳۴	۰/۵۶۸	۰/۹۴۰	۰/۳۰۹	۰/۶۳۳	۰/۸۲۵
سیستان وبلوچستان	۰/۹۷۷	۰/۲۸۹	**۱/۳۷۸**	۱/۲۰۸	۰/۶۶۳	۱/۱۳۰	۱/۱۶۴	۰/۶۸۵	۱/۰۰۷	۰/۱۸۴	۰/۵۳۸	۰/۹۴۴
فارس	۱/۳۱۵	۰/۴۰۵	**۲/۱۳۵**	۱/۱۷۹	۰/۶۳۹	۱/۳۶۳	۱/۱۲۰	۰/۶۱۹	۰/۹۶۵	۰/۳۰۵	۰/۶۶۱	۰/۹۱۶
قزوین	۱/۱۹۱	۰/۴۵۸	**۱/۸۸۷**	۱/۳۲۰	۰/۵۷۹	۱/۰۷۹	۰/۹۲۱	۰/۶۶۱	۱/۰۵۵	۰/۳۱۷	۰/۴۹۶	۱/۱۰۱
قم	**۱/۷۰۵**	۰/۳۷۰	۱/۶۰۲	۱/۴۷۸	۰/۵۱۲	۱/۱۳۰	۱/۱۲۹	۰/۵۲۳	۰/۸۹۲	۰/۳۲۲	۰/۷۲۶	۰/۹۶۲
کردستان	۱/۲۳۶	۰/۳۵۴	**۱/۶۳۲**	۱/۳۷۳	۰/۶۳۸	۱/۱۴۵	۱/۰۳۷	۰/۶۸۷	۱/۰۴۲	۰/۱۷۵	۰/۶۳۴	۱/۰۶۴
کرمان	۱/۱۸۲	۰/۳۸۵	**۱/۹۱۶**	۱/۲۵۰	۰/۶۱۲	۱/۱۵۲	۱/۰۴۴	۰/۶۱۵	۱/۰۶۳	۰/۲۵۱	۰/۴۸۶	۰/۸۰۴
کرمانشاه	۱/۱۳۱	۰/۵۴۶	**۱/۹۵۹**	۱/۲۱۵	۰/۶۶۹	۱/۰۲۹	۰/۹۲۶	۰/۵۸۹	۰/۹۸۷	۰/۳۲۳	۰/۶۱۵	۱/۱۵۲
کهگیلویه وبویراحمد	**۱/۵۰۵**	۰/۲۰۹	۱/۴۳۶	۱/۱۲۷	۰/۶۷۶	۱/۱۴۸	۰/۹۲۱	۰/۶۱۷	۱/۰۷۲	۰/۳۷۷	۰/۴۷۳	۱/۰۲۲
گلستان	۰/۹۹۶	۰/۴۱۹	**۱/۶۸۶**	۱/۳۹۷	۰/۶۹۴	۱/۲۲۴	۰/۸۴۰	۰/۷۰۶	۱/۱۵۸	۰/۳۸۶	۰/۶۴۳	۱/۰۴۱
گیلان	۱/۳۸۷	۰/۴۹۱	**۱/۸۱۷**	۱/۳۷۰	۰/۶۷۹	۱/۴۲۰	۱/۰۰۲	۰/۵۷۴	۱/۰۰۳	۰/۳۷۳	۰/۵۸۳	۱/۰۱۰
لرستان	۱/۳۹۹	۰/۰۴۸	**۱/۶۹۸**	۱/۳۳۵	۰/۶۸۱	۱/۲۱۴	۰/۹۰۸	۰/۵۵۸	۰/۹۶۱	۰/۳۳۶	۰/۶۵۴	۱/۰۱۱
مازندران	۱/۱۳۶	۰/۷۳۲	**۱/۹۸۵**	۱/۳۵۳	۰/۶۸۷	۱/۲۸۱	۱/۱۴۳	۰/۶۰۷	۱/۱۲۹	۰/۳۳۸	۰/۵۱۲	۱/۱۱۵
مرکزی	۱/۳۴۷	۰/۲۶۸	**۱/۷۹۳**	۱/۱۹۱	۰/۵۹۳	۱/۴۲۹	۰/۹۲۵	۰/۵۱۸	۰/۹۳۰	۰/۳۸۰	۰/۵۲۸	۰/۸۷۸
هرمزگان	۱/۱۱۰	۰/۴۰۲	**۱/۵۳۰**	۰/۹۷۳	۰/۶۳۵	۱/۲۸۴	۰/۹۰۷	۰/۶۷۵	۱/۰۴۴	۰/۲۳۰	۰/۵۷۳	۰/۹۵۰
همدان	۱/۳۶۸	۰/۶۸۵	**۲/۰۴۲**	۱/۳۴۸	۰/۶۳۵	۱/۲۹۷	۰/۹۶۴	۰/۵۵۵	۱/۰۲۸	۰/۲۸۸	۰/۵۸۴	۱/۰۲۱
یزد	۰/۹۲۳	۰/۳۵۴	**۱/۸۳۲**	۱/۲۸۸	۰/۵۱۲	۱/۱۲۰	۱/۱۲۹	۰/۴۶۳	۱/۰۵۶	۰/۲۸۴	۰/۴۷۳	۰/۹۶۲

همچنین شکل شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۴–۸ آمده است.

شکل ۴–۸ شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان – فروردین ۱۴۰۲

٤-٣-٤- عملکرد شرکت‌های PSPدر ابزار کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

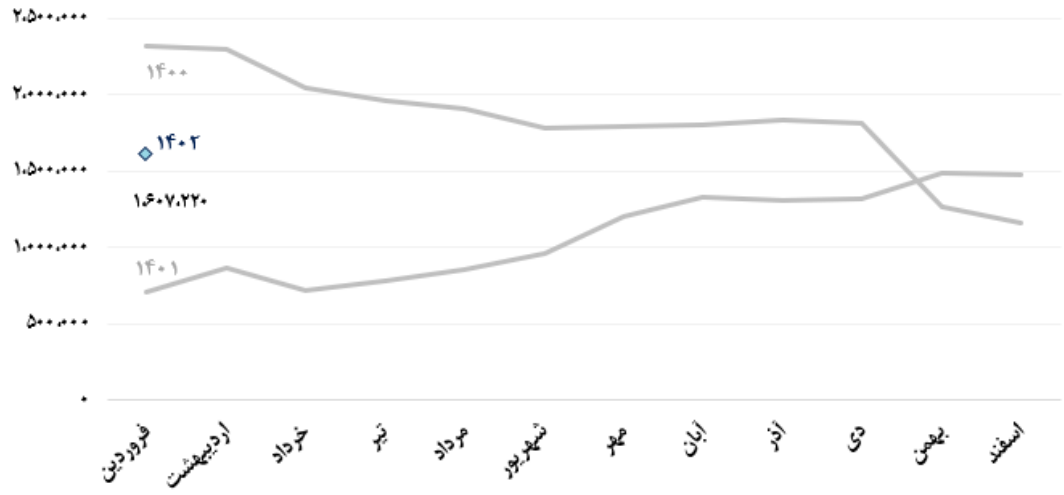
بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاهی، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگه‌داری و نیز پرداخت بهای کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان دراختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متاسفانه بی‌تفاوتی فروشنده و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاهی به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاهی، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد[۲۴]. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

---

[۲۴] در تعریف گذشته به کارتخوانی کم تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

برای مقایسه روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۴–۹ از ابتدای سال ۱۴۰۰ تا فروردین ۱۴۰۲ رسم شده است.

شکل ۴–۹ مقایسه روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۴۰۰ تاکنون

تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش در فروردین ماه با تعداد ۱,۶۰۷,۲۲۰ عدد با افزایش ۸/۶۸ درصدی روبه‌رو بوده است. در این ماه سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۶/۳۰ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در اسفند ماه ۱۴۰۱ تنها ۱/۲۱ درصد افزایش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتخوان‌های فروشگاهی کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می‌دهد.

جدول ۴–۱۰ سهم تعدادکارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هرشرکت ازکل کارتخوان های فعال سیستمی آن– اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	
آسان پرداخت پرشین	۱۰/۵۳٪	۱۲/۱۰٪	۱/۵۸٪
الکترونیک کارت دماوند	۲۴/۵۸٪	۳۲/۱۹٪	**۷/۶۱٪**
به پرداخت ملت	۱۳/۹۵٪	۱۵/۴۶٪	۱/۵۱٪
پرداخت الکترونیک سداد	**۷/۰۹٪**	**۷/۹۴٪**	۰/۸۵٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۸۲٪	۱۳/۰۱٪	۱/۱۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۸/۳۰٪	۸/۱۳٪	-۰/۱۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱۲/۴۴٪	۱۱/۱۶٪	-۱/۲۸٪
پرداخت نوین آرین	۱۸/۷۱٪	۲۰/۵۸٪	۱/۸۷٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۵/۷۷٪	۱۷/۵۷٪	۱/۸۰٪
فراپردازان آروند امید	۴۸/۴۹٪	۴۸/۷۸٪	۰/۲۹٪
فن آوا کارت	۳۲/۰۰٪	۳۳/۹۱٪	۱/۹۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۴/۳۴٪	۱۶/۴۳٪	۲/۰۸٪
مجموع	۱۵/۰۹٪	۱۶/۳۰٪	۱/۲۱٪

هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت* **Bold *نمایش داده شده است.*

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با افزایش ۷/۶۱ درصد، در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" رخ داده است. شرکت "فراپردازان آروند امید" با عددی برابر با ۴۸/۷۸ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، تنها ۷/۹۴ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

٤-٤- نسبت ترمینال‌های تراکنش‌دار به فعال سیستمی شرکت‌های PSP

در این بخش از گزارش نسبت تعداد ترمینال‌های تراکنش‌دار هر یک از شرکت‌های PSP از ترمینال‌های فعال آن شرکت محاسبه شده و قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۴–۱۱ سهم ترمینال‌های تراکنش‌دار از ترمینال‌های فعال در فروردین ماه ۱۴۰۲

نام شرکت	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	مجموع
پرداخت الکترونیک سداد	۸۸/۳٪	۱۵/۹٪	۴۱/۲٪	۸۶/۷٪
پرداخت الکترونیک سامان	۸۷/۴٪	۳۹/۱٪	۶/۵٪	۸۶/۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸۲/۸٪	۲۷/۳٪	۰/۰٪	۸۲/۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۸۲/۹٪	۳۲/۴٪	۰/۰٪	۷۸/۹٪
کارت اعتباری ایران کیش	۷۸/۷٪	۹/۹٪	۲/۷٪	۷۷/۵٪
به پرداخت ملت	۸۱/۱٪	۳۸/۰٪	۰/۰٪	۷۲/۴٪
پرداخت نوین آرین	۷۲/۰٪	۴/۰٪	۲/۰٪	۷۰/۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۶۲/۸٪	۱۲/۵٪	۰/۰٪	۶۲/۷٪
فن آوا کارت	۶۱/۹٪	۴/۳٪	۰/۰٪	۶۱/۶٪
آسان پرداخت پرشین	۸۳/۹٪	۲/۹٪	۰/۷٪	۶۰/۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۷۷/۹٪	۰/۶٪	۰/۵٪	۵۵/۳٪
فراپردازان آروند امید	۴۸/۴٪	۹/۷٪	۰/۰٪	۴۸/۴٪
شبکه پرداخت	**۷۹/۳٪**	**۶/۱٪**	**۰/۱٪**	**۷۲/۹٪**

شرکت پرداخت الکترونیک سداد دارای بیشترین تعداد ترمینال تراکنش‌دار به ترمینال فعال در فروردین ماه ۱۴۰۲ بوده است و در بررسی نسبت کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز این شرکت در صدر جدول قرار گرفته است. در این بین کمترین نسبت تعداد ترمینال تراکنش‌دار به ترمینال‌های فعال سیستمی متعلق به شرکت فراپردازان آروند امید بوده است.

فصل ۵

بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش به بررسی عملکرد بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور در دو حوزه صادرکنندگی و پذیرندگی پرداخت خواهد شد.

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های[۲۵] پذیرنده[۲۶] و صادرکننده[۲۷] در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.[۲۸]

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هریک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

---

[۲۵] در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

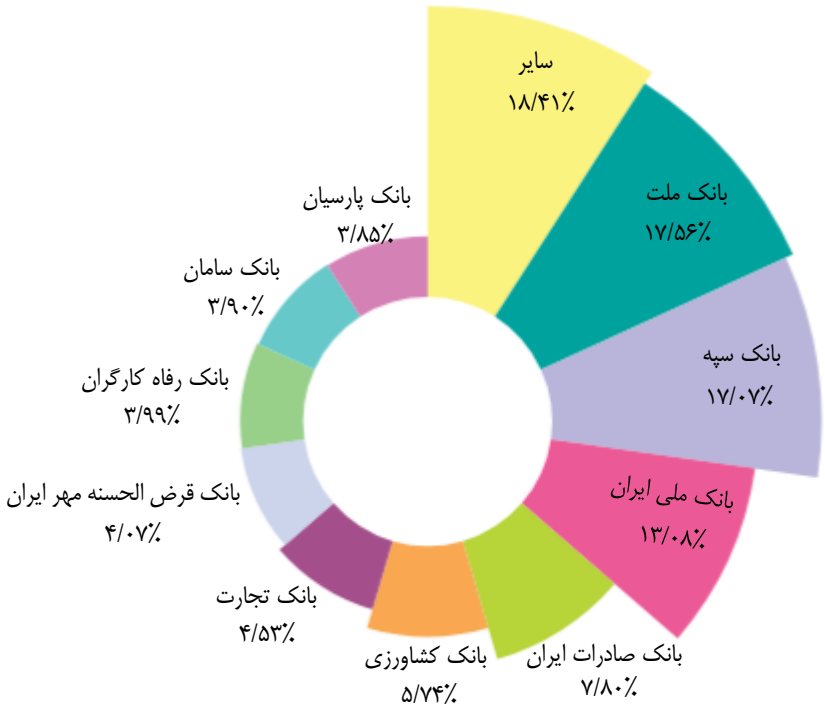
[۲۶] بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

[۲۷] بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

[۲۸] پیرو نامه های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهراقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در قالب بانک "سپه" آورده شده است.

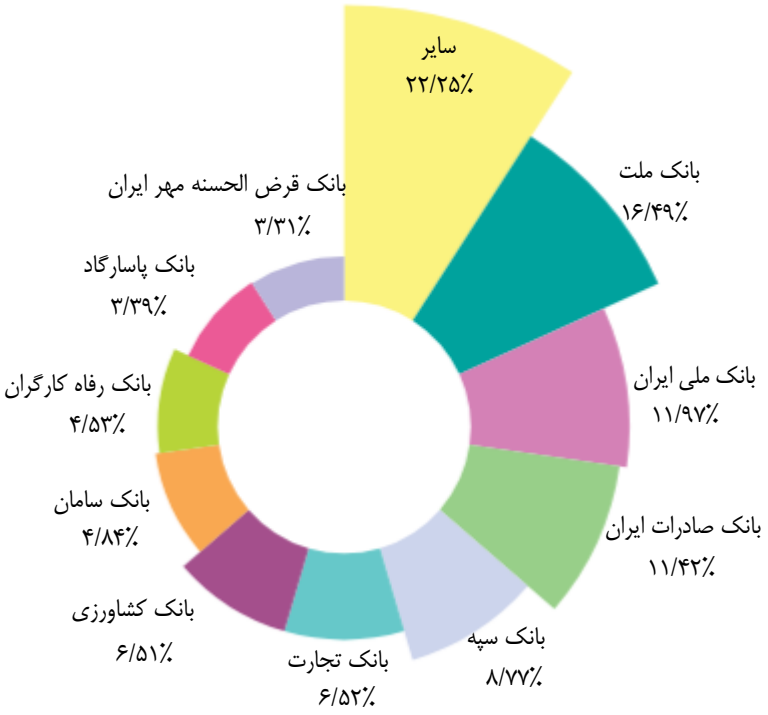
۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه ده بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵–۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت – فروردین ماه ۱۴۰۲

همچنین شکل ۵–۱ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در فروردین ماه ۱۴۰۲ را نشان می‌دهد.

شکل ۵–۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت – فروردین ماه ۱۴۰۲

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۷/۵۶درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۶/۴۹ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی[۲۹] نیز در نظر گرفته می‌شود.

[۲۹] منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای فروردین ماه ۱۴۰۲ در جدول ۵–۱ ارائه شده است.

جدول ۵–۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش — فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۱۱٪	۲/۷۷٪	۰/۱۵٪	۱/۲۷٪	۱/۰۳٪	۰/۲۸٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۹٪	۰/۵۳٪	۰/۰۰٪	۰/۵۵٪	۰/۴۱٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۴۹٪	۶/۶۰٪	۱۵/۲۴٪	۱/۳۴٪	۷/۹۵٪	۱۴/۵۶٪
۴	بانک پارسیان	۳/۸۵٪	۵/۲۵٪	۱/۱۶٪	۲/۶۹٪	۳/۷۷٪	۳/۵۲٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۱۱٪	۲/۱۱٪	۰/۰۰٪	۲/۹۶٪	۵/۷۹٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۴/۸۴٪	۱/۳۰٪	۰/۰۰٪	۶/۷۶٪	۵/۲۸٪	۰/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۹۹٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۲٪	۵/۳۶٪	۰/۰۰٪	۰/۱۹٪	۱۱/۳۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۲۳٪	۲/۰۳٪	۰/۱۹٪	۰/۳۲٪	۰/۷۹٪	۰/۴۶٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴/۰۷٪	۱/۹۶٪	۵/۱۰٪	۴/۶۶٪	۳/۸۱٪	۴/۵۴٪
۱۲	بانک سامان	۳/۸۲٪	۷/۰۳٪	۰/۷۰٪	۳/۵۰٪	۱۲/۱۷٪	۱/۷۶٪
۱۳	بانک سپه	۱۸/۲۸٪	۳/۴۷٪	۱/۲۹٪	۱۰/۱۷٪	۱/۲۰٪	۰/۸۳٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۱۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۲۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۳۶٪	۰/۰۰٪	۰/۸۶٪	۲/۶۵٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۱/۰۸٪	۱/۲۳٪	۰/۰۰٪	۱/۱۹٪	۰/۸۲٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۳۶٪	۱/۷۷٪	۰/۰۰٪	۱۱/۶۳٪	۱۰/۴۴٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۱۱٪	۰/۱۰٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۲/۵۶٪	۱/۰۹٪	۱۲/۹۲٪	۲/۲۳٪	۰/۴۰٪	۱۱/۱۳٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۴/۳۷٪	۰/۴۶٪	۰/۶۹٪	۳/۹۱٪	۰/۰۹٪	۱/۰۵٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۲۸٪	۰/۰۰٪	۰/۲۲٪	۰/۳۵٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۵/۷۱٪	۹/۳۳٪	۰/۰۱٪	۷/۴۴٪	۱/۵۰٪	۰/۰۳٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶۰٪	۰/۱۶٪	۰/۰۱٪	۰/۶۳٪	۰/۶۸٪	۰/۰۱٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۷۹٪	۲/۶۸٪	۰/۰۰٪	۱/۱۳٪	۱۱/۳۳٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۰۶٪	۰/۱۶٪	۰/۰۳٪	۱/۱۴٪	۰/۳۶٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۶/۱۷٪	۲۱/۸۷٪	۵۷/۴۶٪	۱۷/۲۴٪	۱۱/۸۴٪	۵۸/۰۰٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۲/۸۱٪	۲۲/۰۴٪	۵/۰۴٪	۱۳/۱۳٪	۵/۷۵٪	۳/۸۰٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۶۱٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۲/۷۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۴۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۵۰٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۲۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵–۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های " سپه "، " ملت "، "ملی ایران" و " صادرات ایران"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "کشاورزی" و "سامان "
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، " آینده "،" قرض الحسنه رسالت " و" رفاه کارگران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های"ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های " سامان"، "ملت"، "مرکزی جمهوری اسلامی ایران " و " خاورمیانه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت" ، "آینده"، " قرض الحسنه رسالت" و "رفاه کارگران"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارآیی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۵–۲ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵–۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده			سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۸۷/۵۵٪	۱۲/۱۰٪	۰/۳۵٪	۸۶/۹۹٪	۱۲/۹۷٪	۰/۰۴٪
۲	بانک ایران زمین	۹۴/۴۲٪	۵/۵۸٪	۰/۰۰٪	۸۷/۹۶٪	۱۲/۰۴٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۶۴/۹۷٪	۱۵/۸۸٪	۱۹/۱۵٪	۴۷/۳۸٪	۵۱/۴۷٪	۱/۱۵٪
۴	بانک پارسیان	۹۲/۲۴٪	۶/۹۶٪	۰/۸۱٪	۷۹/۴۲٪	۲۰/۳۴٪	۰/۲۳٪
۵	بانک پاسارگاد	۹۶/۳۸٪	۳/۶۲٪	۰/۰۰٪	۷۳/۶۳٪	۲۶/۳۷٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۹۸/۵۳٪	۱/۴۷٪	۰/۰۰٪	۸۷/۴۹٪	۱۲/۵۱٪	۰/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۹۹/۸۵٪	۰/۱۵٪	۰/۰۰٪	۹۸/۵۵٪	۱/۴۵٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۹۸٪	۱/۰۲٪	۰/۰۰٪	۹۸/۱۶٪	۱/۸۴٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۲۸/۰۸٪	۷۱/۹۲٪	۰/۰۰٪	۸/۵۴٪	۹۱/۴۶٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۶۶/۵۹٪	۳۱/۸۸٪	۱/۵۳٪	۶۸/۴۵٪	۳۱/۳۳٪	۰/۲۲٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۴/۱۰٪	۲/۵۰٪	۳/۴۱٪	۸۶/۸۱٪	۱۳/۰۰٪	۰/۱۹٪
۱۲	بانک سامان	۹۰/۳۴٪	۹/۱۹٪	۰/۴۸٪	۶۱/۰۷٪	۳۸/۸۶٪	۰/۰۷٪
۱۳	بانک سپه	۹۸/۷۶٪	۱/۰۳٪	۰/۲۰٪	۹۷/۸۷٪	۲/۱۱٪	۰/۰۲٪
۱۴	بانک سرمایه	۹۹/۹۵٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۹۹/۸۰٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۹۶/۹۳٪	۳/۰۷٪	۰/۰۰٪	۶۳/۹۶٪	۳۶/۰۴٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۹۴/۰۷٪	۵/۹۳٪	۰/۰۰٪	۸۸/۸۸٪	۱۱/۱۱٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۸/۸۴٪	۱/۱۶٪	۰/۰۰٪	۸۵/۸۸٪	۱۴/۱۲٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۸۲٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪	۸۶/۲۸٪	۱۳/۷۲٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۸۵/۵۳٪	۲/۰۱٪	۱۲/۴۶٪	۹۵/۸۰٪	۳/۱۳٪	۱/۰۷٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۸/۹۸٪	۰/۵۷٪	۰/۴۵٪	۹۹/۵۰٪	۰/۴۴٪	۰/۰۶٪
۲۱	بانک کارآفرین	۸۶/۰۸٪	۱۳/۹۲٪	۰/۰۰٪	۷۷/۲۵٪	۲۲/۷۵٪	۰/۰۰٪
۲۲	بانک کشاورزی	۹۱/۷۱٪	۸/۲۸٪	۰/۰۱٪	۹۶/۴۳٪	۳/۵۷٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۹۸/۴۴٪	۱/۵۰٪	۰/۰۶٪	۸۳/۴۴٪	۱۶/۵۶٪	۰/۰۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۴/۲۵٪	۱۵/۷۴٪	۰/۰۱٪	۳۵/۲۲٪	۶۴/۷۸٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۰۹٪	۰/۸۳٪	۰/۰۸٪	۹۴/۵۲٪	۵/۴۸٪	۰/۰۰٪
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۹۹/۰۱٪	۰/۹۹٪	۰/۰۰٪	۹۹/۷۰٪	۰/۳۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۸۴/۹۴٪	۶/۳۴٪	۸/۷۱٪	۸۸/۲۴٪	۱۱/۰۹٪	۰/۶۷٪
۲۸	بانک ملی ایران	۹۰/۳۹٪	۸/۵۹٪	۱/۰۳٪	۹۲/۵۲٪	۷/۴۲٪	۰/۰۶٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۲٪	۰/۳۸٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۱۲٪	۰/۸۸٪	۰/۰۰٪	۹۸/۵۹٪	۱/۴۱٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۹۷٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در فروردین ماه ۱۴۰۲در تراکنش‌های بانک‌های کشور به "بانک آینده" تعلق گرفته است. پس از آن "بانک قرض الحسنه رسالت"، " بانک ملت" و " بانک رفاه کارگران" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ماه ۱۴۰۲در تراکنش‌های بانک‌ها، به بانک " بانک خاورمیانه" تعلق گرفته است. بعد از آن، بانک‌های" بانک دی"، " بانک آینده " و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" به ترتیب در مکان‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در بهمن ماه بانک‌های "بانک آینده" و "بانک خاورمیانه" در کل به ترتیب ۲/۱۲ و ۰/۳۸ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به این بانک‌ها در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاهی جذب هر بانک شده است.

۵-۱-٤- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۵-۳ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۵–۳ محاسبه شاخص هرفیندال–هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۱	۳	۸	۰	۰
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۱	۰	۰	۰
۳	بانک آینده	۱	۲	۷	۴۴	۱۵	۲۳۲
۴	بانک پارسیان	۴	۱۵	۵	۲۸	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۰	۲	۴	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۳	۱	۲	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۵	۲۹	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۲	۴	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۴	۱۷	۲	۴	۵	۲۶
۱۲	بانک سامان	۴	۱۵	۷	۴۹	۱	۰
۱۳	بانک سپه	۱۸	۳۳۴	۳	۱۲	۱	۲
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۲	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۸	۷۰	۲	۳	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳	۷	۱	۱	۱۳	۱۶۷
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۴	۱۹	۰	۰	۱	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۶	۳۳	۹	۸۷	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۱	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۱	۳	۷	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱۶	۲۶۲	۲۲	۴۷۸	۵۷	۳۳۰۲
۲۸	بانک ملی ایران	۱۳	۱۶۴	۲۲	۴۸۶	۵	۲۵
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳	۷	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هرفیندال– هیرشمن	–	۹۸۲	–	۱.۲۴۸	–	۳.۷۵۶

ملاحظه می‌شود که در فروردین ماه ۱۴۰۲، شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۳,۷۵۶ به‌دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴ -۴ همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱,۲۴۸ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی ۹۸۲ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در فروردین ماه ۱۴۰۲ نسبت به بهمن ماه ۱۴۰۱درجدول زیر محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده-اسفند ماه ۱۴۰۱و فروردین ماه ۱۴۰۲

HHI	کارتخوان فروشگاهی			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف
شاخص H-H	۹۵۴	۹۸۲	۲۸	۱.۳۰۸	۱.۲۴۸	-۶۰	۳.۷۲۵	۳.۷۵۶	۳۱

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده ابزار پذیرش اینترنتی کاهشی و تراکنش‌های کارتی، در کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی افزایشی بوده است.

۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک[۳۰] ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)[۳۱]، کارت اعتباری[۳۲] و کارت پیش‌پرداخته[۳۳] یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در فروردین ماه ۱۴۰۲، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوییچ شاپرک مجموعا ۱۴۳.۵۵۹.۹۴۲بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۳۴.۳۴۱.۱۰۸ عدد و سهم تعدادی ۹۳/۵۸ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۴۷۱،۰۰۵ عدد و سهم ۰/۳۳ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵—۵ ارائه شده است.

---

۳۰ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوییچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

۳۱ Debit card

۳۲ Credit card

۳۳ Prepaid

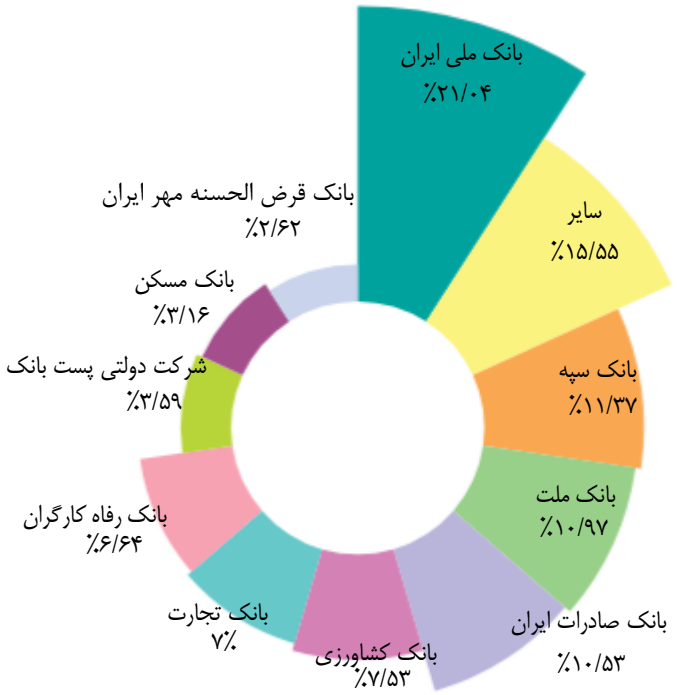
جدول ۵–۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – فروردین ماه ۱۴۰۲

ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
اسفند ۱۴۰۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۸.۹۶۵.۴۵۴	۶۷۶.۴۹۳	۱۴۱.۷۵۳.۱۸۵	۱۵۱.۳۹۵.۱۳۲
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۹۲٪	۰/۴۵٪	۹۳/۶۳٪	–
فروردین ۱۴۰۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۸.۷۴۷.۸۲۹	۴۷۱.۰۰۵	۱۳۴.۳۴۱.۱۰۸	۱۴۳.۵۵۹.۹۴۲
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۶/۰۹٪	۰/۳۳٪	۹۳/۵۸٪	–
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار		۲/۴۳٪–	۳۰/۳۸٪–	۵/۲۳٪–	۵/۱۸٪–

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین‌ماه ۱۴۰۲نسبت به اسفندماه ۱۴۰۱، ۵/۱۸ درصد کاهش داشته و نرخ رشد تنها در هر سه دسته کارت اعتباری و کارت برداشت و کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش دار

طی فروردین‌ماه ۱۴۰۲ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵–۳ ترسیم شده است.

شکل ۵–۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک – فروردین ماه ۱۴۰۲

ملاحظه می‌شود که در فروردین ماه ۱۴۰۲بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران " دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ده بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۵-۲-۳- سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای فروردین ماه ۱۴۰۲در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، " صادرات ایران"،" تجارت" و "شرکت دولتی پست بانک" ؛ و بیشترین کارت برداشت تراکنش‌دار به ترتیب متعلق به بانک‌های"ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و

بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "سپه" و "شهر" بوده است.

جدول ۵–۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۱۱٪	۰/۸۱٪	۱/۵۵٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۳٪	۰/۴۳٪	۰/۹۵٪
۳	بانک آینده	۰/۷۲٪	۱/۴۴٪	۲/۰۱٪
۴	بانک پارسیان	۰/۲۷٪	۱/۴۰٪	۸/۷۴٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۲/۰۳٪	۳/۱۸٪
۶	بانک تجارت	۱/۳۹٪	۷/۰۴٪	۶/۷۴٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۳۶٪	۰/۹۹٪	۰/۹۶٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۱٪	۰/۰۶٪	۰/۰۶٪
۱۰	بانک دی	۰/۰۴٪	۰/۴۹٪	۰/۴۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۸۵٪	۳/۷۷٪
۱۲	بانک سامان	۰/۷۲٪	۱/۸۷٪	۳/۰۷٪
۱۳	بانک سپه	۰/۶۳٪	۱۱/۵۲٪	۹/۵۵٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۱۹٪	۰/۴۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۳۴٪	۰/۶۵٪	۱/۵۵٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۵٪	۱/۴۵٪	۹/۰۷٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۲/۰۹٪	۱۰/۶۸٪	۸/۵۹٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۶٪	۰/۰۲٪	۰/۰۸٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۵۲٪	۱/۰۹٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۲/۶۱٪	۲/۹۵٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۱٪	۰/۰۹٪	۰/۵۹٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۷۸٪	۴/۱۷٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۷٪	۰/۲۶٪	۰/۵۵٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۲۷٪	۱/۷۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪
۲۷	بانک ملت	۰/۵۱٪	۱۱/۰۰٪	۱۱/۱۴٪
۲۸	بانک ملی ایران	۹۱/۶۸٪	۲۱/۲۴٪	۱۴/۱۳٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۷۸٪	۳/۷۲٪	۱/۶۹٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۰/۳۲٪	۰/۴۶٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۱٪	۰/۲۶٪	۰/۷۸٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در هر سه نوع کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن‌کارت به ترتیب با ۲۱/۲۴درصد، ۹۱/۶۸ درصد و ۱۴/۱۳ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-٤- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای فروردین ماه ۱۴۰۲ اطلاعات مربوطه در جدول ۵—۷ ارائه شده است.

جدول ۵–۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۰۴٪	۸۸/۸۹٪	۱۱/۰۷٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۲٪	۸۷/۳۸٪	۱۲/۶۰٪
۳	بانک آینده	۰/۱۶٪	۹۱/۵۰٪	۸/۳۴٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۵٪	۷۱/۰۷٪	۲۸/۸۸٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۰٪	۹۰/۷۱٪	۹/۲۸٪
۶	بانک تجارت	۰/۰۷٪	۹۴/۰۷٪	۵/۸۷٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۱۲٪	۹۳/۹۰٪	۵/۹۸٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۹۰/۵۹٪	۹/۴۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۵۵٪	۹۳/۹۷٪	۵/۴۸٪
۱۰	بانک دی	۰/۰۳٪	۹۴/۵۴٪	۵/۴۳٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۶/۵۴٪	۳/۴۶٪
۱۲	بانک سامان	۰/۱۲٪	۹۰/۲۱٪	۹/۶۷٪
۱۳	بانک سپه	۰/۰۲٪	۹۴/۸۶٪	۵/۱۲٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۸۸/۰۷٪	۱۱/۹۳٪
۱۵	بانک سینا	۰/۱۶٪	۸۶/۴۹٪	۱۳/۳۵٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۱٪	۷۰/۹۹٪	۲۹/۰۱٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۰۷٪	۹۴/۹۶٪	۴/۹۷٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۷۸٪	۸۰/۸۷٪	۱۸/۳۵٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۵/۵۵٪	۴/۴۵٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۳/۱۴٪	۶/۸۶٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۲٪	۷۰/۴۷٪	۲۹/۵۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۶/۶۲٪	۳/۳۸٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۸٪	۸۷/۸۵٪	۱۲/۰۷٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۸۴/۱۳٪	۱۵/۸۷٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۶/۶۸٪	۳/۳۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۵/۳۲٪	۵۱/۸۳٪	۴۲/۸۵٪
۲۷	بانک ملت	۰/۰۲٪	۹۳/۸۰٪	۶/۱۹٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱/۴۳٪	۹۴/۴۸٪	۴/۰۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۰۷٪	۹۷/۰۷٪	۲/۸۶٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۰٪	۹۱/۶۳٪	۸/۳۷٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۰۱٪	۸۳/۷۵٪	۱۶/۲۴٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵- اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال- هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵—۷ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵–۷ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش دار – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2
۱	بانک اقتصاد نوین	۰	۰	۱	۱	۲	۲
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۱	۱	۱	۲	۲	۴
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۱	۲	۹	۷۶
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۲	۴	۳	۱۰
۶	بانک تجارت	۱	۲	۷	۵۰	۷	۴۵
۷	بانک توسعه تعاون	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۴۷	۴	۱۴
۱۲	بانک سامان	۱	۱	۲	۳	۳	۹
۱۳	بانک سپه	۱	۰	۱۲	۱۳۳	۱۰	۹۱
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۰	۰	۱	۰	۲	۲
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۱	۲	۹	۸۲
۱۷	بانک صادرات ایران	۲	۴	۱۱	۱۱۴	۹	۷۴
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۲	۲	۱	۱
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۳	۷	۳	۹
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۸	۶۰	۴	۱۷
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۱۱	۲	۳
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱	۰	۱۱	۱۲۱	۱۱	۱۲۴
۲۸	بانک ملی ایران	۹۲	۸۴۰۶	۲۱	۴۵۱	۱۴	۲۰۰
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۱	۱	۴	۱۴	۲	۳
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال- هیرشمن	–	۸.۴۱۴	–	۱.۰۲۶	–	۷۷۲

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی در هر سه دسته کارت افزایشی بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۸ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ماه در جدول ۵-۸ ارائه شده است.

جدول ۵-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۲

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت		
	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف	اسفند ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۲	اختلاف
شاخص H-H	۷.۵۷۹	۸.۴۱۴	۸۳۵	۱.۰۲۳	۱.۰۲۶	۳	۷۹۱	۷۷۲	-۱۹

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۸ ملاحظه می‌شود که در این ماه، میزان تغییرات شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار صادرکنندگی در دسته کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در اسفندماه ماه در حوزه کارت‌های اعتباری و برداشت افزایشی و در حوزه هدیه و بن کارت کاهشی بوده است.

۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

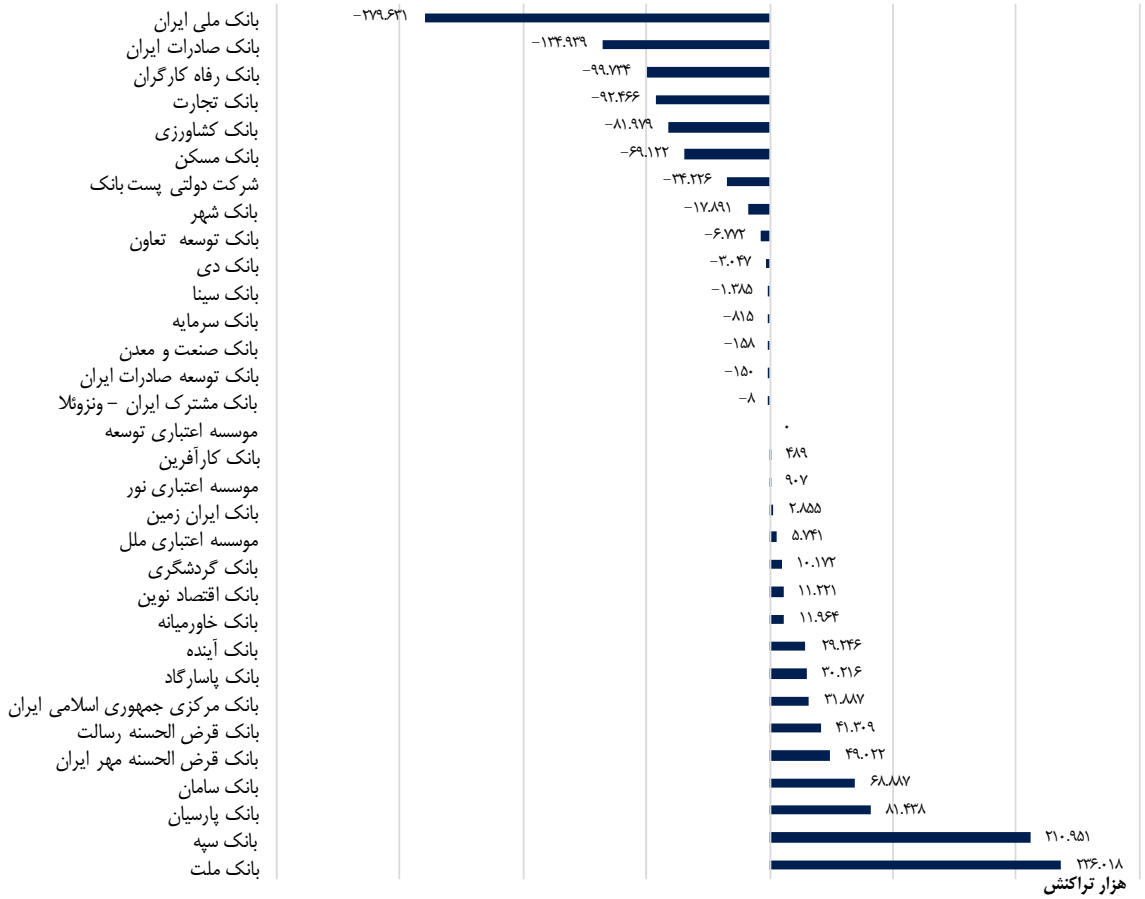
در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

جدول ۵–۹ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تعداد تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۸۶٪	۱/۱۷٪	۱/۰۵٪	۱/۲۳٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۰٪	۰/۴۸٪	۰/۵۲٪	۰/۵۳٪
۳	بانک آینده	۱/۳۳٪	۲/۱۲٪	۱/۹۷٪	۲/۳۹٪
۴	بانک پارسیان	۱/۶۴٪	۳/۸۵٪	۲/۱۶٪	۲/۸۶٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۱۶٪	۲/۹۷٪	۲/۶۷٪	۳/۳۹٪
۶	بانک تجارت	۷/۰۳٪	۴/۵۳٪	۶/۵۵٪	۶/۵۲٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۴٪	۰/۷۶٪	۰/۹۰٪	۰/۸۴٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۶٪	۰/۳۸٪	۰/۰۶٪	۱/۹۱٪
۱۰	بانک دی	۰/۴۱٪	۰/۳۲٪	۰/۴۲٪	۰/۳۹٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۶۹٪	۳/۹۹٪	۵/۱۹٪	۴/۵۳٪
۱۲	بانک سامان	۲/۰۳٪	۳/۹۰٪	۲/۳۰٪	۴/۸۴٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۳۶٪	۱۷/۰۷٪	۱۰/۲۲٪	۸/۷۷٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۱۸٪	۰/۱۶٪	۰/۲۲٪	۰/۲۱٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۶۰٪	۰/۶۸٪	۱/۱۴٪
۱۶	بانک شهر	۱/۵۴٪	۱/۰۶٪	۱/۸۰٪	۱/۱۳٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۴۵٪	۷/۸۰٪	۱۱/۸۳٪	۱۱/۴۲٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۲٪	۰/۰۲٪	۰/۰۳٪	۰/۱۱٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۶۴٪	۲/۷۶٪	۲/۳۰٪	۱/۹۷٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۷۵٪	۴/۰۷٪	۳/۶۵٪	۳/۳۱٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۹٪	۰/۱۰٪	۰/۱۴٪	۰/۲۴٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۹۶٪	۵/۷۴٪	۷/۰۱٪	۶/۵۱٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۸٪	۰/۵۶٪	۰/۴۴٪	۰/۶۳٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۸۷٪	۰/۰۲٪	۲/۷۰٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۸۵٪	۰/۹۸٪	۲/۳۵٪	۱/۰۲٪
۲۶	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۱۷٪	۱۷/۵۶٪	۱۴/۳۹٪	۱۶/۴۹٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۰/۶۵٪	۱۳/۰۸٪	۱۷/۹۴٪	۱۱/۹۷٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۳/۳۳٪	۲/۴۱٪	۲/۶۲٪	۲/۳۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۹٪	۰/۴۵٪	۰/۳۴٪	۰/۴۳٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۲٪	۰/۲۵٪	۰/۲۴٪	۰/۲۲٪

اطلاعات جدول ۵–۹ بیانگر آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۲ بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های صادر شده به بانک های "ملی ایران"، "صادرات ایران"،"سپه" و "ملت"و بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های صادر شده به بانک های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه"و بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده به بانک‌های "ملت"، "سپه"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین سهم از مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده به بانک های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق داشته است.

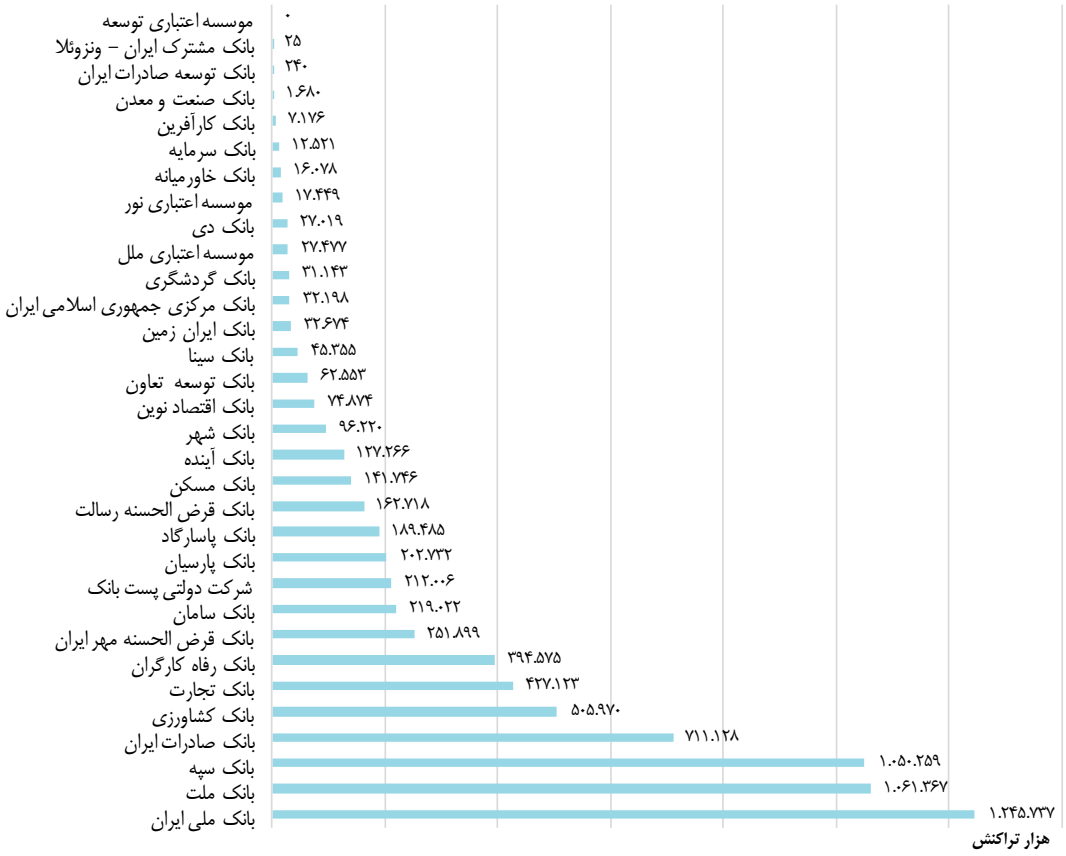
در ادامه شکل ۵–۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

شکل ۵–۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سپه" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۵–۴ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادرشده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵–۵ نشان داده شده است.

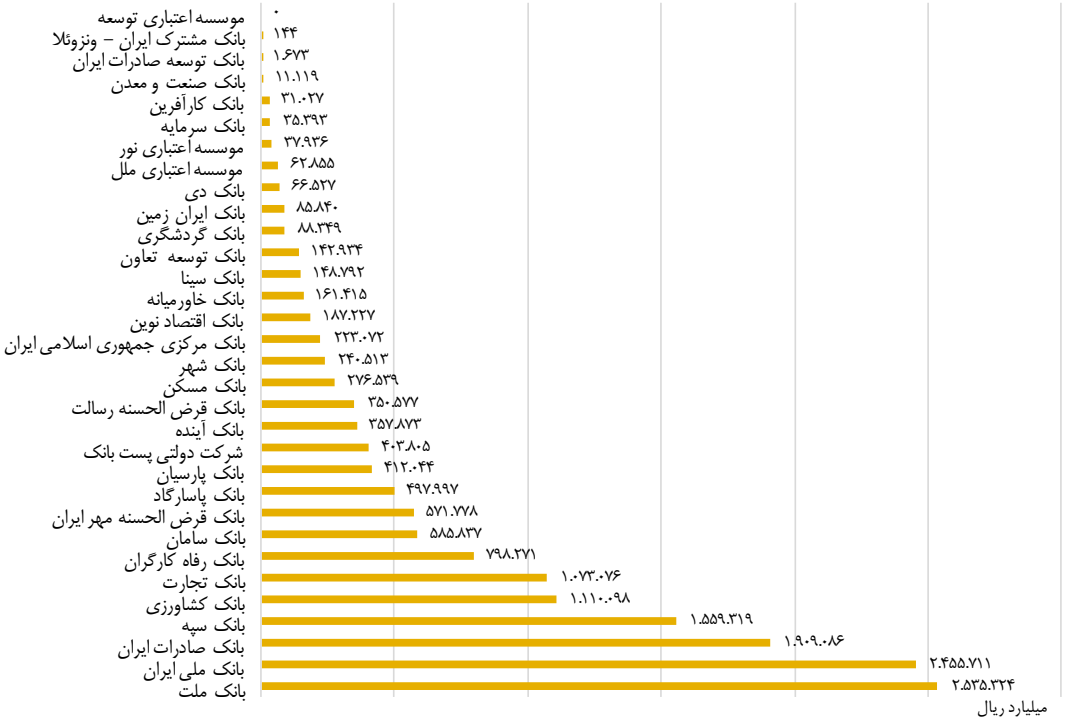
شکل ۵–۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲

همانگونه که در شکل ۵–۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و بانک‌های "موسسه اعتباری توسعه"، "مشترک ایران–ونزوئلا"، " توسعه صادرات ایران" و "صنعت و معدن" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند. همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی[۳۴] ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به‌وسیله‌ی کارت‌های هر بانک[۳۵] و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است[۳۶] آمده است.

[۳۴] Turnover

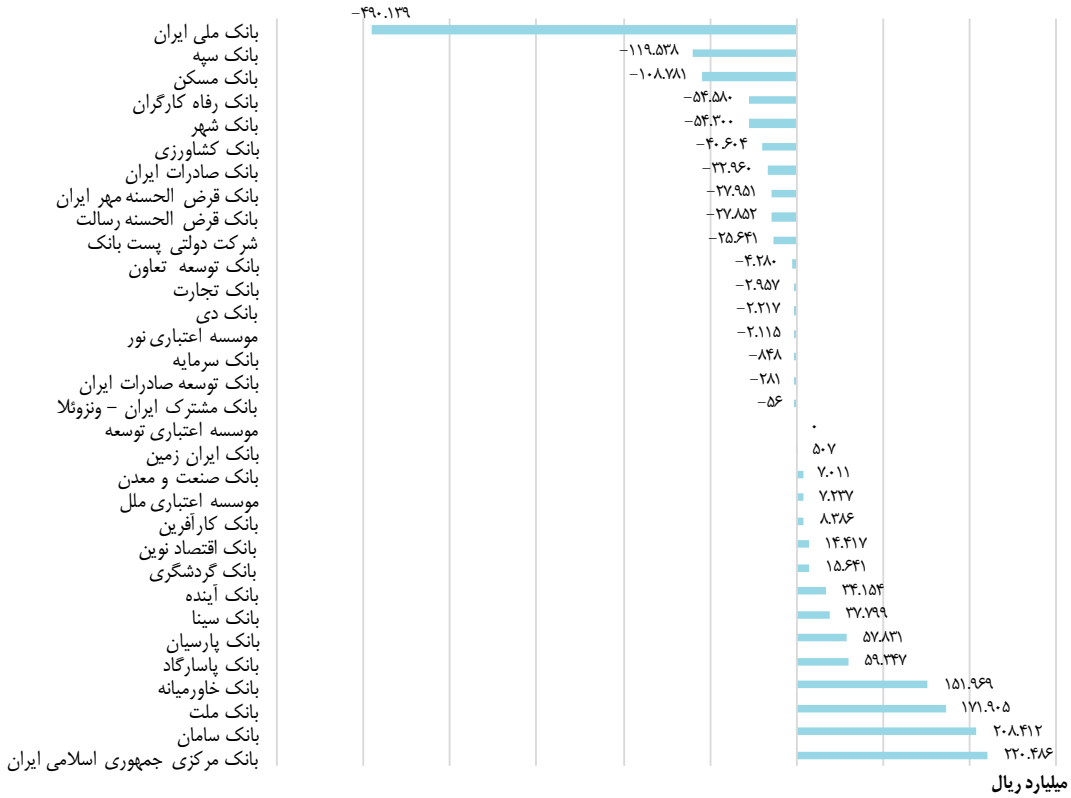
[۳۵] در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.)

[۳۶] در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریزوجوه مربوط به دادو ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.)

شکل ۵–۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) – فروردین ماه ۱۴۰۲

نمودار شکل ۵–۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی فروردین ۱۴۰۲ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و "موسسه اعتباری توسعه" و "بانک مشترک ایران–ونزوئلا" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده اند. یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵–۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن‌که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵–۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک – فروردین ماه ۱۴۰۲

بر اساس این شکل، بانک‌های "مرکزی جمهوری اسلامی ایران "، " سامان" و "ملت" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی را در این خصوص دارند. این بدان معناست که وجوهات ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتا از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"و "مسکن" به سمت بانک‌های "مرکزی جمهوری اسلامی"، " سامان " و "ملت" در حال انتقال است.

۵-٤- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صدهزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالش‌های بانک‌ها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانک‌ها در جهت تنظیم سیاست‌های ارتباطی با مشتریان و

شرکت‌های PSP، لازم است تا این بانک‌ها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانک‌های پذیرنده و صادرکننده محاسبه می‌شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنش‌های خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنش‌های قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنش‌های مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می‌گردد.

به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید و تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می‌شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده‌گیری، چشم‌پوشی شده است.

۵-۱-٤- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنش‌های خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می‌باشد. در این بخش به منظور دقیق‌تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنش‌های خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می‌شود، تمرکز شده است. در جدول ۵—۱۰ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می‌گردد، به طور متوسط در فروردین ماه ۱۴۰۲، بانک‌های پذیرنده میزان ۸۵ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، "بانک توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۴ ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "بانک سپه" با مبلغ ۱۳۵ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند. با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبتِ کمترِ کارمزد به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسطِ مبلغیِ بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵–۱۰ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید – فروردین ماه ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک سپه	۱۳۵
۲	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۱۳
۳	بانک پارسیان	۱۰۹
۴	موسسه اعتباری نور	۱۰۶
۵	موسسه اعتباری ملل	۹۹
۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۸
۷	بانک ملی ایران	۹۴
۸	شرکت دولتی پست بانک	۹۳
۹	بانک مسکن	۹۱
۱۰	بانک شهر	۸۸
۱۱	بانک ملت	۸۶
۱۲	بانک ایران زمین	۸۴
۱۳	بانک گردشگری	۸۳
۱۴	بانک توسعه تعاون	۸۱
۱۵	بانک کشاورزی	۸۱
۱۶	بانک رفاه کارگران	۸۰
۱۷	بانک سامان	۷۶
۱۸	بانک اقتصاد نوین	۷۴
۱۹	بانک سرمایه	۷۲
۲۰	بانک پاسارگاد	۷۱
۲۱	بانک آینده	۶۴
۲۲	بانک صادرات ایران	۶۳
۲۳	بانک تجارت	۶۳
۲۴	بانک دی	۶۰
۲۵	بانک سینا	۴۹
۲۶	بانک کارآفرین	۴۳
۲۷	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۳۹
۲۸	بانک خاورمیانه	۲۱
۲۹	بانک صنعت و معدن	۲۰
۳۰	بانک توسعه صادرات ایران	۱۴
کارمزد پرداختی کل بانک-های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید		**۸۵**

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط ، ۹/۵۶ برابر است. یعنی "بانک سپه" به نسبت هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۹/۵۶ برابر "بانک توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل " بانک توسعه صادرات ایران"، " بانک صنعت و معدن" و " بانک خاورمیانه" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای فروردین ماه ۱۴۰۲ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵—۱۱ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵–۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ – فروردین ۱۴۰۲

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰هزار ریال تراکنش خرید
۱	شرکت دولتی پست بانک	۴۶۰
۲	بانک کشاورزی	۳۶۰
۳	بانک توسعه تعاون	۳۱۴
۴	بانک سپه	۳۰۹
۵	موسسه اعتباری نور	۳۰۶
۶	بانک ملی ایران	۲۹۸
۷	موسسه اعتباری ملل	۲۹۷
۸	بانک تجارت	۲۹۴
۹	بانک رفاه کارگران	۲۸۹
۱۰	بانک سینا	۲۶۴
۱۱	بانک صادرات ایران	۲۶۳
۱۲	بانک دی	۲۳۲
۱۳	بانک ملت	۲۳۱
۱۴	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۲۸
۱۵	بانک خاورمیانه	۲۱۱
۱۶	بانک سرمایه	۲۰۹
۱۷	بانک آینده	۲۰۴
۱۸	بانک قرض الحسنه رسالت	۲۰۴
۱۹	بانک سامان	۱۹۴
۲۰	بانک پارسیان	۱۹۱
۲۱	بانک اقتصاد نوین	۱۸۹
۲۲	بانک گردشگری	۱۷۷
۲۳	بانک پاسارگاد	۱۵۱
۲۴	بانک ایران زمین	۱۳۰
۲۵	بانک توسعه صادرات ایران	۱۲۸
۲۶	بانک شهر	۱۲۳
۲۷	بانک صنعت و معدن	۱۱۹
۲۸	بانک مشترک ایران – ونزوئلا	۱۱۲
۲۹	بانک کارآفرین	۱۱۰
۳۰	بانک مسکن	۱۱۰
کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ		**۲۵۷**

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۵۷ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در فروردین ماه ۱۴۰۲، "بانک مسکن" و "بانک کارآفرین" با ۱۱۰ ریال و پس از آن ها "بانک مشترک ایران – ونزوئلا" با ۱۱۲ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی " شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۴۶۰ریال و پس از آن به ترتیب "بانک کشاورزی" با مبلغ ۳۶۰ ریال و "بانک توسعه تعاون" با مبلغ ۳۱۴ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبتِ کمترِ کارمزد به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسطِ مبلغیِ بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

٦- جمع‌بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش"شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت " و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی فروردین ۱۴۰۲ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پرقدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارتی به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به بهمن ۱۴۰۱می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان تابستان۱۴۰۱ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۲ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۶۹۴ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۸,۲۱۱ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱۲/۸۸- و ۲۹/۷۵- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در فروردین ۱۴۰۲ با رشد ۰/۶۴ درصدی به نزدیک به ۱۰,۷۸۵ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۹۱/۴۱ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی، ۷/۴۴ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱/۱۵ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۲ با ۹۲/۲۴ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاهی و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۹/۶۴ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۲۳۵، هر ابزار پذیرش موبایلی ۷۹۶ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاهی ۳۴۶ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۶ و ۶/۷۴ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاهی ۲/۰۳ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۱,۷۴۵ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاهی با ۱,۵۹۵ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۵۹/۷۵ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول فروردین ۱۴۰۲ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجددا به کارتخوان فروشگاهی با ۵۵/۱۱ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فروردین ۱۴۰۲ به ترتیب در اختیار استان‌های مازندران، یزد وبوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاهی نیز با ۸۱/۴۴ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی فروردین ۱۴۰۲ در قیاس با اسفند، رشد ۲۱/۲۴- درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۵/۳۵ درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی فروردین ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ماه به سبب کاهش ۲۱/۵۱- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم و کاهش - ۰/۳۴ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد.

بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی در دو ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مبلغی در دامنه مبلغی ۲۵۰,۰۰۱ تا ۵۰۰,۰۰۰ ریال و در ابزار پذیرش موبایلی در دامنه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد. ۷/۸۴ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی معادل ۲۶۷,۰۸۰,۹۴۹ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۵۰،۰۰۰ ریال، ۲۸/۶۷ درصد تراکنش‌ها معادل ۹۷۶,۸۴۵,۷۹۷ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰،۰۰۱ تا ۲۵۰،۰۰۰ ریال و ۵۹/۲۳ درصد معادل ۲,۰۱۸,۲۰۹,۲۳۹ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰،۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخداده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۴۷/۰۶- درصدی، ۲/۹۳ درصدی، ۱۳/۳۷- درصدی ، ۵۱/۷۷- درصدی و ۳۴/۶۱ درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده فروردین ۱۴۰۲ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه اسفند دارای رشد ۰/۰۰۳۹- درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه

شده به ازای شبکه پرداخت در فروردین ۱۴۰۲، ۹۹/۱۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در اسفند ماه رشد ۰/۵۷ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۱۳ درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در فروردین ماه در مولفه‌ی مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقایسه سهم مبلغی با گزارش اسفند ماه سال ۱۴۰۲ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم مبلغی جایجایی بین دو شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان"و "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است.

در بررسی سهم از بازار مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم مبلغی در دو ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و موبایلی به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. همچنین در ابزار پذیرش اینترنتی نیز شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" دارای بالاترین سهم می‌باشد.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده است.

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به‌دست آورده است. در این ماه شرکت "پرداخت نوین آرین" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در فروردین ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" و شرکت "به پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" نیز به بالاترین رتبه در هر دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار دست یافته است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "پرداخت الکترونیک سپهر" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی مبلغ دست یافته‌اند. شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد"، "پرداخت الکترونیک سامان"و "تجارت الکترونیک پارسیان" در شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که اکثر شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی شرکت "به پرداخت ملت" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد" و "پرداخت الکترونیک سامان" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی مبلغ کارتخوان فروشگاهی بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاهی این شرکت‌ها به‌گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته است.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "فراپردازان آروند امید" مشاهده می‌شود. به‌طور کلی در فروردین ماه سهم کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۱۶/۳۰ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۲ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. در بررسی بازار مبلغی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی و ابزار پذیرش موبایلی " بانک ملت " و در ابزار پذیرش اینترنتی " سامان" در جایگاه نخست قرار دارد. در بازار تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی بانک "سپه" و ابزار پذیرش موبایلی بانک "ملت" و در ابزار پذیرش اینترنتی بانک "ملی ایران" بالاترین سهم را دارند.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاهی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاهی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک های پذیرنده می باشد. میزان شاخص هرفیندال – هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه نسبت به ماه گذشته در حوزه ابزار پذیرش پذیرش اینترنتی منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۲ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۱ کاهش ۵/۱۸ درصدی داشته و نرخ رشد در هر سه دسته کارت های اعتباری، برداشت و هدیه و بن کارت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۲، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن

بوده که بیشترین کارت "برداشت" ،" اعتباری" و "هدیه و بن کارت " متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادر کنندگی در این ماه تنها در دسته "کارت هدیه و بن کارت" رشد منفی داشته است. در اسفند ماه "کارت هدیه و بن کارت" " در طبقه "رقابتی"، "کارت برداشت" در طبقه تمرکز "ملایم" و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته‌اند.

در مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های صادر شده در فروردین‌ماه ۱۴۰۲ به بانک‌های "ملی ایران"،"صادرات ایران"،"سپه" و "ملت"و مبلغ تراکنش‌های صادرشده به بانک های "ملی ایران"،"ملت"،"صادرات ایران" و "سپه" و تعداد تراکنش‌های پذیرش شده در فروردین‌ماه ۱۴۰۲ به بانک‌های "ملت"، "سپه" ، "ملی ایران" و"صادرات ایران" و مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده در فروردین‌ماه ۱۴۰۲ به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" ، "صادرات ایران" و"سپه" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سپه" و " پارسیان " بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران " بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های

صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "موسسه اعتباری توسعه"، " بانک مشترک ایران- ونزوئلا " و "توسعه صادرات ایران" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "موسسه اعتباری توسعه"، " بانک مشترک ایران- ونزوئلا " کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک " بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" ، "سامان" و "ملت" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده وحفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در فروردین‌ماه ۱۴۰۲، بانک‌های پذیرنده میزان ۸۵ ریال از هر صدهزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۴ریال از هر صدهزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و بانک "سپه" با مبلغ ۱۳۵ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی

محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۲۵۷ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند. در این بین، در فروردین‌ماه ۱۴۰۲، بانک "مسکن" و "کارآفرین" با ۱۱۰ ریال و پس از آن بانک‌های "مشترک ایران – ونزوئلا" و بانک "صنعت و معدن" با به ترتیب ۱۱۲ریال و ۱۱۹ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک " شرکت دولتی پست بانک " با مبلغ ۴۶۰ریال و پس از آن به ترتیب بانک "کشاورزی" با مبلغ ۳۶۰ ریال و بانک "رفاه کارگران" با مبلغ ۳۱۴ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارتی بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از « ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت[۳۷]؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نمایند. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمت پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته اند.

بانک صادرکننده[۳۸]

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

بانک پذیرنده[۳۹]

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبا"ی[۴۰] پذیرندگان دریافت می‌نماید.

انواع خدمات[۴۱] شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتا تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات[۴۲]

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی

---

[۳۷] Payment Service Provider
[۳۸] Issuer Bank
[۳۹] Acquirer Bank Acquirer
[۴۰] IBAN: International Bank Account Number
[۴۱] Service Type
[۴۲] Purchasing Good/Services

پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاهی و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا اصطلاحا درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض[۴۳]

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه[۴۴]

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان[۴۵] و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری[۴۶]

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها[۴۷]

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیری شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

---

[۴۳] Bill Payment
[۴۴] Reload
[۴۵] Top-up
[۴۶] Balance Inquiry
[۴۷] Transaction Status

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملا هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتا لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش ، قبلا با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ‌داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی[۴۸]

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر[۴۹] در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالاو خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

---

[۴۸] EFTPOS

[۴۹] PC–POS / IPOS(Integrated POS)

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارآیی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم‌تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارآیی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنجه به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارآیی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی[۵۰]، فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وب‌سایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی[۵۱]، فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاهی[۵۲]نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل[۵۳] و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی[۵۴]. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

---

۵۰ Internet Payment Gateway
۵۱ Mobile Payment Gateway
۵۲ In-Store
۵۳ Web-Mobile
۵۴ In-App Purchase

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خریدِ شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه[۵۵]

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی)[۵۶]

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام)[۵۷]

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن‌کارت‌ها که معمولا به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتا قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط[۵۸] نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارتهای برون خط[۵۹] نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلا ببر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها–نظیر سایر کارت‌های پرداخت–حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری[۶۰]

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و

---

[۵۵] بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

[۵۶] Debit card

[۵۷] prepaid

[۵۸] online

[۵۹] offline

[۶۰] Credit card

۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ ۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سوییچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد). در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تاییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخداده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تائیدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

تراکنش ناتمام[۶۱]

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سوییچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتا تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاهی

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارت‌خوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارت‌خوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی}}$$

[۶۱] Reconciliation Account (RA)

عدد حاصل میزان اثربخشی کارت‌خوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاهی شبکه شاپرک است. مثلا اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به‌اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارتخوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل کارت‌خوان‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتا کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می شود:

$$\text{ارزش کل تراکنش های شاپرکی} = \frac{\text{ارزش کل تراکنش های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول [۶۲] اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در درست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها[۶۳] تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه‌پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیمابین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$= \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} * ۱۰۰$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا.، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفا مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

---

۶۲ Quasi money

۶۳ Demand deposits

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها[۶۴]

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$\frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش ها در ماه } i}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } i} =$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$\text{شاخص توزیع مبلغی دهکی} = \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش ها}}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

شاخص هرفیندال – هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تبانی بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال- هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^{N} S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرزک می تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

[۶۴] Nominal Value

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)
شاپرک

3 The quality of card e-payment services

Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/74	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99	▼
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 0/67	▼
Shaparak network error	% 0/15	▲
Issuer error	% 9/57	▼
Cardholder Error	% 88/84	▲
Business error	% 0/77	▲
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 99/19	▲
Shaparak sensed availability	% 99/99	▼
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/011	▲
percent change of reconciliation account transactions	% 1/1	▲

4 Electronic card payment network market indices in Apr 2023

Active EFTPOS Value effectivenss		
The highest effectiveness	Beh Pardakht Mellat	1/734 ▼
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/318 ▼
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Beh Pardakht Mellat	% 0/09 ▼
The lowest ratio	Tejarat Electronic Parsian	% 0/0146 ▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Hightest ratio	Sayan card	% 48/78 ▲
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sadad	% 7/94 ▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)

The highest market share				
The highest value share of transactions	% 19/68 Beh Pardakht Mellat	▲	% 16/49 Bank Mellat	▼
The highest numerical share of transactions	-	◀	% 17/56 Bank Mellat	▲
The highest value share of transactions in each terminal				
Internet Payment Gateway	% 30/66 Pardakht Electronic Saman	▲	% 12/17 Saman Bank	▼
Mobile Payment Gateway	% 50/20 Beh Pardakht Mellat	▲	% 58/00 Bank Mellat	▲
EFTPOS	% 18/50 Behpardakht Mellat	▲	% 17/24 Bank Mellat	▲
The highest numerical share of transactions in each of terminals				
Internet Payment Gateway	-	◀	% 22/04 Bank Melli Iran	▼
Mobile Payment Gateway	-	◀	% 57/46 Bank Mellat	▲
EFTPOS	-	◀	% 18/28 Bank Sepah	▲
Herfindahl-Hirschman Index				
Internet Payment Gateway	2,675	▼	1,248	▼
Mobile Payment Gateway	3,172	▲	3,756	▲
EFTPOS	1,311	▲	982	▲

The highest share of issuing banks in number of active cards		
Prepaid card	Bank Melli Iran	% 14/13 ▼
Credit card	Bank Melli Iran	% 91/68 ▲
Debit card	Bank Melli Iran	% 21/24 ▲

Summary of key payment statistics

1 The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity		
The ratio of total value of transactions to liquidity	% 15/12	▲
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/76	▲

2 Shaparak performance indices

Number &value of transactions		
Number of transactions	3,693,857,266	▼
Value of transactions	8,211,075,692 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions		
Monthly nominal growth of value of transactions(Apr compared to Mar)	% -29/75	▼
Monthly real growth of value of transactions(Apr compared to Mar)	-	▲
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 50/97	▼
Point-to-point real growth of the value of transactions	-	▲

Numerical share of transactions for each of terminals		
Internet Payment Gateway	% 5/10	▲
Mobile Payment Gateway	% 2/66	▲
EFTPOS	% 92/24	▼

The value share of transactions for each types of payment services		
Purchasing Goods & Services	% 98/91	▲
Bill payment &purchase mobile charge	% 1/09	▼

Numerical share of transactions for each types of payment services		
The purchase of goods and services	% 89/64	▼
Bill payment &purchase mobile charge	% 6/16	▲
Balance Inquiry	% 4/20	▼

The regional penetration rate		
Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants		
All of acceptance instruments	1,744/60	▲
EFTPOS	1,594/79	▲
Mobile Payment Gateway	19/99	▼
Internet Payment Gateway	129/83	▲

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals		
All of acceptance instruments	59/75	▼
EFTPOS	55/11	▼
Mobile Payment Gateway	1/59	▼
Internet Payment Gateway	3/04	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS		
The most number of active EFTPOS terminals	1,692,400 Tehran	▲
The most change in the number of active EFTPOS terminals	8,354 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/202 Mazandaran	▲
The most number of EFTPOS transactions per capita	81/44 Hormozgān	▼

Decile ratio		
The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	471/95	▼

شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (سهامی خاص)
شاپرک

آدرس وب گاه شاپرک:
www.shaparak.com
آدرس پست الکترونیکی:
Info@shaparak.com
شماره تلفن:
۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵
شماره دورنگار:
۰۲۱-۲۲۲۲۸۱۲۱
نشانی پستی:
ایران، تهران، بلوار میرداماد،
خیابان شهید شاه نظری،
کوچه دوم، پلاک ۱۴

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است.